

UZUN YÜRÜYÜŞ

*Sosyalist Dergi *Sayı: 82 *Fiyatı: 2 YTL. *Mayıs-Haziran 2007

İbrahim Kaypakkaya
Derya GÜNEY

Kırk Katır mı Kırk Satır mı?
Meriç KUTAN

Sıyrılıp Gelen İsyan..
Temel DEMİNER

Kalemin Namusu
Ahmet ASLAN

Neo-Nazizmi Seyrederken
Ragıp ZARAKOLU

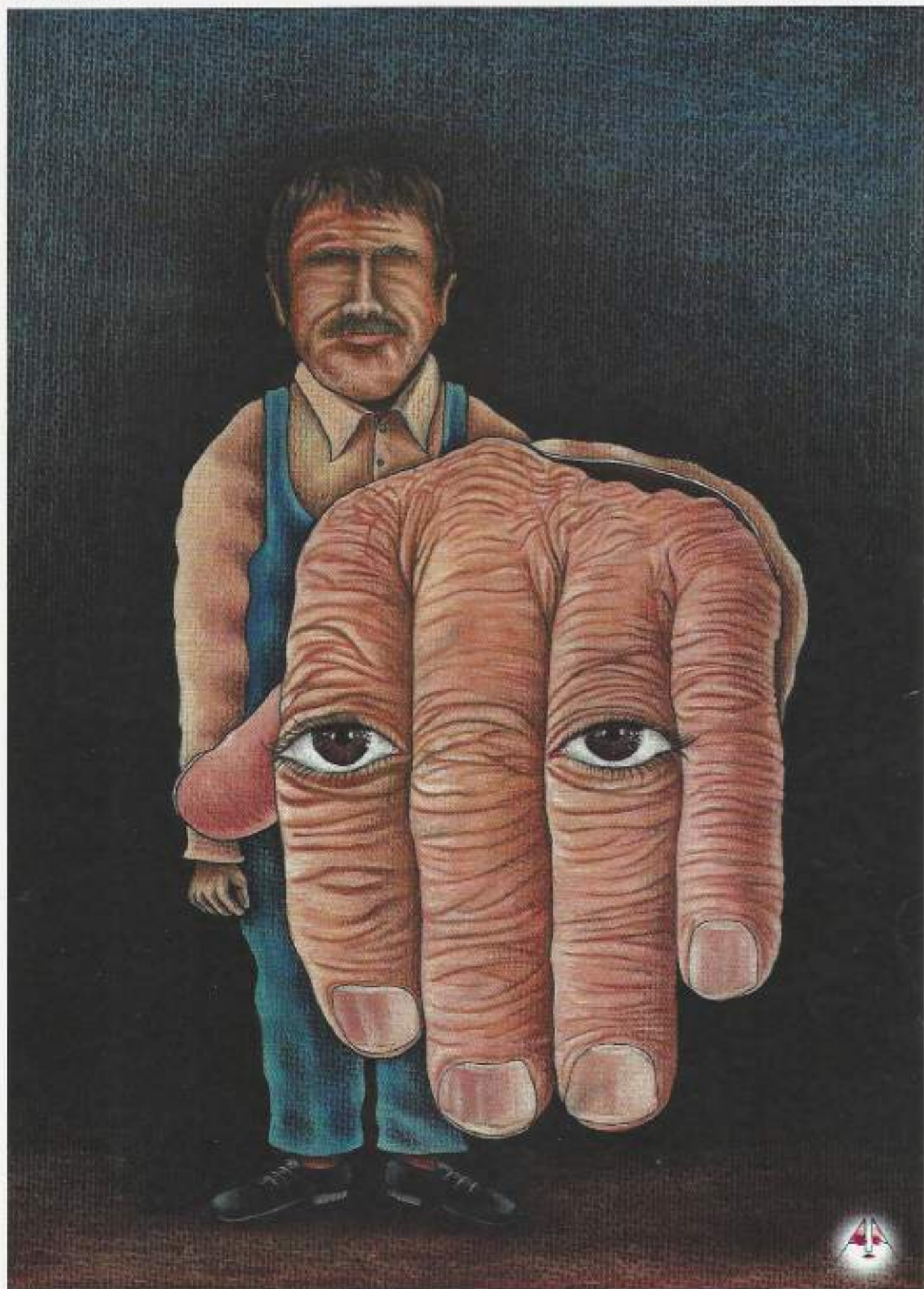
Başlangıcından 1960'a
Türk(iye) Sosyalizmi-IV
Kirve KALENDER

Nicelik ve Nitelik
Haşmet ZEYBEK

"Geçmişin Geleceği" Atıf Yılmaz
Temel DEMİNER

Batı Dünyasında Marksizm
Üzerine Araştırmalardaki
Yeni bir Eğilim
Çeviri

Kapital Okuma Notları-V
Bayram KAYA

UZUN YÜRÜYÜŞ

Yayın Türü: Aylık Süreli yaygın
MAYIS-HAZİRAN 2007 SAYI: 82
FİYATI: 2 YTL.

İÇİNDEKİLER

İbrahim Kaypakaya.....	02
Derya GÜNEY	
Seçimler.....	04
Meriç KUTAN	
Sıyrıtlıp Gelen İsyan.....	07
Temel DEMİRER	
Kalemin Namusu.....	15
Ahmet ASLAN	
Neo-Nazizmi Seyrederken.....	17
Ragıp ZARAKOLU	
Başlangıcından 1960'a	
Türk(İye) Sosyalizmi-IV.....	19
Kırve KALENDER	
Nicelik ve Nitelik.....	29
Haşmet ZEYBEK	
"Geçmişin Geleceği" Atıf Yılmaz	35
Temel DEMİRER	
Batı Dünyasında Marksizm	
Üzerine Araştırmalardaki	
Yeni bir Eğilim.....	37
Çeviri	
Kapital Okuma Notları-VI.....	45
Bayram KAYA	

Egemen güçler, bizlere kendi seçenekleri dışında başka bir yol yokmuş gibi bir dayatmada bulunuyorlar. Egemen düşüncelerin etkisinden dolayı ne yazık ki, bu manipüle faaliyeti hayli etkindir. Eline bayrağı alan, ırkçı faşist kesimin kuyruğuna takılıyor. Bunda, sosyal parlama noktasına gelen toplumun değil, hedefinin şaşırtılması etkili oluyor. Böylelikle, alttan gelen kendiliğinden bir dalgaanın önüne de geçilerek, dalgakıran misyonu üstlenilmiş oluyor.

Bu dalgakıranı aşmak zorundayız. Bunu aşabilecek olanaklar vardır. Sosyalizm yolunda mücadelenin, diğer kazanımlar için mücadele ile birleştirilerek ilerletilmesi önem taşıyor. Bu önemin bilincinde olarak, bir yanda ideolojik, teorik sorunlara ilişkin görevlere bağlı kalırken, diğer yandan toplumsal pratiğin diğer alanlarına ilişkin sorunlara da eğilmek gerekliliğini duyuyoruz.

Bu sayımızda; seçimlerde nasıl bir rota izlememiz gerektiğini özlü olarak ifade ediyoruz. Ayrıca, Marksizm üzerine olan çalışmalarda bir çeviri yazısını da bu sayıda yer veriyoruz. Marksizm üzerine çok yönlü bakış açıları var. Bu bakış açılarının bilinmesi ve kendi tarihsel koşulları içinde (devlet, devrim, sınıfların konumu-ilişkileri, örgütlenme vb. stratejik ve taktik konulara) nasıl yansıdıklarını da bilmek durumundayız. Umarız, bu tür yazılar, buna hizmet eder.

TOHUM BASIM-YAYIN GÖSTERİ VE
ORGANİZASYON LTD. ŞTİ. Adına

Sahibi ve Yazışmaları Müdür: M. Ali VARİŞ

Adres: İskitlal Cad. Büyük Bayram Sokak

No: 19 Kat: 3 Beyoğlu / İST. Tel/ Fax: (0212) 251 05 61
uzunyuruyus@gmail.com.

Baskı: Berdan Matbaacılık. 0 (212) 613 12 11

Banka Hesapları

Savaş COŞKUN

İş Bankası Galatasaray Şubesi

YTL: 1022 0847777 - Euro: 1022 0418524

İsviçre Frangı: 1022 0418510

Yurtdışı İrtibat:

İsviçre: Mustafa KORU

Grabmatt Weg 14 3176 Neuene gg Bern

Tel: 0041 0317415986

Fransa: Ali HİDİR

Tel: 0033 0679811683

Türkiye Komünist Hareketinde Bir Kalkış Noktası: İbrahim KAYPAKKAYA

Derya GÜNEY

*"Onun görüşleri
sadece direnmek isteyenlere değil,
sınıfsız toplum için savaşmak ve
kazanmak isteyenlere gereklidir."*

Kaypakkaya ismi genellikle "ser verip sır vermeyen" yiğitlik mertebesinde bir şey olarak kavramlaştırılır. Kuşkusuz bu kavrayış tarzında, Kaypakkaya'nın işkencehanelerdeki son derece ilkeli ve taviz vermeyen tutumunun önemli bir katkısı olmuştur. Ve yine biliyoruz ki, bu tutumu: sahip olduğu görüş bütünlüğü ve uygulama tarzı işkencehanelerde katline sebep olmuştur. Ezilen kitleler ve geri devrimci kesimler içinde, onun bu yönüyle anılması anlaşılır bir şeydir. Daha az anlaşılır olan şey ise; onun kimliğinin komünist devrimci görüşleriyle bir bağlantı içinde devrimci hareket içinde ele alınmamasıdır. Ve ele alındığı taktirde ise, koşullarıyla birlikte nesnel düzeyde kavranmadan öznel değerlendirmelerle düşüncelerinin ve pratikteki yöneliminin birbirinden kopartılmasıdır.

Dolayısıyla "yiğit", "kahraman" bir Kaypakkaya profili ortaya çıkmakta, komünist Kaypakkaya diğer Kaypakkaya'ya feda edilmektedir. Veya 90'lar sonrası konjoktürel değişimlerden kaynaklı, onun bazı düşüncelerinin güncel, zorunlu bir eleştiri silahı haline gelmesi koşullarında dahi, görüşlerinden yaygın şekilde yararlanılmasına rağmen, ismi

anılmayarak gereken liyakattan mahrum bırakılır. Kürt (ulusal) sorunu, Kemalizm gibi bugün popüler düzeyde gündeme gelen mevzular bile çoğu kez, Ondan bağımsız yeni bir kopuşun eşigiymiş gibi sunulur.

Başka eksik bir değerlendirme tarzı ise, Onun komünistliği nerdeyse Kemalizm ve Kürt (ulusal) sorunundaki köklü kopuşuna indirgenir. Bu değerlendirme tarzı nispeten olumlu olmasına rağmen, bütünlüklü değildir. Ve sorun, kendi koşullarıyla birlikte ele alınmaktan ziyade, sadece bugün gelinen aşamadaki gelişmelerin perspektifinden değerlendirilmektedir.

70'li yılların devrimci fırtınaları içinde mayalanan Kaypakkaya ve hareketi, dünya komünist hareketi içindeki ayrılık ve önemli ölçüde sorunlu olan revizyonist cepheaden kopuş süreci içinde doğdu. Ve Sovyetlerdeki sosyalizmin inşa sorunundaki başarısızlık ve Çin'in bunu kısmen aşma yönündeki arayışları ile birleşen ezilen halkların başkaldırılarının ürünüdür Kaypakkaya. Ve doğal olarak bu arayışın çelişkilerini de bağında taşır.

Başkaldırıların yer yer sosyalist yer yer devrimci-demokratik karakteri dönemin hareketlerini de etkisi altına almıştır. Bir yanı sıra uluslararası sosyalizmin meselelerine ilişkin ve diğer yanı sıra da ülke ölçeğinde devrimin sorunlarına çözüm arayışları güncel hale gelmişti. Bu güncellik, farklı ülkelerin somut koşullarında değişik biçimlerde dile geliyordu. Devrimin hiçbir zaman tek düze bir sadelik üzerinde gelişemeyeceğini, toplumun tüm kar-

maşalarını önemli ölçüde taşımak zorunda olduğunu düşünürsek; komünist ve devrimci hareketlerin de bu süreçte aynı karmaşalarla malul olduğunu anlamakta zorlanmayız.

Kaypakkaya ve hareketi de bu hızlı gelişen süreçte biçimlenmiştir. Sorunların çözümünü kuşanmış devrimci bir pratiğin ağırlığı ile komünist tecrübe yoksunluğu üzerinden oluşagelen hareket; hem teorik, hem siyasal, hem de örgütsel inşaa ile yüz yüzdü. O günkü koşullarda, siyasal ve örgütsel inşaa ile birlikte kitle faaliyeti ön plandaydı. Bu bir tercih olmaktan ziyade, koşulların önemli bir belirleyici durumu olarak tercüme edilebilir. Dolayısıyla verili olan asgari bir teorik zemin üzerinden kalkış sağlanarak; aynı biçimde bu temel perspektifsel açıdan pratiğin sorunlarına çözüm yoluna girilmiştir. Siyasal yetkinlik, teorik yetkinliğin önündedir. Bu yetkinlik üzerinden geliştirilmeye çalışılan örgütsel inşaa ve kitle faaliyeti erken kesintiye uğratıldığı için, hareketin İbrahim'in kendisi koşullarını gözden geçirme-yeniden yaratma ve eksikliklerini bertaraf etme gibi tarihsel bir seçenekle tanışamamıştır.

Mustafa Suphi'ler Marksizm'i ülke toplumsal pratiği üzerinden içselleştirme sürecindeyken katledildiler. Daha sonraları ülkede Marksizm, canlı bir toprağa kavuşamadı. Hemen hemen 60'ların ikinci yarısına gelinceye kadar, Marksizm, çok dar sayılabilecek belli "aydın"larla sınırlı kalmıştır. 70'lere doğru bu sınır aşılmış, Marksizm'in öğrenilmesi ve savunulması giderek yaygınlık kazanmıştır. Özellikle, öğrenci gençlik içinde yaygınlık kazanan devrimci aydınlanma süreci, Marksizm'i öğrenmede de ciddi anlamda bir etken olmuştur. Bu eğilim, ülke sorunlarının tartışılması ve çözüm yollarının aranmasını gündeme getirmiştir.

Bu durumdan yararlanan reformist ve revizyonist akımlar da etkilerini artırmışlar ve sürece cevap olamayınca 70'lerde devrimci akımların eleştirilerine hedef olmuşlardır. THKO ve THKP-C devrimci akımların başını çekmişlerdir. Kaypakkaya önderliğindeki komünist akım, TİİKP içinde bu

akımlara paralel devrimci bir muhalefet yürütüştür. Muhalefet etkili olamayınca, bugün karşı-devrim safında yerini alan çizgiye karşı cepheden mücadeleye girilmiş ve TKP(ML) kurulmuştur.

Kaypakkaya'nın bütünlüklü (ÇKP'nin etkisi, dogmatik bazı yanlar oluştursa da) ve aynı zamanda somutun ifadesi olan etkili düşünce tarzıyla birlikte konumlanma biçimi sadece o dönem değil, sonraki süreçte de egemen gerici sisteme karşı duruş göstermede en önemli köşe taşlarından biri olmuştur.

Kaypakkaya'nın özellikle Çapa'dan aktif olarak başlayan ve Munzur'un doruklarına kadar uzanan devrimci komünist yaşamı, Diyarbakır işkencehanelerinde bildiğimiz direniş örneğiyle son bulur. Onun bu direnişinde etkili olan komünist önder kimliğidir. Kuşkusuz, direnişçilik sadece komünist devrimcilere özgü bir şey değildir; komünist olmayan devrimcilerin direnişlerinin örnek oluşturacak türden yaygın olduğunu biliyoruz; fakat dönemin özellikleri ve devrimcilerin genel tutumu ele alındığında bu farkın bu açıdan değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

70 koşullarında "yigit" Kaypakkaya'yı Komünist Kaypakkaya ile açıklamak yerine, onu sadece devrimci kimliğiyle anlamlandırmak bir önyargı değilse, dar grup bakış açısı ve yanlış perspektifin bir ürünüdür. Bunda Kaypakkaya "takipçi"lerinin darlaştırıcı, ajitatif-propagandatıf yaklaşımlarının ters yönde bir etkisi olsa dahi, bu durum, yanlış perspektifsel bakış açısını mazur görmemizi sağlamamalıdır.

Kaypakkaya'nın Marksist-Leninst ve Maoçu teorik altyapısı üzerinde oluşan düşünce sistemi ve bu sistemden kaynaklı verili gerçeği değiştirme pratiğine, kusurlarına rağmen vurgu yapmamız; Türkiye-Kürdistan komünist hareketinin tarihinin iyi anlaşılması, ilerletilmesi ve yeniden güncelleştirilmesi gereken bir temel özelliği taşıyor olmasındandır.

Kırk Katır mı Kırk Satır mı?

Meriç KUTAN

İster erkene alınmış olsun, isterse zamanında yapılmış olsun; Türkiye'nin içinde bulunduğu krizi, bir seçimle çözebilecek mümkün olmadığı gibi, tarihsel gelişmenin içinden geçmekte olduğumuz uğrakta da, sistemin ve rejimin sahiplerinin artık katabilecekleri esaslı sayılabilecek bir çözüm yolu da bulunmamaktadır. Hatırlanacağı gibi sistemin temsilcilerinin içine girdikleri ve it dalaşını andıran bu kate-külle oyunları, cumhurbaşkanlığı seçimiyle iyice su yüzüne çıkmış oldu.

Cumhurbaşkanını seçmek için 367'nin bulunması gerekir diyen klik ile 367'yi bulamayan AKP kliği arasındaki dalaşa birde Genelkurmay'ın gece yarısı bildirisi eklenince; Kasım ayı içerisinde yapılması planlan seçim tarihi birkaç ay erkene alındı. 367 bulundu bulunmadı tartışmaları ise tam bir komedi sahnesi gibi... Vaktiyle Marks'ın söylediği "parlamentonun bir domuzlar ahını" olduğu söz ise anlamını bir kez daha tescillemiş oldu. 367'yi bulamayan AKP'yi yakın takibe alan ve meclis kapısında pusuya yatan CHP, Cumhurbaşkanlığı seçimini Anayasa Mahkemesi'ne götürdü. Önceden tasatılan bu başvuruya Anayasa mahkemesi zaten hazır.

Geçenlerde "kıyametin kopacağı" ve bunun tarihinin Vatikan'ın arşivinde bulunduğu söylentilerine karşın; Vatikan'daki Papa'dan açıklama geldi. "Kıyametin kopacağına dair elimizde bir belge yok, bizim arşivimizde böyle bir bilgi yok" denilerek söylentileri yalanladı. Neresinden baksan bir trajedi(!)

Ama Genelkurmay kendi arşivini hatırlamış ol-

cak ki, aniden gece yarısı bildirisi ile -ki onları böylesi bir tercihe zorlayan şey, yeni bir askeri darbe için yeterli iç-dış koşulların bulunmamasıdır- kendisini hatırlatması ise; bu topraklarda artık olağan hale gelmiş darbelerin kendisi gibi, muhtıraların da olağan hale geldiğini gösteriyor. Şurası açıktır ki, olası bir darbenin muhatabı esas olarak, kriz abideleri olan egemen sınıfın siyasal-politik temsilcileri değil, başta Kürtler olmak üzere çeşitli azınlıklar, Marksist ve devrimci harekettir. Nihayetinde bildirinin son cümlesi manidardır: "Ne mutlu Türküm demeyen ilelebet bize düşmandır." Bu cümlelerin muhatabı açıktır. Çünkü genelkurmay başta varlığını kriz tellallığı yaparak sürdüren faşist CHP başta olmak üzere rejimin politik temsilcilerinin Türklüğünden şüphe etmemektedir.

Yeri gelmişken CHP'ye ilişkin bir kaç söz söylemeden geçmeyelim. Tarihi boyunca, devletin kurucu ve bir numaralı partisi olarak, devletin ırkçı, sövenist bir karakterde biçimlenmesini sağlayan bu partinin özü faşisttir. CHP'nin, dünden bugüne başta işçi sınıfı olmak üzere, ezilen sömürülen kitlelerin düşünsel gelişiminde nasıl ciddi bir travma yarattığını, sahte ve sanal 'sol' söylemiyle solun gelişmesinin önünde nasıl bir çeper gibi durduğunu, onyıllardır niteliğine uygun bu görevini nasıl yaptığına tanık olmaktadır.

Devrimci hareketin CHP'yi yanlış tanımaları ve tanımlamaları karşısında yıllarca mücadele ettik; fakat çabalarımız, canlı pratiğin bu partinin yüzünü bugün ortaya çıkardığı kadar etkili olamamıştır.

Son bir kaç aydır yurdun çeşitli illerinde yapılan sözde devleti ve rejimi koruma adına, 'Ortaçağ karanlığına izin vermeyeceğiz' savsatasına; kitlelerin

önemli bir bölümünün manüpile edilmesi anlaşılır. Fakat kimi 'sol' vb. kitle kurumlarının, 'aydınların, sanatçıların katıldığı ve Kemalist kılığın organize ettiği mitinglerde, bu devlet tarafından bizzat çeşitli soruşturmalara ve cezalara uğrayan Sabahattin Ali'nin Sinop cezaevinde yazdığı "aldırma gönül" adlı şiirini yorumlayan Edip Akbayram, vb. lerine ne demeli.

Bütün bu dalaşların hemen akabinde sistemin ve rejimin temsilcileri ya da onların politik temsilcileri istikrar için seçimi vitrine çıkartarak, demokrasi havariliğine soyunup hep bir ağızdan konuşmaya başladılar. Kuşkusuz onların istikrardan anladığı şey; tam anlamıyla susturulmuş toplumdur. Dahası baskı ve zulümle elde edilmiş suskunluğun gölgesine sığınarak, krizin tüm yükünü işçi sınıfının ve emekçi halkın sırtına yüklemek suretiyle egemen sınıflara nispi rahatlamalar sağlamaktadır. Görünen odur ki seçimler; ülkenin sırtındaki esaslı ve kökleri derin olan sorunları, genişleterek yeniden üretmekten başka bir sonuç doğurmayacaktır.

Bu Seçimlerde Kavrancak Halka:

Bugün siyaset tıkanmıştır. Türkiye, iktisadi ve toplumsal ilişkiler bakımından bir kriz içindedir. Emperyalist talan, burjuvazinin doymak bilmez hırsı, emekçiler ve dar gelirliilerin yaşamını çekilmez hale getirmiştir. Egemen sınıflar ve onların siyasal temsilcileri, krizin yükünü taşıyan emekçi yığınları, bu yükün hafifletilmesi konusunda dahi bir çözüm önermemektedirler.

Kişisizleştirme, ahlaki deformasyon, insanlığın büyük bedeller ödeyerek biriktirdiği kazanımlara ve değerlere saldırganlık hat safhadadır.

Ama bununla birlikte uluslararası planda, genel

olarak devrimlere yönelik bir dönüşün yaşandığını da görmekteyiz. On yıllar öncesinin sisli-puslu havası dağılmak üzeredir. Kitleler, her geçen gün sosyalizme, kurtuluşlarına daha yakın duran eğilimler içine girmekte veya bu yönlü arayış içindeler. Emperyalist kampa, özellikle ABD emperyalizmine karşı öfke büyümektedir. Anti-emperyalist mücadeleler sempati yaratmakta...

Bunun bilincinde olan egemen sınıfların belli kesimleri, sahte anti-emperyalist söylemlerle gırtlara gidiyor. Kim daha çok anti-emperyalist yarış içinde at başı koşuyorlar. Tıpkı Velidede Hipodromu'nda koşan atlar gibiler.

Onların 'anti-emperyalist'likleri bir yalandan ibarettir ve egemenliklerini meşrulaştırmak için, kitleleri kandırmaya yöneliktir. doğru bir mecraya doğru kayma istidadı gösteren işçi sınıfı ve ezilen kitlelerin sosyal düzlemdeki mücadele birikimlerini kötünüm hale getirmek için bu söylemi kullanmaktadırlar.

Aynı zamanda, bunu ırkçılığın bir biçimi olarak da kullanmaktadırlar. Ezilen ulus ve azınlık milliyetlere karşı olan düşmanlığı körüklemek için de bunu yapıyorlar.

Batı demokrasiciliği, Batılı emperyalistlerin çıkarlarının ve emperyalistlerle işbirliğinin görülmedik boyutlara ulaştıran yerli işbirlikçilerin çıkarlarının ideolojik kalıbından başka bir şey değildir...

Onların 'anti-emperyalist'likleri, emperyalist ilişkilerden kopuşun değil, tam tersine muhtemel bir kopuşun önüne geçmek içindir. Ama yaratılan toplumsal yanlış içinde bir de gerçek yönüyle anti-emperyalist bir tohum da yeşerebilir.

Egemen sınıflar, bugün esas olarak iki büyük kampa ayrılmış durumdadır. Bu kampta egemen olan güç, hükümet olmamasına rağmen MGK'nin başını çekip organize ettiği, siyasal alanda CHP'nin önderliğine havale edilen, İP'nin ideolojik üretimi-

ni sağladığı bir (ANAP-DYP-MHP-İP-CHP) koolisyon yer almaktadır. Bu faşist güç odağı, ne ilerici, ne de demokrat. TC. tarihinde, egemen sınıfların temsilinde en gerici pozisyonun bugün bir tekrarı daha vermektedir.

AKP'nin dinci-ümmetçi bir gerici geleneğinden geliyor olması sebebiyle, onun karşıtı bir söylemle 'ilerici', 'solcu' söyleme tutunmaları halk yığınlarını arkalarına almaya yöneliktir. Bugün, esas itibarıyla ezilen yığın ve uluslar için en tehditkar olan bu kesimdir. Bu kesime karşı mücadele küçümsenmemelidir; çünkü, düzenin ve devletin esas sahipliğini bu kesim yapmaktadır. Dolayısıyla, devrimin esas hedefidir.

AKP ise; ümmetçi bir gelecekte, Anadolu sermayesinden uluslararası sermaye -diğer kesimler gibi- işbirlikçisi ve büyük sermayenin temsilcisi durumuna gelen, devlet içinde egemen olmak isteyen bir diğer gerici klikler.

Her iki klik, egemen sistem ve egemen sermaye düzeninin temsilcisi durumundadırlar. Ne taktiksel olarak, ne de başka bir politika aracı olarak, bu kesimler desteklenemezler.

Bunlar, bir bütün olarak emperyalizmin bir parçası, dolayısıyla, anti-emperyalist ve demokratik-sosyalist, ulusal bir cephenin direk hedefi durumundadırlar.

Dolayısıyla, bir halk cephesi, ezilenlerin bir cephesi yaratılmak; varolan cephenin sesi bu kesimlerden bağımsız olarak yükseltmek zorundadır.

Böyle bir cephe, bu kesimlerin korkulu rüyasıdır. Kitlelerin, bu kesimlerden bağımsız, özgüçlerini harekete geçirdiği durumlarda, her iki kesim arasındaki çatışmayı ikincil plana iterek, birleşmektedir.

1 Mayıs'ta Taksim'e çıkılması karşısında, bu klikler kendi denetimleri dışında üçüncü bir cephenin-halk cephesinin alanlarda boy göstermesini is-

tememişlerdir. Ve bir nevi sıkıyönetim uygulamışlardır. Buna rağmen, 1 Mayıs büyük bir coşku ve kitlesele bir temelde alanlara hareketlilik getirmiştir.

Seçimde Tavrı:

Seçimlerde, halk ve ezilen kitlelerin temsilcisi hareketler dağınık durumdadır. Varolan siyasal parti ve hareketler arasında bir birlik yoktur. Bu durum, her iki egemen klingen işine gelmektedir.

Sosyal bir birikimin eşğinde olan toplumu, bu kesimler birbirine karşı kaldıraç olarak kullanarak, kendilerine karşı mücadeleyi önemli ölçüde nötralize etmek istemektedir; ve bunda da başarılı olmaktadır.

Ezilenlerin temsilcisi durumunda olan; demokrat, ilerici, devrimci, sosyalist, yurtsever hareketle birlikte, bu nitelikteki bir cepheye tekabül eden bir ittifak ve eylem birliği sağlanabilir-sağlanmazdır.

Bu perspektife uygun olan bağımsız adaylar desteklenerek, iki faşist grup dışında ayrı bir cephe ve muhalefet geliştirilmeli; ve böylelikle kitleler üzerinden yaratılmış olan yanılsama kaldırılmalıdır.

Burjuva sistemlerde devlet ve parlamento türü siyasal kurumların işlevi bellidir. Biz komünistler, devrim mücadelesinde parlamenter bir mücadelenin ancak bir araç olarak kullanılabileceği; ve onun dışında bir beklenti ve yanılsama içine girmenin, egemen sınıfların kuyrukçuluğuna yolaçması dışında bir işlevi olmadığını söylemek durumundayız.

Seçimleri, propaganda-ajitasyonun bir parçası, kitleleri devrim ve sosyalizm için eğitmenin; gerçek kurtuluşlarının gösterilmesinde taktik bir araç olarak kullanılmalı ve kullanmalıyız.

Bu aracı kullanırken; eylem birliği gibi ittifaklara girerken; devrimci inisiyatif elden bırakmamalı ve neo-liberal, reformist-uzlaşmacı eğilimlere karşı da mücadele etmeliyiz.

1 Mayıs'ta Taksim'e çıkılması karşısında, bu klikler kendi denetimleri dışında üçüncü bir cephenin-halk cephesinin alanlarda boy göstermesini istememişlerdir. Ve bir nevi sıkıyönetim uygulamışlardır. Buna rağmen, 1 Mayıs büyük bir coşku ve kitlesele bir temelde alanlara hareketlilik getirmiştir.

Sıyrılıp Gelen: Yaşayan İsyanla Yaklaşan Devrim!

Temel DEMİNER

*"Birisi inler;
'Umut yok'
Hayır! Bir dünya var
Kazanılacak!"*

Kimilerine göre, "Tuhaf Zamanlar"dır yaşadığımız... Eric Hobsbawm'ın otobiyografisine verdiği adla "Tuhaf Zamanlar"; yaşanan postmodern zor günlerdir...

Ve bu günlere ilişkin olarak kaleme aldığı "Tuhaf Zamanlar" başlıklı otobiyografisini Hobsbawm'ın şu sözlerle noktalar: "Bununla birlikte tatmin edici olmayan zamanlarda bile elimiz kolumuz bağlı kalmayalım. Sosyal adaletsizliğin ifşa edilmesi ve ona karşı mücadele hâlâ gerekli. Dünya kendi başına bırakılırsa daha iyiye gitmeyecek..."

Çalkantılı geçiş sürecine ilişkin olarak, artık "Tuhaf Zamanlar" saptamalarına nokta koymalıyız... Çünkü, dünya bir iç savaşa gidiyor... Küresel bir alt-üst oluşun eşiğindeyiz; hatta bu eşiğin "aşılma" üzere" olduğundan söz etmek dahi mümkündür...

"Sivil İtaatsizlik" ya da "STÖ" söylemlerinin de yetmediği, tutmadığı bu tabloda bir geçiş dönemine girildi, egemen paradigmadaki bir çözülme başladı. Olası bir yeni paradigmaya ilişkin belirtiler de var! Bu belirtiler/ alâmetler, sıyrılıp gelen(ler) içindeki isyanlarla boy veriyor...

I. AYRIM: EVET İSYAN!

Etrafınıza bakın...

Afganistan, Irak, Filistin ve Lübnan'daki işgal sürüyor ve bu ülkelerin halkları kendi egemenlik haklarına yeniden kavuşmak istiyor...

Iran, Suriye, Pakistan gibi ülkelere, ABD başta olmak üzere küresel kapitalizm cephesinden biteviye işgal tehditleri geliyor...

Küba, Kuzey Kore, Bolivya ve Venezüella gibi

ülkeler ise dünyanın jandarması ABD'nin her gün yeni bir ambargo, saldırı ve provokasyonuyla boğuşmak zorunda...

Afrika'daki açlar, dünyanın pek çok bölgesinde sağlıklı içme suyuna ve adalete hasret milyarlarca insan; yerkürede üretilen zenginliklerin büyük bir bölümünü ellerinde tutanların umurunda bile değil...

Dünyanın egemenleri nükleer silahlarla oynamak gibi oynarken, diğer ülkelerin her türlü nükleer programı konusunda tam bir ikiyüzlü politika hâkim...

Ve nihayet küreselleşmenin karaya oturmasıyla eş zamanlı kesitte yatay ve dikey gelişen sürdürülemez kapitalizmin krizi... Vb'leri, vd'leri...

Olaçağı buydu; ve oldu... Oluyor... Daha da olacak...

Yani dünyanın dört bir yanında emekçi kitleler emperyalizme ve kapitalizme karşı mücadele bayrağını yükseltiyor. Dünya çapında toplumsal ve ulusal mücadeleler 1979'dan itibaren önce bir yenilgi zincirine dönüşmüş, sonra da hissedilir derecede azalmıştı.

1994'ki kıpırdanma durumunun değişmekte olduğunu ilk işaretlerini verdi. Meksika'daki Zapatista isyanına, İtalya'da, Fransa'da, Güney Kore'de işçi sınıfının sokakları doldurması ve grevlere gitmesi eşlik etti. Ama dönüm noktası, uluslararası planda 1999 Seattle eylemi ve 2001 Aralık'ta Arjantin'de yaşanan devrimci kriz oldu.

Seattle, dünyanın dört bir köşesinde işçilerin, emekçilerin, ezilen halk katmanlarının "küreselleşme" politikalarından hoşnutsuzluğunu barikatlar kurarak ifade ettiği, doğası gereği enternasyonalist bir eylem olarak uluslararası işçi sınıfının harekete geçtiğini gösteren bir işaret fişegi oldu. XXI. yüzyıl, sınıf mücadelelerini yeniden gündemin merkezine oturttu.

Latin Amerika'nın çeşitli ülkelerinde büyük kitleler sermayenin kalelerini topa tutmaya başladı. Arjantin'de IMF politikalarının yarattığı derin ekonomik krize cevap olarak doğan 2001 devrimci krizin

de yirmi gün içinde dört başkan devrildi; ardından mahalle komiteleri kuruldu; bunlar, işsizler hareketi piqueteros ve mücadele hâlindeki fabrikaların işçileriyle birleşti.

1997'de on milyonluk Ekvator'da bir milyon insanın neo-liberalizme karşı sokağa çıkması sonucunda başkanın "deli raporu"yla görevden alınmasını, 2000 yılında kitlelerin iktidarı 24 saat boyunca fethetmeleri izledi. 2005'te Ekvator emekçileri ve yerlileri bir başkan daha devirdi.

Venezüella'da 1998'de başa geçen ve adım adım radikalleşen Chávez'e karşı burjuvazi ABD emperyalizminin desteğiyle bir darbe düzenleyince, yüz binlerce kent yoksulu ve işçi sokakları doldurdu ve darbeyi ezdi. O günden bu yana Venezüella'da emekçi halkın kazanımları her geçen gün derinleşiyor.

Bolivya devrimci yükselişte en ileri giden ülke oldu. 2003 yılında Bolivya'nın işçileri, kent yoksulları, koka yaprağı üreticileri, köylüleri bir oldular, petrolü ve doğal gazı emperyalist şirketlere peşkeş çeken başkanı yüzlerce ölü pahasına devirdiler. Yeni gelen başkan da 2005'te yaşanan devrimci krizde aynı kaderi paylaştı. Sonra da MAS ile Evo Morales çıkageldi.

XXI. yüzyılın başı Avrupa kıtasında da büyük eylemler ve aktif genel grevlere sahne oldu. 2000'li yıllarda defalarca genel grev yaşayan ülkeler arasında İtalya, Yunanistan, İspanya, Fransa, Belçika ve Avusturya'nın, büyük ve militan grevler yaşayan ülkeler arasında ise Almanya ve İngiltere'nin adlarını anmak gerekir. Tekrar tekrar genel grevlerin yaşandığı İtalya'da 2002'de iş güvencesini korumak amacıyla bir günde 3 milyon insan kentlerin sokaklarını doldurdu. Ama kıta Avrupa'sında barikatları yeniden gündeme getiren ülke, tarihten süzülüp gelen devrimci geleneğiyle yine Fransa oldu.

Paris'te yine 1968'in hayaleti dolaşmaya başladı. Bu eylemlerden üç ay öncede, Fransa'nın varoşları cité'lerin yoksul göçmen işçi çocukları, düzene karşı nefretlerini o düzenin her türü simgesine saldırarak, yakarak, yıkarak ortaya koymuşlardı.

İşte, 29 Mayıs 2005'te şatafatlı Avrupa Anayasası'na "hayır" diyen Fransa'nın bu emekçi çoğunluğu idi. (Bunu Hollanda işçi ve emekçilerinin daha da açık farklı "hayır"ı izleyecekti!) Sadece tekil ülkeler değil, Avrupa Birliği'nin kenası de kitlelerin basınç altında giderek bir krizin eşiğine yaklaşmaya başlamıştır. Avrupa işçileri kendilerini düzenin sadık bendeleri olarak yaftalayan "solcu"lara ağır bir tokat indiriyorlar!

Sınıf mücadeleleri Asya'da da ülkeden ülkeye

dolaşıyor. 1998 Asya krizinde Endonezya ve Güney Kore güçlü mücadelelerle çalkalandı. Kapitalizmin restorasyonunun yarattığı toplumsal travmanın etkisi altında her sene binlerle yaşanan ama yerel kalan köylü isyanları ve işçi eylemleri, Çin'i sınıf mücadelelerinin sahnesi hâline getiriyor. Nepal'de Maoist gerillalar, dünyanın artık bütünüyle değiştiği tezleriyle alay edercesine, kralliyet rejimini sarsıyorlar.

Ortadoğu'da Irak halkı emperyalizme, Filistin halkı ise Siyonizme karşı onurlu bir direniş sürdürüyor. ABD'nin açtığı sürekli savaş döneminde, savaşa ve işgale karşı direnişler, yeni bir geleceğin kurulması açısından işçi ve emekçilerin mücadelesinin yanında belirleyici rol oynayacaktır. Irak ve Filistin direnişleri aynı zamanda, son çeyrek yüzyıldır sürekli gerilemekte olan ve sadece birkaç örnekle sınırlı hâle gelen (Kürt, Tamil, Latin Amerika'da yerli hareketi, sonra İspanya'da "Sosyalist Bask'a kadar silah bırakmayacağını" açıklayan ETA) ezilen ulus ve halkların kurtuluşu davasının yeniden ayağa kalkması anlamına geliyor.

Bunun en anlamlı "son" örneklerinden biri Nepal'deki Halk Savaşı'dır.

1.1-) ANLAMLI BİR ÖRNEK: NEPAL

Kimi satılık kalemlerin, "Nepal'de rejim değişikliğinin kaçınılmaz olduğunu söylemek zor. Ulusun egemenliğine saygı gösteren bir monarşi, Nepal halkının beklentilerini karşılayacak gibi görünüyor," dediği Nepal, dünyanın en yoksul ülkelerinden biri. 1981 yılında nüfusunun sadece yüzde 6.3'ü şehirlerde yaşıyordu. 2005'lerde bu oran yüzde 15'lere çıkmış durumda... Tüm ülkede yaklaşık 100 kilometre demiryolu ve çok az miktarda asfaltlı yol bulunmakta... Nüfusun sadece yüzde 1'i telefon, elektrik ve posta hizmetlerinden faydalanabiliyor... Nepal'de 5 yaş altındaki çocukların yüzde 48'i yetersiz besleniyorken, sabit telefon hattı ya da cep telefonu sahiplerinin toplam nüfusa oranı sadece binde 22... Kentlerde yaşayan nüfusun ancak yüzde 68'i kanalizasyona sahip... Nepal'de 1950'lerin başında yetişkinler içindeki okuma yazma oranı yüzde 2 iken, bebek ölüm oranı yüzde 60'dan fazla idi... 2005'lerde ise 15 yaş üstü nüfusun yüzde 44'ü okuma yazma biliyor ve bebek ölüm oranı binde 61'e düştü... Aynı kesitte ortalama yaşam beklentisi sadece 35 iken, yine 2005'de 60 civarına ulaştı... Ve Krallık rejimi altındaki Nepal'de 10 yılda çoğu sivil 13 bin kişi katledildi...

Nepal'de yıllardır süren savaşı monarşiyi köşeye

sıkıştıran yığın hareketi ile doruk noktasına ulaştıran hikâye biliniyor: 2002'den beri Gyanendra'nın atadığı hükümetlerce yönetilen Nepal'de 1 Şubat 2005'te Kral kendisinin başkanı olduğu yeni bir hükümet atamış ve sivil politikacıların Maocu ayaklanmayla başa çıkamamalarını gerekçe göstererek sıkıyönetim ilan etmişti. Telefon hatları görüşmeye kapatılmış, önde gelen birçok politikacı hapse atılmıştı.

Feshedilen parlamentodaki sandalyelerin yüzde 90'ını temsil eden muhalefet partilerinin Hindistan'a kaçabilen önderlerinin oluşturduğu Yedi Parti ittifakı (YPI) Silahlı mücadele yürüten ve Nepal'in kırık bölgelerinde yaygın bir etkiye sahip Maocu partiyle Aralık 2005'te 12 maddelik bir mutabakat imzaladı.

YPI ve Maocular 8 Şubat'taki belediye seçimlerini boykot etti. Bunu muhalefet liderlerine yönelen yeni bir tutuklama dalgası izledi. Muhalefet 6 Nisan'da genel grev çağrısıyla karşılık verdi. YPI 9 Nisan'da süresiz protesto kararını açıkladı ve vergi boykotu ilan etti. Maocuların protestolara sızdığı gerekçesiyle Kral'ın sokağa çıkma yasağı koyması üzerine Nepal Komünist Partisi (Maoist) -NKP (M)-lideri Praçanda, "Bu artık muhalefet partilerinin protestosu değil... halk hareketidir," dedi ve başkentteki ayaklanmanın başına geçeceği uyarısını yaptı.

Nepal hükümeti ile NKP (M) arasındaki iç savaş 13 Şubat 1996'da başladı. "Nepal Halk Savaşı"nı "Nepal Halk Cumhuriyeti" hedefiyle sürdüren Maocular önderliğindeki silahlı güçler oldukça geniş kırsal bölgeleri kontrol ediyor.

Kralın 2001'den bu yana giderek sertleştirdiği askeri "ayaklanma bastırma" harekâtı boyunca 11 bin 500 kadar insan hayatını kaybetti. 100-150 bin kişinin de evlerini terk etmek zorunda kaldığı tahmin ediliyor.

Halk Savaşı sürdüren NKP (M) ise Nepal Komünist Partisi (Birlik Merkezi)'ndeki bir bölünmeden doğdu ve 1995'e değin bu adla anıldı. 13 Şubat 1996'dan bu yana silahlı mücadele sürdürüyor ve Nepal kırsalının dörtte üçünü de kontrolleri altında tutuyordu.

Bu tabloda ABD yönetimi, NKP (M)'i terör örgütü olarak kabul etti ve Nepal hükümetine yani krala bunlarla mücadele için 20 milyon dolar yardım da bulundu. Çünkü İçişleri Bakanın açıklamasına göre, olayların gidişatı komünist rejimin kurulmasının yakın olduğunu gösteriyordu!

Ülkedeki işbirlikçi burjuvazi kanalıyla ipleri elinde tutmaya çalışan Washington yönetiminin bir diğer korkusu Nepal'de iktidara ortak olan gerillala-

nın, Hindistan'da eylemlerini ve etkisini artıran Maocu hareketle kurduğu organik ilişkinin yol açtığı gelişmelerdir. Nejpele birlikte Hindistan'ın Güney Asya'da açacağı geniş, Ortadoğu'da ayağı tokezeleyen emperyalist ABD için yeni ve aynı boyutta bir sok olacaktı.

Bu noktada, Nepal'deki gerillaları Maocu gelenekten saymayan Çin'in ise, Güney Asya'da ABD karşısında etkinliğini yitirmemek adına NKP (M)'nin verdiği silahlı mücadele süresince kralı desteklemiş olduğunun altını çizmek gerekiyor. Hatta diğer batılı ülkelerin gösterilerde meydana gelen ölümler sonrasında silah satışını askıya aldıklarını açıklamaları sonrasında Çin, Nepal kralına silah sağlayan yegâne ülke olarak kaldı...

Nepal'de ulaşılan ikili iktidar noktası, bir karara doğru evrilmek zorundadır...

Çünkü Nepal Kralı'nın tüm yetkileri kendinde toplaması ardından gerillaların yanında yer alan ve son geçici hükümet görüşmelerinde masaya oturan muhalefet partilerinin son aşamada gösterdikleri tutum, emperyalist güçlerle işbirliği yaparak ülkedeki devrimci oluşumu boğmaya ve bu anlamda elde edilen kazanımları geri almaya çalışacakları yönünde güçlü sinyaller veriyor. Ülkedeki durum "Monarşiyi deviren gerilla hareketinin, burjuva partileri eliyle etkisizleştirilmesi" çabası olarak görülüyor...

Nepal yalnız değildir... Dünyada rüzgâr işçiden yana esmeye başlamıştır... Dünya, "Tarihin Sonu" söylencelerinin ayyuka çıkartıldığı günleri (yani "Tuhaf Zamanlar") geride bırakmıştır...

II. AYRIM: "NAFİLE" NİN NEDENİ?

"Küreselleşme" ya da "Yeni Dünya Düzen(sizliği)" ("YDD") olarak sunulan serbest piyasacı neo-liberal saldırının veya emperyalist talan ve tahakkümün ulaştığı boyutlar "alternatif küreselleşme"ci reformizme yaşam hakkı tanımamaktadır...

İçinden geçilen güzergâhta reformizmi var eden zemin giderek daralmakta, hatta "yok olmaktadır!"

II.1-) SÜRDÜRÜLEMEZ KAPİTALİST GERÇEK!

Piyasa/ artık-değer sömürüsü/ özel mülkiyet/ kâr/ ücretli kölelik vb/i motiflerle betimlenen kapitalizm insandan doğaya (çevreye) sürdürülemezdir...

Örneğin; kapitalizm çocukların katilidir...

Her gün yaklaşık 30 bin, yılda 11 milyon beş yaşın altında çocuğun çoğunluğunun önlenebilir nedenlerle öldüğü dünyada çocuklara ilişkin veriler

söyle:

2000 yılında doğan 100 çocuktan 30'u büyük olasılıkla yetersiz beslenme, 26'sı aşı olamama ve 17'si okula gidememe sorunuyla karşı karşıya olacak... 218 milyon çocuğun çalıştırıldığı tahmin ediliyor. Milyonlarca çocuk, aralarında fiilen köle olarak çalıştırılanlar dahil özellikle dehşet verici koşullarda çalışıyor... Her yıl 1 milyon 200 bin çocuğun çalıştırılmak ve seks işçiliği için kaçırıldığı tahmin ediliyor... Her yıl yaklaşık 10 bin çocuk kara mayınları yüzünden ölüyor ya da sakat kalıyor...

Ayrıca kapitalizm emekçi insan(lar)ın açlığı, sefaleti, yok oluşudur...

6 milyardan fazla insanın yaşadığı dünyada 2.6 milyar kişi günde 1 dolar ya da altında bir gelirle yaşamaya çalışmaktadır, önlem alınmazsa 2010 yılında 8.5 milyara çıkacağı öngörülen dünya nüfusunun 5 milyardan fazlası günde 1 ya da 2 dolarla yaşamak zorunda kalacaktır...

ABD, tek başına dünya gelirinin yüzde 21.1'ini almakta, 146 gelişmekte olan ülke ise 50.4 trilyon dolarlık dünya gelirinin yüzde 44.5'ini aralarında paylaşmaktadır. Türkiye'nin payı ise binde 1'dir...

Afrika'da yetersiz beslenenler, nüfusun yüzde 15-57'si. Güney Asya'da ise yüzde 21'dir...

Km2'ye 400'den fazla insanın düştüğü Hollanda, dünyanın en önemli mamul gıda ihracatçılarından birisi iken, km2'ye dört-beş kişi düşen Çad'da nüfusun yüzde 35-40'ı yetersiz besleniyor...

Bir şey daha: Kapitalizm insan(lar)ı öldürür...

'Save the Children'in yayınladığı rapora göre, Afrika'da her gün yaklaşık 800 çocuk sağlık hizmetlerinin paralı olması nedeniyle ölüyor... OECD'nin Avrupalı üyelerinin yıllık toplam sağlık harcaması 1 trilyon dolarken, Latin Amerika ülkelerinin ki 136 milyar dolardır...

Dünya Sağlık Örgütü'nün hazırladığı 2006 yılı raporuna göre çoğunluğu Afrika'da bulunan 57 ülkede 4 milyon sağlık çalışanı açığı var... Tüm dünyada 1.3 milyar kişi en basit sağlık hizmetinden bile yoksun... Hamilelikte ve doğum sırasında yaşanan sorunlara yerinde müdahale edilememesi yüzünden her yıl 10 milyon çocuk ölüyor. Dünya Sağlık Örgütü'nün başkan yardımcısı Dr. Timothy Evans, "En gerekli bölgelerde yeterli sayıda sağlık çalışanı yok, olanlar da iyi eğitilmiş değil" diyor...

Kapitalizm soygundur...

Kapitalist dünya ekonomisinde üçüncü dünya ülkelerinin 2.5 trilyon dolara yükselen dış borcunun ve bu borcun 375 milyar dolara ulaşan faizinin altını çizilmelidir...

Sonra da IMF-Dünya Bankası patentli küresel

soyguna ilişkin olarak, "Bir Ekonomik Tetikçinin İtirafları'nın yazarı John Perkins'in şu sözleri anımsanmalıdır: "Görevimiz, ülkelerin hiçbir zaman ödeyemeyecekleri borçların altına girmelerine yardımcı olmak. Bu amaca ulaşmak için ise kullandığımız araçlar arasında sahte finansal raporlar, hileli seçimler, rüşvet, zorbalık, seks ve cinayet bulunuyordu."

Kapitalizm insan(lar)ı, insan olmaktan çıkartan meta fetişizminin çürütmesi/soykırımıdır...

Liberya'da 2003'te sona eren iç savaşın ardından başgösteren açlığın kurbanı yine küçük kız çocukları oldu. Çocuklara yardım örgütü 'Save the Children', Batı Afrika ülkelerinden Liberya'daki bazı yardım görevlilerinin kız çocuklarına cinsel tacizde bulunduğunu açıkladı.

Hazırlanan rapora göre polis, öğretmen, yardım görevlisi ya da baş gücü askerleriyle cinsel ilişkiye giren kız çocuklarının yaşı 8'e kadar düşmüş durumda. Karşılığında ise genelde yiyecek alıyorlar. Ancak arabayla bir tur atmak ya da bir film izlemek gibi "ödüllere" de rastlandığı oluyor. Kuruluşun insani yardım koordinatörü Amelia Bookstein, 12 yaşından büyük kızların yansının düzenli olarak bu yola başvurduğunu belirtiyor.

II.2-) EKOLOJİK FELAKET EŞİĞİ: KÜRESEL ISINMA

İklim değişimiyle dünyanın büyük nehirleri içindeki canlılarla birlikte yavaş yavaş yok oluyor; küresel ısınmaya bağlı iklim değişikliğinin sonuçları yavaş yavaş hissedilmeye başlandı... Küresel ısınma kapıda...

Evet, yıllar önce bilim insanlarının öngördüğü küresel ısınma, artık ger dönüşsüz bir trajediye dönüşüyor. Isınmadan en fazla zarar görecekt bölgeler ise Afrika ve yoksul üçüncü dünya ülkeleri olacak... Almanya'daki Potsdam İklim Değişimi Araştırma Enstitüsü'nden Bill Hare'in BBC'e verdiği rapora göre dünya, küresel ısınma yüzünden on yıl içinde geri dönülmez bir noktaya gelecek...

Evet, insan(lık) için 50 yıl sonrası parlak görünmüyor. Yerkürenin bazı yerlerinde belki de insanlar yaşayamayacak...

Küresel ısınma, dünyaya gelen güneş ışınlarının enerjisinin, atmosfere biriken gazlardan dolayı, uzağa geri dönemeyerek, tutsak kalmasından kaynaklanıyor. Böylece bir sera etkisi oluşuyor. Sera gazları adı verilen, esas olarak fosil yakıtların tüketimi sırasında oluşan karbon dioksit, endüstriyel etkinliklerin yan ürünü olarak atmosfere salınan diğer gazlar birikmeye devam ettikçe ısınma artmaya devam

ediyor.

BBC'nin aktardığına göre, kutuplar küresel ortalamalardan iki kat daha yüksek bir hızla ısınmaya başlamış. NASA'nın Kaliforniya'daki Jet Motorları Laboratuvarı'nda Dr. Son Nghiem başkanlığında uydulardan elde edilen verilere dayanılarak yapılan hesaplamalar, 2005 yılında, Kuzey Kutbu'nda, Türkiye'nin yüzölçümüne yakın büyüklükte bir buz tabakasının eridiğini ortaya koyuyor. Daha önceki bulgular, bu iki yıllık (en azından bir yaz çözülmeden kalan) buzların yıllık erime hızını yüzde 6.4 ile yüzde 7.8 arasında hesaplamıştı. Dr. Nghiem, "En son veriler, karşımıza yüzde 14'lük, daha önce hesaplananların 18 katı bir büyüme hızı koyuyor," diyor. Maryland'deki Uzay Uçuşları Merkezi'nin yaptığı ikinci bir araştırma da bu sonuçları doğruluyor. Merkezin bulguları, 1979'dan bu yana toplanan veriler, buzlardaki erimenin 2005 yılında hızlanarak, ortalamanın 30 katına ulaştığını gösteriyor. İlk hesaplamalara göre, bugünkü trendler devam ettiği takdirde, bu buzlar 2070 yılına kadar yok olacaktı. Son veriler bu noktaya 10 yıl daha önce ulaşacağımızı gösteriyor. Sorun, salt suların erimesiyle ekosistemin bozulması, örneğin kutup ayılarının yok olmasıyla sınırlı değil. Buzlar güneş ışıklarını geri yansıtırken, su emiyor ve böylece küresel ısınmayı hızlandıran bir etki yapıyor.

Bern Üniversitesi'nden araştırmacılar, Avrupa'da, tarımsal sulamaya olanak veren buzulların kalıcı olarak gerilediğini saptadılar. Bern Üniversitesi'nden Martin Grosjean, "Alpler'deki buzullar, 1980'den bu yana, yüzeylerinin yüzde 75'ini kaybettiler," diyor. Her yıl, kışın ilerleyen, yazın gerileyen buzullar, özellikle bahar aylarında nehirlerin sularını besleyerek (örneğin Ren Nehri'nin sularının yüzde 50'si bu buzullardan besleniyor) Avrupa'da tarım alanlarının sulanması için gerekli kapasiteyi sağlıyorlar. Dahası Grosjean, nehirlerdeki su seviyesi düştüğü takdirde, nükleer santrallerin soğutma sistemlerinin de aksayacağına işaret ediyor. Son yıllarda buzulların kışın ilerleme sınırlarında belirgin ve kalıcı gerilemeler görülmeye başlanmış. Nihayet, buzullar güneş ışıklarını geri yansıtırken, çıplak toprak ve kayalar, ısıyı emiyor, depoluyor.

En korkutucu haber ise Sibirya'dan. Sibirya'da on binlerce yıldır donuk kalan bataklıklar (permafrost) çözülüyor. Buralarda su birikintileri oluştu, yazın bu birikintiler genişlemeye başladı; donmadan kalan kesim giderek büyüyor. "Permafrost" eridikçe, içerdikleri metan gazını atmosfere bırakıyor. Metan gazının sera gazı etkisiyse karbon dioksitten 23 kez

daha güçlü. Daha yeni verilere dayanılarak yapılan araştırmalara göre "permafrost'un erimesinin etkileri çok büyük olacak." Alaska Üniversitesi'nden Katey Walter'e göre atmosfere salınan metan gazı küresel ısınmayı hızlandıracak, ısınma hızlandıkça daha çok bataklık eriyecek, daha çok metan gazı serbest kalacak... Florida Üniversitesi'nden ekoloji profesörü Ted Schuur'a göre karşımızda "Yavaş ısılayan, zaman ayarlı bir bomba var."

"İyi de bu bombanın pimini çeken kim" mi?

Yanıt çok açık: Atmosfere salınan karbondioksitin otomobillerden kaynaklı bölümünün yüzde 45'ini tek başına ABD otomotiv sektörü üretiyor... Evet ABD'deki üç büyük araba üreticisinin ürettiği otomobil ve küçük kamyonlar, sera etkisine yol açan karbondioksit gazlarının üçte ikisini salıyor... Yani dünya nüfusunun sadece yüzde 5'ini barındıran ABD, dünyadaki otomobillerin yüzde 30'una sahip ve otomotiv sektörü, karbondioksit salımının yüzde 45'ini gerçekleştiriyor.

Evet, evet; sürdürülemez kapitalizm insan(lık)a felaketler içinde bir de ekolojik'ini dayatıyor!

II.3-) KAPİTALİST (PARDON! MİLİTARİST) BİRİKİM (=SAVAŞ)

Kapitalizm -çok net ve kısa tarifle- "Ölüm Uygarlığı"dır!

"İtiraza mahâl vermeden" hızla sıralayalım...

Afganistan, Irak ve son olarak Lübnan'daki savaş, militarist ekonomik faaliyetleri de canlandırdı. ABD'li silah firmalarının satışları yüzde 76 oranında artış sağladı...

Kapitalizmin dünyasında barış için harcanan her 1 dolara karşılık silahlanmaya 2 bin dolar harcanıyor. Silahlanma için harcanan her on doların 4'ü ise ABD'ye gidiyor. Geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerin hepsi bütçelerinin önemli bir kısmını silahlanmaya ayırırken bu ülkelere en çok silahı da ABD satıyor...

Sadece ABD mi? Hayır; örneğin "çok banşçı" İsveç de, 2004 yılında 7.3 milyar kron (1.46 milyar YTL) tutarında silah ve savaş araç-gereçleri sattı...

Hasılı dünyada askeri harcamaların 2005 yılında 1 trilyon 118 milyar dolara ulaştı ve bu rakamın yarısına yakınının ABD'ye ait iken; Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü'nün (SIPRI) yıllık raporunda, askeri harcamaların 2005 yılında, 2004 yılına göre yüzde 3.4 oranında arttığına dikkat çekiliyor...

Dünya ülkelerinin 2005 yılında silahlanma için harcadıkları para 1 trilyon 118 milyon doları buldu... Yani, dünyamızdaki insanların her biri için 173

dolar!

BM'ye olan borcunu türlü bahanelerle ödeme-yen ABD, en büyük silah tüccarı durumunda. Bu ülkenin askeri endüstrisinde yer alan 39 şirket, 2003 yılında dünya silah satışlarının yüzde 63.2'sini ger-çekleştirmişti.

Askeri harcamalar da, serbest piyasadaki para değerine göre ilk 5 sırada yer alan ülkeler şunlar: ABD, İngiltere, Fransa, Japonya ve Çin. Dünya as-keri harcamalarının yüzde 65'ini yapan bu 5 ülke-nin toplam nüfusu dünya nüfusunun yüzde 29'unu oluşturuyor. 15 ülke ise, dünya askeri harcamaları-nın yüzde 84'ünü yapıyor.

Eğer bu sıralama bireylerin alım gücüne endeks-li olarak yapılırsa, ortaya çıkan tablo şöyle: 1. ABD, 2. Çin, 3. Hindistan, 4. Rusya, 5. Fransa, 6. İngilte-re, 7. Suudi Arabistan, 8. Japonya, 9. Almanya, 10. İtalya, 11. Brezilya, 12. İran, 13. Güney Kore, 14. Türkiye (17.8 milyar dolar) ve 15. Tayvan...

Alın size kapitalizm! Hayır; "Militarist birikimsiz/savaşsız bir kapitalizm" mümkün değildir...

Bu kapitalizm; aynı zamanda Derya Sazak'ın, "Korku Çağı" diye betimlediği "Küreselleşme" veya "YDD" denilen şeydir de!

III. AYRIM: "KÜRESELLEŞME" VEYA "YDD"

Bir zamanların "en fanatik" küreselleşmecileri-nin dahi: "Küreselleşme adil olabilir mi?" sorusunu yüksek sesle telaffuz etmek zorunda kaldığı koor-dinatlarda K. Marx'ın dediklerini anımsayalım: "Ha-reket ve varış noktaları gerçek para olan A...A for-mülü, en somut biçimde kapitalist üretimin esas motoru olan 'para yapmak' fikrini ifade eder. Kapi-talist üretim süreci ise sadece para yapmak için ka-çınılmaz bir ara yol, zorunlu bir ıstıraptır. Bu yüz-den kapitalist üretim biçimine geçmiş bütün millet-le, zaman zaman üretim sürecinden geçmeden pa-ra yapmak tutkusuna kapılırlar..."

Barbar bir dönemini sancılar çekerek yaşadığı-mız dönemde kapitalizmin finans sermayesi, mali sermaye zincirlerinden boşanmış gibidir. Ele avuca sığmıyor. Marx'ın çok önceden "zaman zaman" kaydıyla öngördüğü gibi, kapitalist üretim biçimine geçmiş bütün milletler ve kuşkusuz o milletlerin ar-tık sınırları aşmış sermaye sahipleri, üretim sürecin-den geçmeden para yapma, zenginleşme tutkusuna kapılıyorlar.

Burada bir parantez açıp ekleyelim: "Kapitalist piyasalarda yaşanan dalgalanmalara dikkatle bakın-ca, finansal (spekülatif) sermaye hareketlerinin

dünya ekonomisini bir uçuruma doğru sürüklediği-ni düşünmemek elde değil.

'Küreselleşme' sürecinin, en çarpıcı özelliği hiç kuşkusuz, kredi hacminde ve finansal sermaye ha-reketlerinde daha önceki dönemlerde görülme-yen düzeyde bir genişlemedir. Örneğin 1990'ların ba-şında 6 trilyon dolar olan türev piyasaları 2005'te 300 trilyon dolara ulaştı, 2005'te türev piyasalarının büyüme hızı yavaşlarken 'sentetik türevlerininki-nin' (kredi sigortaları) yüzde 34'e yükselmiş olma-sı da ayrıca düşündürücü. Bu olağanüstü finansal genişlemenin nedenlerini sorgulamaya başlayınca da 'neo-liberal küreselleşmenin' kaynağını görebili-yoruz.

Kredinin bir işlevi de sermaye birikim süreci ya-vaşlamaya başlayınca, devreye girerek sürecin ke-sintiye uğramasını önlemektir. Örneğin sermayedar, satışlardaki, dolayısıyla kârını gerçekleştirmedeki gecikmelerden dolayı fon akımı sıkıntısına girince, borçlanarak yoluna devam eder.

Diğer bir deyişle, sermaye birikim süreci yavaş-ladıkça (kâr oranları geriledikçe) kredi gereksinimi artar, kredi hacmi büyümeye başlar. Ancak kredi hacmi büyüdükçe, artacak olan faiz yükü birikim sürecini daha da yavaşlatacak, krediye gereksinim daha da artacaktır... Bu süreç sonsuza kadar devam edemez, bir noktada mutlaka kopar...

Diğer taraftan, üretim alanından kâr oranları ge-riledikçe, sermaye giderek daha çok dolaşım alanı-na, spekülasyona kaymaya başlar. Böylece hem kredi mekanizması hem de spekülatif hareketler birlikte genişlerken, spekülasyonun giderek kredi kullanımına dayanmaya başlaması, süreci çok daha karmaşık, kırılgan hale getirir..."

Söz konusu tabloyla karakterize olan şey yani küreselleşme dedikleri de -bir yerde- zaten budur!

Mali sermayenin sanayi sermayesiyle tehlikeli ve zorba birliğine eskiden "finans kapitalin egemenli-ği" ya da "emperyalizm" deniliyordu. Emperyalizm acımasızdı, ama karşısında da direnen bir dünya vardı. Yeni dönemin emperyalizmine, daha kabul edilebilir ve zarif olduğu düşünüldüğü için olacak, "küreselleşme" deniliyor.

Şunda kuşku yok: Yaşadığımız küreselleşme Marx tarafından tahmin edilmiştir; yıllarca önce Marx tarafından denilmiştir ki, "Dünya kapitalizmi merkezileşecektir, çevreyi giderek proleterleştir-ecek ve yoksullaştıracaktır!"

Toparlarsak: Tarihsel olarak küreselleşme insan topluluklarının gezegenin coğrafyasını kendi kulla-nımlarına göre düzenlemeye başlamalarıyla eşza-

manlı. Bu süreç, XV. yüzyılda (kapitalizm doğarken), Avrupa'dan çıkarak dünyanın geri kalanını kendi ekonomik siyasi kullanımına göre düzenlemeye başlayan beyaz ve Hristiyan adamın egemenliği altına girdi. O dönemden itibaren, "Kapitalizm=sömürgecilik=küreselleşme" diyebiliriz..."

Özetin özeti: T. H. Marshall'a göre, yurttaşlık kapitalizmin koşullarında "formel" bir eşitlik. Ancak, yurttaşlık kapitalist sistemin yarattığı bir kurumdur.

Kapitalizm ise eşitsizlik üzerine kuruludur; ve bu yurttaşlık ile kapitalizm arasında sürekli bir çatışma anlamına gelir.

Bu çatışma temelinde "Yurttaşlık ve Toplumsal Sınıflar" başlıklı yaptın yazarlarından Tom Bottomore, neo-liberal "Yeni Sağ"ın bu rolünü şöyle anlatır:

"Bir tür girişimcilik kültürüne yol açan bu bağlılık kültürü, özel kişilerin kendi refahlarını kendi çabalarıyla oluşturmaları, devletin ekonomiye mümkün olduğunca az müdahale etmesi ve yine devletin kendine faydası olmayanlara yardım etmemesi gerektiğini söyler.

Yeni Sağ ideolojisi, zamanla, sosyal hakları yurttaşlık kurumunun bir uzantısı olarak görmemeye başlamış, kamu hizmetleri yerine özel hizmetlerin oluşumunu desteklemiş (özel sağlık hizmetleri, eğitim, özel belediye hizmetleri, kamu hizmetlerinin ticarileşmesi vb) ve yoksulları özel yardıma muhtaç zavallı ikinci sınıf yurttaşlar olarak değerlendirmiştir..."

Bunlara eklenmesi gereken bir diğer şey de "YDD'nin yarattığı 'yeni yoksulluk' formıdır. Örneğin, çalışan yoksullar bugünkü gelişmekte olan ülkelerin, hatta gelişmiş ülkelerin yoksulluğunun yeni adı; 'çalışan yoksullar'dır!

III.1-) TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Çalışan yoksulluğun, büyüyen işsizlikle iç içe geçerek "Gordion Düğümü"ne dönüştüğü Türkiye "örneği"; "işsizlik yaratan sürdürülemez büyüme'nin "YDD" patentli mamûlâtıdır!

"Hem büyüme hem de işsizlik mi? Bu nasıl olur?" dersiniz...

Evet, rakamlara göre ekonomi büyüyor. Ama büyüme istihdam yaratmıyor. Çünkü bu büyüme, dış açığa (döviz açığına-cari açığa) dayalı, ucuz döviz ile bol ithalata dayalı bir büyüme. Döviz açığına dayalı büyümede istihdam artışı çok sınırlı kalır.

Çünkü, kapitalizmden bahsedince, demokrasi-den bahsetmek ve her ikisinden bahsederken de yoksulluktan ve zenginlikten bahsetmek kaçınılmaz

olur.

Malûm; eğer bir kapitalist sistemde yaşıyorsanız, burada da kârların artış hızı düşüyorsa, kâr da -kâr da kimin payı? sisteme adını veren kapitalin payıysa, o zaman burada fedakârlık edecek kesimin adı bellidir!

Devam edersek: Ekonomist Dergisi'nin "En zengin 100 Türk" araştırmasının sonuçlarına göre, Türkiye'nin en zengin ailelerinin mal varlığı 150 milyar dolar dolayında bulunuyor. Koç ve Sabancı ailelerinin 14 milyar doları aşan mal varlıkları ile ilk iki sırayı aldığı listede, Doğan Ailesi üçüncü sırada yer alıyor...

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) yoksulluk araştırmasına göre Türkiye'de her 4 kişiden 1'i yoksulluk sınırının altında, -inanması zor ama- her 77 kişiden 1'i de açlık sınırında yaşıyor! Türkiye'de yaşayan 70 milyona yakın insanın 20 milyonu yoksulluk sınırında, 9 milyonu ise açlık sınırındadır! Türkiye satınalma gücü paritesine göre kişi başına geliri 26 olan Makedonya'nın ardından Avrupa'nın en yoksul ikinci ülkesidir!

Kamu-Sen araştırmasına göre, memurların yüzde 75'i yoksulluk sınırının altında maaş alıyor... Kriz(ler)le savrulan ekonomide işsizlik büyürken ATO'nun raporuna göre genç işsiz sayısı 1.5 milyonu aşıyor...

Bunlara bir ek daha: Türkiye'de anne ölüm oranı yüz binde 49.2... Bebek ölüm hızı binde 28.7... Beş yaş altı ölüm hızı binde 37'dir! Ve bir diğer ek daha: Türkiye 1990'lardan bu yana 1 trilyon dolara yakın borç faizi ödedi...

"İyi de bunlar neden" mi? Gayet açık, dünya kapitalist sisteminin yaşadığı krizden...

Hayır; Türkiye bir istisna değil; kriz içindeki dünya kapitalist sisteminin "çevre'si..."

III.2-) "ÖNCÜ SARSINTILAR"DAN "SÜREKLİ KRİZ"E...

VEYA "KÜRESELLEŞMEDEN KÜRESEL DEPRESYONA"

Çince yazıldığında iki harften oluşan "Kriz" kelimesinin harflerinden biri tehlikeyi, diğeri ise fırsatı temsil ederken; verili koordinatlarda -kimilerine çok iddialı veya "abartılı" gelse de- dünya kapitalist sisteminin yaşadığını, "öncü sarsıntılar"dans "sürekli kriz'e veya "küreselleşmeden küresel depresyona" formülü açıklayabilir... saptamasından hareketle, dünya ekonomisine ilişkin "Kritik Durum" ve "İstikrarlı Dengesizlik" kavramları üzerinde duralım:

"... 'Kritik durum' gittikçe biriken istikrarsızlıkların her an bir durum değişikliğine yol açacak düzeye ulaşmasıyla ilgili. En çok kullanılan örneği anımsarsak: Düz bir zemin üzerine yavaş yavaş dökülmeye başlayan, kumlar önce bir tepecik oluşturuyor, sonra bir aşamada, tepecige eklenen bir kum tanesi tepenin yıkılmaya başlamasına yol açıyor. Kum tanelerinin birikmesi 'kaotik', çizgisel olmayan (non-lineer) bir süreç olduğundan, yıkılmanın ne zaman ve nerede gerçekleşeceğini önceden saptamak olanaksız. Ancak araştırmalar kum taneleri biriktikçe kum tepecigi içine, giderek artan oranda, gelişigüzel dağılmış, istikrarsız alanların oluştuğunu gösteriyor. Bir aşamada tepecige düşen kum tanesi bu istikrarsız alanlardan birine rastlarsa yıkılma başlıyor.

'İstikrarlı dengesizliğe' gelince: Bu, verili bir sistemde, değişikliğe yol açabilecek istikrarsızlıkların, bu kapasitelerini gerçekleştirilmeden, adeta olağan bir durum izlenimi verecek biçimde birikmeye devam etmesi hâlini betimliyor. Bu alanda çalışan Nobel ödüllü Hyman Minsky'e göre bir 'durumu' ne kadar alışır ve benimsersek 'istikrarlı dengesizlik' o kadar uzun sürüyor. Ancak, 'istikrarlı dengesizlik' ne kadar uzun sürerse, değişikliği getiren sarsıntı da o kadar şiddetli oluyor. 'İstikrarlı dengesizlik' ne kadar uzun sürerse, 'kritik durum' içinde oluşan istikrarsızlık alanları o kadar çoğalıyor, aralarında yoğun, karmaşık ilişkiler oluşmaya başlıyor. Yani kum tanelerinin birikmesi örneğindeki gibi, yıkılma başlayınca da bu yıkılma o kadar şiddetli oluyor."

Dengesizliğin "istikrar" kazanıp, "öncü sarsıntılar"ın "sürekli kriz"in alâmetlerini öne çıkardığı güzergâhta, "küreselleşmenin küresel depresyona" kapı açtığı bir yönelimdir bu...

Örneğin "Kimi analistler, 'ABD'de başlayacak bir resesyon, Çin ekonomisindeki sorunlarla birleşirse küresel bir depresyon kaçınılmaz,' diyorlar. (...)

'Sağır sultan duydu', IMF uyardı 'dünya ekonomisinde ciddi bir yavaşlama geliyor.' Roach, 'Mali piyasalar, büyüme tartışmasını, standart bir risk değerlendirme olarak oynuyorlar. Bence, hâlen yaşamakta olan bu düzeltmede standart hiçbir şey yok. Dengesiz küresel ekonomi asimetric küreselleşmenin ürünü' diyor. Gerçekten de ekonomik büyümenin, paralel olarak oluşan küresel dengesizliklerin temelinde, dünya ekonomisini peşinden sürükleyen ABD tüketici talebi var. Borsalarda köpük sönmeye başlayınca, başta FED olmak üzere merkez bankaları, depresyonu, ancak tüketici talebini büyük bir mali genişlemeyle (kredi köpüğüyle) destekleyerek engelleyebildiler. Şimdi, enflasyonist

baskılar artarken, başta ABD olmak üzere merkez bankalarının yeniden bir mali genişlemeye gitme şansları yok. Kısacası deniz bitti!

Burada 1929'u anımsamayabiliriz. 1929'da ABD ekonomisi durgunluğa girince, ABD'ye aşırı borçlu Avrupa ülkelerine giden kredi kurumu, küresel bir depresyon oluşmuştu. Günümüzde de 1929'u anımsatan bir durum var.

Batı'dan resesyon olarak başlayan sürecin Doğu'dan depresyona dönüşerek dünya ekonomisinde küreselleşmesi kaçınılmaz görünüyor."

Görülüyor: "Gelmekte olan 'büyük olayın', "öncü sarsıntı"larıdır bunlar...

Her yerde 'kriz' var! Mali piyasalar çalkalanıyor, bir "mali kriz" beklentisi var.

ABD ekonomisi yavaşlıyor. Çin, ekonomisini soğutmaya hazırlanıyor. Dolayısıyla dünya ekonomisinin iki motoru yavaşlarken fiyatların artmaya devam etmesi hâlinde ideal bir stagflasyon senaryosu, hatta daha derin "bir şey" (!) söz konusu. İran'la "nükleer enerji krizi", Kuzey Kore'yle "füze krizi", Ortadoğu'da Irak, Gazze, Lübnan "krizleri" var. Küresel ısınmaya bağlı ekolojik "kriz" de cabası... Dünya Ticaret Örgütü'nün "krizini" de unutmayalım. The Guardian'dan Martin Jacques'e göre bu bile kendi başına küreselleşmenin sonuna işaret ediyor...

Şimdi bu tabloda sormak gerek: Bir dönemin sonu mu?

Bu olup bitenlere daha geniş bir tarihsel perspektifle bakınca, bu soruyu sormamak elde değil.

Yaşananlar bir kriz yönetim modelinin "küreselleşmeciliğin" tükendiğini, bir geçiş dönemine girdiğini gösteriyor. Sorun şu ki; henüz geleceği görmek çok zor. Ama kimi ipuçları da yok değil.

Hiç şüphesiz olmasın bu bir krizdir, hem de göstere göstere gelen bir krizdir!

Hem de dengesizliğin "istikrar" kazanıp, "öncü sarsıntılar"ın "sürekli kriz"in alâmetlerini öne çıkardığı güzergâhta, "küreselleşmenin küresel depresyona" kapı açtığı bu yönelimde "Asya kriziyle birlikte küreselleşme süreci tıkanmış, salt ekonomik değil, siyasi alanda da bir çözülme başlamıştı. Çözülme Çin ve Hindistan'ın yükselmesiyle daha da hızlandı, 11 Eylül 2001'den sonra da genelleşti.

Özetle; 1997-99 mali krizleri, onu izleyen borsa çöküşü, 11 Eylül sonrası ABD dış politikasında ortaya çıkan imparatorluk projesi, küreselleşme sürecinde bir çözülmenin başladığını gösteriyordu...

Bu da İmparatorluğun çöküşüne ilişkin tarihsel dinamikleri öne çıkarıyordu...

Kalemin Namusu

Ahmet Aslan

G eçenlerde bir tv. kanalında bir pop sanatçısına programı sunanın "yazarlık nasıl gidiyor" sorusuna, "eh o benim alanım değil" yanıtına ilişkin sunucunun ısrarla o sanatçının yazarlığını lanse ederek, yazarlık sürecini kısa ve öz biçimde izleyenlere aktarmış olması beni ve ben gibi düşünenleri derinden derine etkilemedi değil. Şimdi o sanatçıya sorun, toplumdur, çağdaştır demokratır... söylemleriyle, program sunucusuna göre de o sanatçının bir anı gibi peteğini işleyen yazar olduğunu duyarsınız!

"Güleriz ağlanacak halimize", gülsek mi, ağlasak mı? Bilemiyorum ama, ayıplı bir ortamda yaşadığımız kesin. Şu ülkede her önüne gelen yazar! Görsel ve yazılı medyayı bir kolağan edin, söz yerindeyse bir **"yazar enflasyonu"** ile karşılaşır gibi olursunuz! **"Eğitimci-yazar, mühendis-yazar, diyanetçi-yazar, araştırmacı-yazar..."** diye tanımlarla boy gösterenler! Uzmanı olmadığ halde o konuda konuşan, konuştuğu kadar da kendisini "yazar" olarak lanse eden bireyler. **"Bunların içinde bir popçu çıkıp kendisini yazar diye tanımlamışsa çok mu"** diyebilirsiniz. Herşey amp saçı, bir karmaşıklık, bir dağınıklık içinde.

Ve yine bu ülkenin başbakanı gözlerinize baka baka, ülkenin koşullarına ve şartlarına göre; en doğal, en tabii hakkı... yinelenen sözcüklerle, bozuk tümcelerle hem spor, hem ekonomi üzerine uzman kesilip, söylevler verir, bu söylevler de kitlelerde beğeni görürse, **"tilkinin dönüp dolaşacağı yer kürkçü dükkanındır"** örneği, bizim de dönüp varacağımız yer tezgahını kurmuş olan bir tacirin yanındır herhal.

Ayıptır beyler ayıp! Böylesi gülünç bir ortamda kurtulmak zorundayız ivedilikle. **Bu tacir, bu gö-**

çebe düşünceyle, bu parekendeci anlayışla bir yere varılamıyacağını bilmek, o bilineni yerli yerinde değerlendirmek!.. Çağdaşlık yarışında geri kaldığımızı neden kabullenmiyoruz? Geri kalmışlık bir avantajdır oysa. Düşün, yazın ve bilimde atılım yapmanızı ve de "köşesizlikten, şekilsizlikten" kurtulmanızı gerektirir çünkü. Çağdaş toplumlar bugün bir duraksamanın eşiğinde olmalarına karşın, çağdaş olmayanların bunun bilincine erişememeleri hafife alınabilecek bir olgu değildir. Önlerinde düşünsel kökleri varabilecek bir yarış, bir aşama varken, bu yarışı yoksaymak ne insan onuruyla yarışır, ne de doğanın değişim ilkesiyle. Bunun adı uyuşukluktur düpedüz. Bunun sonu, yazarlıkla ilintisi olmayan birinin yazarlığı; ülke başbakanının dili-bilim açısından gelişmiş güzel sözcüklerle şiirsel kafiyelerden oluşan söylevleri çıkar ortaya.

Yazarlık ciddi bir uğraştır, ne bir aksiliği ne de bir yanlışlığı barındırır. Hem bir yazar kolay-kolay yetişmez; bunun için yıllar gerekir. Onun gerek dünyaya, gerek doğaya bakış açısı herkes gibi değil, ötesindedir. Bu "öte"liğin döngüsünde kurarken öznel dünyasını, onu düşünsellik ile süsler, sözcüklerle donatır. Bir bakıma sözcüklerin usta canbazıdır! **Şolohov'ın işareti ettiği gibi, kolektif çiftlikteki bir liderin yanlışlığı, o çiftliği oluşturan bireylerin de yanlış etmesine neden olabilir ki; bu çiftliğin başkanı tarafından yanlış eden liderin uyarılması sonunda geri adım atılarak ya da yanlıştan geri dönülerek algılanan yanlışlıkları düzeltilebilir.** Ama işin içinde yazar olunca bu "yanlış"lıkların düzeltilmesi mümkün müdür hemen? Yazar, sözü edilen çiftliğin küme lideri değildir, o yazılı ürünle, düşüncesiyle, verdiği mesajla okurun öznel dünyasını etkilemiş, o dünyayı kurmuştur bir kez. Kurulan bu dünyada algılanan "yanlış"lıkların düzeltilmesi an-

cak ve ancak yılların, yüzyılların sonunda gerçekleşir; böylece "yanlış"ın yerini "doğru" alır; çiftlik li-derindeki yanlışlığın düzeltilmesi sadece "gün"lerin sonucu olmasına karşın. Birinde "gün"ler, diğerinde "yıl"lar!...

Camus'un, **"Umutsuz yazın sözü, birbirini tutmayan sözdür. Çünkü yazın olan yerde umut vardır"** dediği gibi **"en güzel kız sahip olduğundan fazlasını** verebilir mi: Peki en güzel kız düzeyine ulaşmış kaç yazarımız vardır. Umutsuzluğun pompalandığı bu ortamda? Ve yine bir yazarı, yazar kolan, daha doğrusu en büyük silahı gerçek olan kaç yazarımız vardır; 2000'li yılların Türkiye'sinde? Yazarın bir sanatçı olduğunu, salt gerçeği ifade etmenin ötesinde onu yenibaştan yaratan, düzenleyen bir sanatçı olduğu gerçeğini unutmayalım asla! "Yazar" ile "yazman" kavramlarının birbirine karıştırıldığı böylesi küflü-puslu havalarda elbeteki bir popçuya "yazar" yakıştırılması yapılır, bunlar diyebileceğimiz gazetelerden köşe yazıları yazanlara yazar dinilir. Kesinlikle, ama kesinlikle şu gerçeği bilmek zorundayız: **Günlük gazetelerde köşe yazıları yazanlara "yazar" değil, "yazman" denilir.** Tarihte çağını etkilemiş kaç yazman söyleyebilirsiniz hana? **"Eşekte paldım ben seni aldım"** örneği, demek **Hugo, Tolstoy, Dostoyevski, Ehrenburg...** gibi yazarlar hep boşa yazmış, hep boşuna emek vermişler yazın dünyasına! Peki sığındığı **Paris**'te salt para karşılığı büyük bir günlük gazetede yazılar yazan **Ehrenburg**'un o yazıları nerede ve hangi yapıt olarak yayınlanmıştır acaba? Sorular, **"yaşamın en kötü günleri hangileri"** diye. **Ehrenburg**'un hemen yanıtı: **"Köşe yazıları yazdığım günlerdir..."** Ya **Dostoyevski** para karşılığında günlük bir gazeteye röportajlar hazırlayan **Dostoyevski**'nin bu çalışmaları nerede, hangi yayıncının kasa-sındadır peki; yoktan-hiçten başka? bu örnekleri çoğaltmaya gerek yok. Bizim televizyonumuzun çok bilmişliğine bakılacak olunursa, gerek **Dostoyevski** ve gerekse **Ehrenburg** bir "yazar" değil, olsa olsa gönüllü bir "yazan"dır. Yazar, sadece o popçu ve benzerleridir! Düşünceleri bir ayıklama, bir seçme işlevi olan yazanın, **Solzenitzsin**'ce, **"ikinci bir iktidar"** diye nitelendirmesi de boşu boşunadır!

Yazın alanı, söz kalabalıklığına ilişkin, geçmişle övünme tutkusu, süslü-puslu diziler sıralama alanı değildir. Onun da belli bir anlayışı, evrene belirli bir bakışı vardır. Bir felsefe, bir bilim işidir yazın. Bu alana baş koyan aktörlerin ilki yazardır, yani düşünsel alandaki yürümek olan "yazma" eylemini gerçekleştiren yazar. Bir yazarın onuru onun üreteceği düşünsellikte saklıdır hep. Yani onuru olan sorumluluğu "kalem"inin namusundadır. Onun için bir yazar, düşünsel bir hastalıkta bocalıyorsa, o toplumun içinde de onulmaz hastalıklar var demektir. Yazar, salt gerçeği kavramaz, onu sözcüklere dökerken kavrattır da okuruna, yeni bir biçim ve öz katarak. Bu kavrayış bir değişimdir; kindini, başkasını ve dünyayı başkalaştıran bir değişim. **Oysa bugünkü toplumun böyle bir kaygısı, amacı yok gibi. Yaratılmak istenen tok karınların, ama aç beyinlerin yaşandığı böylesi lümpen toplumda bir televizyon programcısının, bir popçuya "yazarlık nasıl gidiyor" soru sormasını doğal, ama üzerinde düşünülmesi gereken bir olgu olarak görülmeli.**

Montaigne'in, **"Zamanımızda üniversite rektörlerinden daha bilge ve daha mutlu yüzlerce zanaatçı, yüzlerce çiftçi gördüm"** dediği üzere bu toplumu kendi çuvalına tıkıştırmak isteyen bir kısım kalemşörlerin **"paralı asker"** periyoduna ilişkin **"paralı yazar"** çağrışımıyla anılması, acıyı emen bir sünger gibi gerçek yazar ve düşün erlerini derinden derine üzmüyor, kaçışmıyor değil. Bir kalemin namusu, onuru önemsenmeden kimin, nerede, neyi neden yaptığı bilinmezlik karmaşasında sosyete salonlarında ve sanat atölyelerinde o ginyinik insanlarla birlikte "yazar"ların çınçıplak doluşma tedirginliğini şurada sözcüklere dökmek kolay olmasa gerek. Bir kavram kargaşasının, bir tanımlama ya da niteleme kargaşasının sonunda oluşan toplumsal kirliliğin korkunç boyutlarına varan sorumluluğuyla karşı karşıyadır, her zaman çağıyla savaşta olma geleneğini sürdürebilen ve **"kuralları kralların belirlediği"** paradoksu yıkmayı amaçlayan yazar. Yazarın yaşamsal damarı, giderek kalemin namusu bu savşta, bu yıkmada saklıdır çünkü.

Neo-Nazizmi Seyrederken

Ragıp ZARAKOLU

Evet, biz bu ülkeyi seviyoruz.

Ve şimdi ben size bir şey söylemek istiyorum: kendilerini "ulusal" diye nitelendiren ve orta sınıf milliyetçileri olma dışında bir özellikleri olmayan şu kişilerin bu ülke ve onun dili üzerinde sadece belli kişilere tapu çıkarma çabasından daha gerçeğe aykırı bir şey olamayacağı ortada.

Ne redingotlu devlet memuru, ne sıska lise öğretmeni, ve hatta ne de "çelik miğferli" banfendi ve beyfendiler oluşturuyor sadece Almanya'yı. Almanya sadece onlardan ibaret değil. Biz de varız burada.

Ağızlarını kocaman açıp, haykırıyorlar, "Almanya'nın adma!"... "Biz bu ülkeyi seviyoruz - yalnız biz seviyoruz onu" diye bağırıyorlar. Bu doğru değil.

... Ve tıpkı davullar çalarak sokaklarda dolanan milliyetçi örgütler kadar - bizler de aynı bakka, tamamiyle aynı bakka sahibiz, burada doğan bizler, burada yazan ve Almancayı şu ulusalcı salaklardan daha iyi konuşan bizler - tamamiyle aynı bakka iddia ediyoruz nehirler üzerinde, kıyılar ve evler üzerinde, meydanlar ve çayırar üzerinde: Burası bizim ülkemiz.

... Almanya bölünmüş bir ulus. Biz onun bir parçasıyız. Ötekilerin her şeyi ile zıt, ana yurdumuzu beslediğimiz sessiz sevgide - sarsılmaz bir sevgi bu, bayraklar olmadan, boru ve trampet sesleri olmadan, kınından çekilmiş kılıçlar ile aşırı duygusallık olmadan...

Kurt Tucholsky

Hitler'in iktidara yürüyüşü kesintili oldu. Aslında 20'lerin başında da ortam o kadar elverişsiz değildi. Ama bu iş 30'ların başında gerçekleşti, 10 yıllık bir rötarla.

Türkiye'de faşist hareket ise 70'lerin ortasından beri bunu deniyor.

Hatta Ecevit hükümeti ile bunun eşğine geldiklerini bile sandılar. Ecevit, Weimar Cumhuriyetinin başı Prusyalı Mareşal Hindenburg'a denk düşüyordu. Ölümü ile barışçıl yoldan, iktidar armutu pişip Başbuğ'un ağızına düşecekti. (Bu konuda Özgür Bakış ve Yeni Gündem gazetelerinde 1999 ve 2000 yılında yazdıklarımıza bakılabilir).

Ama koşullar hala yeterince olgunlaşmamıştı. Ecevit ölmekte inat etti. Sağlık bahanesi ile ona

yönelik saray darbesi de başarılı olmadı, "Sen de mi Brutus" tiradlarından sonra partisi bölündü, erken seçime gidildi. Ve sonuçta, bırakın Hitler gibi koalisyon hükümeti aracılığı ile iktidar olmayı, siyasal faşizm parlamentoya bile giremedi. İktidarı hemen ellerinin altında sanırlar iken. Bu onlar için altından zor kalkacakları bir şok oldu.

Şimdi ise şartlar çok daha olgun görünüyor.

İlk defa azgın bir milliyetçilik, toplumun her kesimine bulaşmış vaziyette. 60'ların, 70'lerin Türkiye'sinde, Kemalizm ve milliyetçilik, arkaik bir kalıntı olarak görülüyordu, kültür, entelijansya ve akademyada olan sol düşünce bir hegemonyaya sahip idi. Enternasyonalizm, bizim medyanın değiştiği ile "in", nasyonalizm ise "out" idi. Entelektüel arenada milliyetçi görünmek ayıpsanırdı, olanlar da onu örterlerdi yada solculukla kemalizmi bulamaç haline getirmeye çalışırlardı.

Solun bu hegemonyası, 80'deki generaller darbesinden sonra şiddet kullanılarak kırılmış olsa da, çeşitli alanlarda etkisini sürdürdü. Ama son dalga ile hegemonya ilk defa milliyetçiliğe geçmiş vaziyette.

Kemalizmi bırakın, İttihatçılık hortlamış vaziyette. Ankara tepeden turnağa kurumları ile milliyetçi bir kent artık. Hakimlerinden, generallerine ve genç subaylarına, bürokratlarına, ticaret erbabına kadar herkes tepeden turnağa milliyetçi. Millete vatana hayırlı olsun!

Bir tek "Führer" gibi karizmatik önderleri eksik. Geçmişte Türkeş'in bu şansı yoktu, çünkü halkın çoğunluğu onu, iktidara oylan ile taşıdığı Başbakan Menderes'in katili olan 27 Mayıs'ın "sesi" olarak hatırlıyordu.

Ancak bir anlamda Ecevit-Bahçeli hükümetinin ettiği tohumların semeresi yeni alınıyor. Soykırım inkarcılığı bu hükümet sırasında devletin merkezi olarak koordine ettiği bir hareket alanı oldu.

Kurulan üst komisyonun başkanı Devlet Bahçeli idi. Bu komisyonda Genel Kurmayın, MİT'in, YÖK'ün ve bütün önemli bakanlıkların üst düzey temsilcileri yer almaktaydı. Soykırım inkarcılığı adeta milli bir seferberlik konusu oldu. "İnkarcı" kitaplar ve araştırmaların kitapçı raflarını kaplaması sağlandı. Medya da bunun önemli bir ayağı oldu.

Erdoğan hükümeti bu komisyonu tasfiye etti mi bilmiyoruz. Eğer etmedi ide bu komisyonun başkanı kim onu da bilmiyoruz. Belki de hükümet sözcüsü olan Adalet Bakanı Çiçek'tir. Aslında Çiçek, hü-

kümet içinde olabilecek bütün "derin" çevrelerin Truva atı oldu her zaman. Ve görevini başan ile yerine getirdi. Herkes emin olabilir ki, Adalet de, "emin ellerde" bulunmaktadır. İstedığınız kadar İtalya'daki "temiz eller" e hasret duyun. Ondan ilham alan, 12 Eylül sorumlularını suçlamaya, para militer çetelerin ardındaki Generalleri ortaya çıkarmaya çalışan savcılar kendileri kapı önünde buldular.

Peki, Türkiye'de örtülü değil de, açık bir faşist iktidarın olasılığı var mıdır?

Yeteri kadar uyanık davranılmaz ise evet!

Hâler'i iktidara taşıyan koalisyonun taşları, bu günkü Türkiye'ye baktığınızda, hazır gibi görünüyor.

Artık ordu yönetimi doğrudan Kürt savaşını yönetmiş, bu savaşın travmasını taşıyan generallerin elinde. Bürokraside ve Adalet makenizmasında milliyetçi bir ruh egemen. 80 öncesi iç savaş kıyımlarının, işkencelerin sorumluları ise, üst düzey "idareci" konumunda.

Artık Genel Kurmay'ın sitesinde "Ermeni Soykırımı" teması yer almakta. Ankara Ticaret Odası ise, "inkarcı" yayınların ulusal ve uluslararası çapta koordinatörü. Üniversiteler peş peşe "inkarcı" konferanslar düzenliyor. Makyaj açısından yararlı görülün, Adalet Bakanının taş koyduğu "Osmanlı Ermenileri" Konferansı ise, ancak Başbakanın doğrudan müdahalesinden sonra yapılabilirdi. Şiddet, suikastçılık gibi olaylar TV kanalları tarafından yeni gençliğe kahramanlık olarak sunuluyor. Yurtseverlik değil, milliyetçi değerler, ırkçı önyargılar sistematik olarak topluma enjekte edildi ve ediliyor.

Sonuç olarak operasyonun oldukça başarılı olduğu söylenebilir.

Peki, bu dalgaya karşı olan çevreler yok mu, elbette var.

Faşizme karşı omuz omuza sloganı uzun süreden beri ilk defa kitlesel boyutta yükseldi.

Bu da, belki Türkiye'nin geleceği bakımında tek umut...

Ama Hrant Dink'in cenazesine katılan iki yüz bin insan, "kuşanın ölümünden önceki son dansı"na dönüşmemeli. İtalya'da da milletvekili Mateotti'nin cenazesine kitleler katılmıştı. Ya da Yunanistan'da solcu milletvekili Lambrakis'in cenazesi de, kitlesel bir tepkiye yol açmıştı. Ama bunlar, gelmekte olan faşist iktidarları engellemedi.

Faşist kampanya bir an duraklasa bile, sonra bu tepkiden de ürkererek, daha da azgınlaşarak devam ediyor.

AKP'nin durumu, Hitler öncesi sosyal hristiyanların durumunu andırıyor. Muhafazakarlar, aynı zamanda milliyetçi unsurları da barındırıyorlar, liberal unsurları da... Bir anlamda AKP, Özal konseptinin, daha İslami bir kisve altında hortlaması aynı zamanda...

Nazi Almanyası I. Dünya Savaşındaki yenilgi-den dolayı "iç düşmanı" sorumlu tuttu, ekonomik bunalımın sorumluluğu da onların üstüne yıkıldı. İç düşman, yani birincil olarak Yahudiler... Sonra da kozmopolit değerleri savunan sol... Ardından peşpeşe ötekiler geldi.

İttihatçılar ve daha sonra Kemalistler de, I. Dünya Savaşından sonraki yenilgiden dolayı iç düşmanı, en başta Ermeniler olmak üzere azınlıkları sorumlu tuttular. Ülkenin yoksul kalmasının nedeni de, onların sömürüsü idi. Sonuçta imha, aynı zamanda bir talana dönuştü. Bu talandan bazen kitlelere de bazı kırıntılar verildi ve suç ortağı haline getirildiler.

17 Devriminin getirdiği yeni dünya dengesi sayesinde, Kemalist Türkiye, I. Dünya Savaşının son tahlilde "kazanları" arasında yer aldı.* Alman militarizminin "yenilgi" duygusu, bir yerde 2. Dünya Savaşını fişeklerken, Türkiye bu savaşta "tarafsız" kaldı.

Faşizmin 2. Dünya savaşındaki yenilgisi, bir anlamda milliyetçilik ile bir kırılma yaşanmasını sağladı Avrupa açısından. Türkiye'de ise böyle bir kırılma yaşanmadığı gibi, soğuk savaş bu milliyetçiliğin, NATO şemsiyesi altında, İspanya'daki Franco ve Portekiz'deki Salazar rejiminin uluslararası düzeyde meşruiyet kazanmasını da sağladı.

Şimdi Türkiye'de yeniden bir iç düşman yaratılmış vaziyette. Emekli generaller, ağzlarından tükürükler saçarak, serbest düşünceli aydınları saldıyor. Nasyonal sosyalistler, Kürtlere karşı apartheid uygulanmasını savunan makaleler yayınlıyor. Kürtler iç düşman ilan ediliyor. Azınlık düşmanlığı kışkırtılıyor. Hitler'in "Kavgam" kitabının sürekli yeni baskıları yapılırken, ırkçı nefret söylemini saçan propaganda kitaplarına önemli kaynaklar aktarılıyor.

Nazi Almanyası yazarlarını, aydınlarını, sanatçılarını, bilim adamlarını düşman ilan edip, ülkeyi terke zorlamıştı, Yahudiler, Çingeneler ve Solcular için temerküz ve imha kamplarını hazırlarken.

Türkiye'de yükselen Neo-ittihatçılık* da Türkiye'nin aydınlarını, yazarlarını, sanatçılarını düşman ilan ediyor. Halk arasında aydın düşmanlığı yaygınlaşıyor. "Ya sev, Ya terk et" deniyor. **

Sanki yurdunu onlardan daha fazla seven varmış gibi...

Ve Erdoğan hükümeti de, bu gelişmeleri tıpkı Weimar Hükümeti gibi seyretmekle yetiniyor, kilını bile kıpırdatmıyor.

* Bk.: Christopher Catherwood, A Brief History of the Middle East (From Abraham to Arafat), New York 2006.

** Bu, Neo-Nazizmin Türkiye versiyonu bence.

*** Bu slogan da Nazi sloganlarının bir kopyasıdır. Kurt Tscholsky, daha 1929 yılında, ulusalcıların, Nazi'lerin ve şakşakçıların sahiplendiği bu vatanseverlik tekelini, yazımın başındaki alıntı ile eleştirmişti.

Başlangıcından 1960'a Türk(iye) Sosyalizmi-IV

Kirve KALENDER

IV.1-) ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ VE İKİ YASAL SOSYALİST PARTİ

TKP, Tahrir-i Sükun Kanunu ve ardından gelen baskı uygulamalarından sonra, 1925 ile 1946 yılları arasında "Tek Parti Diktatörlüğü" koşullarında faaliyetlerini yeraltında sürdürmek zorunda kalmıştı. II. Dünya Savaşı bitmek üzereyken, dünyada esen rüzgârlara da paralel olarak, 19 Mayıs 1945 günü "Tek Parti Diktatörlüğü"nin "millî şefi" İsmet İnönü, yaptığı açıklamayla iç ve dış kamuoyuna "çok partili demokrasiye" geçileceğini bildirdi. Bu açıklamayı Cemiyetler Kanunu'nda yapılan bir değişiklikle "sınıf esasına dayanan" cemiyet kurma yasağının kaldırılması izledi.

TKP Merkez Komitesi yaptığı bir toplantıyla yeni gelişmeleri değerlendirdi ve bu değerlendirmelerin sonunda, demokratikleşme açılımına ilişkin güvensizlikle bu gelişmelerin dışında kalmamak eğiliminin bir bileşkesi olarak mevcut örgütlenmeleri lağvetmeden ve TKP'nin mevcut kadrolarına yaslanmadan, bu kadroların dışında sosyalizme sempati duyan isimlerle bir yasal parti kurulması kararı alındı. Kimi yazarlara göre, bu doğrultuda mareşal Fevzi Çakmak, Cami Baykurt ve Tevfik Rüştü Aras gibi isimlerin üzerinde durulduysa da, Esat Adil Müstecaplı üzerinde karar kılındı.

Kurulacak yasal partinin içeriden de yönlendirilebilmesi, denetimden çıkmaması kaygısıyla TKP İstanbul İl Sekreteri Hüsamettin Özdoğu ile Merkez Komite üyesi Sarı Mustafa (Börklüce)'ya da legale çıkarak, kurulacak yasal partinin yönetiminde yer

alması görevi verildi. Kimi yazarlar ise TKP'nin bu dönemde böyle bir yasal parti kurmayı düşündüğü ve bu doğrultuda bazı girişimleri başlattığını, fakat bu partinin TSP olmadığını, TSP'nin adeta TKP'nin bu çabasını boşa çıkarmak için bazı TKP'li, muhaliflerin Esat Adil'i kışkırtması üzerine TKP'ye ve Şefik Hüsnü'ye rağmen kurulan bir parti olduğunu belirtmektedirler.

14 Mayıs 1946 tarihinde kurulan TSP'nin 11 kişilik kurucu listesinde, Esat Adil, Hüsamettin Özdoğu ve Mustafa Börklüce'nin yanı sıra İhvan Kabacıoğlu ve Aziz Uçtay gibi isimler de bulunmaktaydı. TSP kurulduktan sonra çok yaygın bir örgütlenmeye sahip olmadı.

TSP'nin parti örgütlenmesini yaygınlaştırmaktan ziyade işkolu temelinde yürütülen sendikal örgütlenme işine daha fazla öncelik verdiği ve Hüsamettin Özdoğu yönetiminde yürüten sendikal örgütlenme konusunda kısa zamanda küçümsenmeyecek bir başarı elde ettiği görülmektedir.

TSP programında kendisini, "kalkınmacı", "bağımsızlıkçı", "demokrat", "sosyalist", "milliyetçi", "enternasyonalist", "başçı" ve "laik" bir parti olarak tanımlamakta ve kendini "Milletin her balımdan terbiye ve kalkınmasını, yurdun mülki bütünlüğünü, imarını, ... adaletin temini için ... iktisadi ve içtimai durumu ne olursa olsun bütün mülhevverlerle, bilhassa, işçi, köylü, zanaatkâr ve küçük zanaatkâr ve küçük esnafın hayat ve menfaat birliğinin" temsilcisi olarak görmektedir.

Esat Adil'in, Aziz Nesin'le yaptığı bir röportajda TSP'nin niteliği ile ilgili söylediği şu sözler, bu partinin niteliği ile ilgili önemli ipuçları verir nitelikte-

dir: "Sosyalizm bizim için milli bir meseledir. Türkiye'nin iktisadi yapısı, mutedil, anlayışlı, müsaahamalı bir sosyalist temele muhtaçtır. Biz sosyalizmi kendi memleketimiz için münhasıran bir amele hareketi değil, 'işçi, köylü, küçük burjuvazi ve bunların içinden yetişmiş münevverler birliği' olarak kabul ediyoruz."

Partinin Türkiye'nin iktisadi ve sosyal koşulları nedeniyle yalnızca işçi sınıfına dayanmaması gerektiğine ilişkin bu özenli uyarıların yanı sıra, parti yayın organlarında TSP'nin kendisini diğer partilerden ayırmak amacıyla partinin bir sınıf partisi olduğu -üstelik de Türkiye'deki biricik sınıf partisi olduğu- konusunda ısrarlı bir vurgunun varlığı dikkat çekmektedir. Behçet Atılgan, Gerçek'te yazdığı bir makalede şöyle demişti:

"... Türkiye Sosyalist Partisi'nin program ve nizamnamesi incelenince görülüyor ki mevcut partilerden esastan ayrılan bir hususiyete maliktir. Bu itibarla parti, iktidara göz dikmiş şahsı kaprisler mahsulü veya günlük politika temevvüçlerinin doğurduğu med ve cezirlerden gelme iktidarı elde etmek için bir kliğin eseri değildir. Parti açıktan açığa bir sınıf partisidir."

Partinin TKP kökenli önemli kadrolarından Hüsamettin Özdoğu da, yine Gerçek gazetesi'nde yayınlanan "Türkiye Sosyalist Partisi'nin Teşkilâtının Esasları Nedir?" başlıklı makalesinde, partinin emekçi kimliğinin altını çizmişti:

"Onlar (diğer partiler), parti dahilinde de küçük bir zümrenin kütle üzerinde hâkimiyetini kurmak isterler, çünkü partilerine aldıkları geniş kitlelerin menfaatlerini değil, kendi menfaatlerini müdafaa ederler ve kütleyi bir alet olarak kullanırlar.... (Sendikalar, işçi kulüpleri, işçi yardım hesapları, işçi istihlak kooperatifleri gibi) partisiz amele teşkilâtlarının mevcutlarını desteklemek, olmayanlarını kurmak ilk şiarlarımızdandır. Yalnız kurulacak bu gibi yeni teşkilâtlarda... sendikaların meslek prensipleri üzerine değil, istihsal prensipleri üzerine kurulmasına çalışacağız."

TSP'nin faaliyette bulunduğu süre içerisindeki en önemli mesaisi sendikal örgütlenme alanında

oldu. Sendikal çalışmalarını "meslek prensipleri üzerinde değil, istihsal prensipleri üzerinde" yürüten TSP'nin, sendikal örgütlenmeye ilişkin politikası şu şekilde özetlenebilir:

"1- Sendikalar Türkiye ölçüsünde kurulmalı ve aynı üretim ve işletme şubesine bağlı olanlar bu sendika etrafında toplanmalıdır. 2- Her üretim ve işletme şubesinin merkez teşkilâtı kurulduktan sonra iller ve ilçelerde, işçiler şube teşkilâtına bağlanmalıdır. 3- Sonradan aynı üretim ve işletme merkezi sendikaları kendi aralarında bir Türkiye Sendikalar Federasyonu meydana getirmelidirler."

Sendikal örgütlenme çalışmalarını bu ilkeler etrafında ve yoğun bir biçimde sürdüren TSP'nin öncülüğünde kısa süre içerisinde, Türkiye Tekel İşçileri Sendikası, Türkiye Deniz İşçileri Sendikası, Türkiye Mensucat İşçileri Sendikası, Türkiye Demir ve Çelik İşçileri Sendikası, Türkiye Basın ve Basın Makinaları İşçileri Sendikası ve Tramvay İşçileri Sendikası kurulur.

Şefik Hüsnü'nün TSEKP'ı, TSP'nin kuruluşundan yaklaşık bir ay sonra, 19 Haziran 1946'da kurulur. TSEKP'nin yayın organları olarak Yığın ve Sendika dergileri çıkarılır. TSEKP kısa sürede bir çok ilde örgütlenmesini gerçekleştirerek TSP'ye göre çok daha yaygın bir örgütsel güce ulaştı. 6 aylık siyasi faaliyeti sona erdiğinde parti, bu kısa süre zarfında İstanbul, Ankara ve İzmir dışında Adana, Trabzon, Samsun, Antep, Mersin, Zonguldak, Erzurum, İzmit, Balıkesir ve Eskişehir'de örgütlenmesini tamamlamış durumdaydı. TSEKP'nin programında partinin amaçları şu şekilde belirtilir:

"a) Memleketin ekonomik, politik ve sosyal hayatın bütün gelişmelerinde emekçi halkın demokratik hak ve hürriyetlerden gerçekten yararlanmasını, iç ve dış siyasetin tayininde doğrudan doğruya söz sahibi olmasını sağlamak;

b) Türkiye emekçi ve köylüsünü ve tabii müttefikleri olan sosyal zümreleri ırk, mezhep farkına, deri rengine, yerli ya da muhacir olmalarına bakılmaksızın yerli ve yabancı sermayedarların istismarına, siyasi tahakkümlerine karşı korumak ve irtica, faşizme karşı sistemli bir mücadele yürütmek;

c) Milleti teşkilâtlı ve demokratik bir bünyeye kavuşturmak, bu sarsılmaz temel üzerinde milli istiklalimizi gereği gibi sağlamlaştırmak;

d) Emekçi ve köylü yığınlarının gittikçe daha geniş ölçülerde teşkilatlanmalarına ve iktisadi, siyasi hareketlere girişmelerine yardım suretiyle memlekette sosyalist bir cemiyete geçiş şartlarını olgunlaştırmak."

Partinin genel ilkelerinin TSP'den çok farklı olmadığı "bağımsızlık", "kalkınmacılık", "milliyetçilik", "enternasyonalizm" vb. gibi yaklaşımların her iki partinin de ortak eksenini oluşturduğu görülmektedir. "Memlekette sosyalist bir cemiyete geçiş şartlarını olgunlaştırmak" ifadesi hem partinin sosyalizm için şartların olgun olmadığını düşündüğünü ve hem de TSEKP'nin kendi yasal varlığını bir "devrim örgütlenmesi" olarak görmediğinin ve kendisine daha çok "propaganda örgütlenmesi" misyonunu biçtiğinin işareti olarak görülebilir. Daha önce de değinildiği gibi TKP, ülkedeki demokratikleşme eğilimine çok fazla güvenmediği için illegal varlığını tümünden ortadan kaldırmak niyetinde gözüküyordu ve bu yüzden de illegal TKP'yi esas devrimci örgütlenme olarak muhafaza etmekten vazgeçmek niyetinde değildi. Bu durum TSEKP'nin niçin kendine devrim yapma misyonunu yüklemeyi konusunda da oldukça açıklayıcı bir veriyi oluşturmaktadır.

TSEKP de tıpkı TSP gibi işçilerin sendikal örgütlenmelerine yardımcı ve önder olmak görevini kendisi açısından öncelikli bir görev olarak değerlendirmektedir. Ne var ki iki parti arasındaki bu amaç birliği, yöntemsel birlikte tamamlanmamakta, TSEKP sendikaları işkolu esasına göre örgütlemeye çalışan TSP'den farklı olarak mahalli düzeyde ve işyeri-işletme ekseninde bir örgütlenme yöntemini benimsemekteydi. TSEKP'nin sendikal örgütlenme anlayışını şu şekilde özetlemek olanaklıdır: "1- Her ilde aynı üretim ve işletme şubesinde bulunan işçiler kendi il sendikalarını kurmalıdır, 2- İl sendikaları, sonradan kendi aralarında federasyon kurarak birleşmelidir, 3- Daha sonra konfederasyon meydana getirmelidir."

TSEKP'de siyasal faaliyetini sürdürebildiği altı ay gibi kısa bir süre içinde pek çok ilde işçi sınıfı ile sendikal örgütlenme ekseninde bağ kurmayı başarmış ve pek çok sendikanın kuruluşuna öncülük etmiştir. TSP'den bir ay sonra kurulmasına karşın TSEKP kısa süre içinde sol tabanı kendi bünyesinde toplamayı başardı.

İki farklı partinin varlığının sosyalist tabanda yarattığı rahatsızlık ve TSEKP'nin giderek sol tabanı bünyesinde toplamaya başlaması üzerine iki partinin birleşmesi doğrultusunda tabandan gelen baskılar artmaya başladı.

Bu gelişmeler üzerine iki parti arasında birlik girişimleri başladı, fakat bu girişimlerin akıbeti belli olmadan 16 Aralık 1946 günü sıkıyönetim tarafından iki parti ve bunlara bağlı sendikalar kapatıldı. Esat Adil'in 1950 yılında kendi partisini yeniden kurması, bu ayrılığın süreceğinin işareti de kabul edilebilir. 1950 yılında yeniden kurulan TSP, kuruluşunun hemen ardından bir kez daha kapatıldı.

IV.2-) NİÇİN İKİ PARTİ?

Şefik Hüsnü'de dahil olmak üzere TKP MK'nın onayıyla kurulmasına karar verilen yasal partinin, CHP eliyle gelen demokratik açılıma güvenilmediği için TKP kadrolarını deşifre etmeyecek bir biçimde, mevcut parti kadroları dışındaki taraftar-sempatizan ağına dayanarak kurulmasının özellikle planlanan bir gelişme olduğu düşünülecek olursa, TSP'nin kuruluşundan bir müddet sonra, Ş. Hüsnü'nün ve üstelik de önemli ölçüde TKP kadrolarına dayanarak Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi (TSEKP) adıyla ikinci bir yasal parti kurma girişiminde bulunması oldukça şaşırtıcı gözükmektedir.

Bu konuda bugüne kadar yapılan açıklamalar ve ortaya konulan belgeler, bu ikinci partinin kuruluş gerekçeleri konusunda yeteri bir aydınlık sunmaktan uzaktır. "Niçin İki Parti?" sorusuna verilen yanıtlar, genellikle olayda taraf olan politik şahsiyetlere dayandığı için objektif olmaktan uzak yanıtlardır.

Örneğin Müstecaplı çizgisine yakınlığıyla bilinen Karaca, Ş. Hüsnü'nün parti içindeki bazı şahıslarca Esat Adil ve ekibine karşı bilinçli tarzda güvensizleştirildiğini ve evhama kapılan Ş. Hüsnü'nün hem bu nedenle hem de "demokrasi oyunu"nu ciddiye alarak ikinci partinin kurulmasına karar kıldığını ve böylece TKP'nin bütün kadrolarının deşifre olmasına yol açtığını belirtmektedir.

Abidin Nesimi ise kariyer kaygısına kapılan Ş. Hüsnü'nün parti tabanını Esat Adil'in partisine kaptırmamak için böyle bir girişimde bulunduğunu söylemektedir.

Kendini TSEKP'ye yakın hisseden R. N. İleri ise, TKP'nin bu dönemde sakıncasız kişiler eliyle TKP'ye ideolojik olarak bağlı ve fakat örgütsel olarak bağımsız bir yasal parti kurulmasını düşündüğünü onaylamakla beraber, bu partinin Esat Adil'in TSP'si olmadığını ima ederek, TSP'nin, TKP'nin bu yaklaşımını fırsat bilerek ve TKP içindeki Ş. Hüsnü muhaliflerinin kışkırtmasıyla TKP'ye rağmen kurulan bir parti olduğunu ve Ş. Hüsnü'nün kendini bu oyunu bozmak zorunda hissetmesi nedeniyle TSEKP'nin kurulduğunu belirtir.

Bütün bu söylenenlerin iki ayrı parti gerçeğinin oluşmasında bir faktör olduğu kabul edilebilirse de, tek başlarına yeterince açıklayıcı olamayacakları da kesindir. Yine TSP ile TSEKP arasındaki tartışmalarda önemli bir yeri olan sendikaların aşağıdan mı yukarıdan mı; işkolu esasına göre mi yoksa mahalli düzeyde ve işyeri temelinde mi örgütlenmesi gerektiği sorununun da belli bir önemi olmakla beraber, bu sorunun da tek başına iki ayrı parti gerçeğini açıklayabileceğini söylemek zordur.

Kanımızca, belge ve bilgiler içindeki silik konumuna karşın, iki parti arasındaki sosyalizm, program, parti örgütlenmesi ve mücadele tarzı konularındaki farklılıklar ayrışmanın nedenleri konusunda çok daha açıklayıcı olacaktır.

"Niçin İki Parti?" sorusuna yanıt vermeye yönelik belgelerden bir tanesi de H. Özdoğu tarafından kaleme alınan bir mektubun bu konuyla ilgili bölümüdür. Özdoğu bu mektubunda "Ben şimdi sana, benim dahil olduğum 'Türkiye Sosyalist Partisi'

ile Dr. Şefik Hüsnü'nün Başkanlık ettiği 'Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi' arasındaki 'farkı ve ikiliği' izah etmeye çalışacağım. Sana bunu izah ederken dedikodudan mümkün mertebe sakınmak ve işi daha ziyade 'nazari' olarak ispat etmek isterim," dedikten sonra şu "nazari" açıklamaları yapmaktadır:

"Benim fikrim şu: Bugün memleket dahilinde beliren 'demokrat hareketlerden istifade etmek' ve bu hareketler esnasında kitlelerin meydana çıkaracağı 'inkılapçı elemanlarla' ele ele vererek 'hareketin genişlemesine, büyümesine' çalışmaktır. Bunun için eski sistem 'grupçu, sekterci, dedikoducu' faaliyetimizi bir tarafa bırakarak 'muayyen ve aktif bir kadro kurmaya' ve bu suretle genişlemek istidadında bulunan (işçi hareketini) tanzim etmeye çalışmalıyız ve bu hareketin bize muhazir olacak 'bir çok cereyanları'nı desteklemeliyiz. İşte benim fikrim budur. Bir çok senelerden beri yalnız arkadaşlar arasında mücadele ile iktifa edip, "Sınıf Mücadelesini" unutan birkaç eleman, bu hareket tarzını bir türlü hazmedemediler ve yeni hadiselerle uymadılar. Çünkü, eski grupçu zihniyet onları senelerce kasmış ve kavurmuştur. Onlar birkaç kişinin dışında kimsenin inkılapçılığına inanmayacak kadar, kör bir zihniyetin pençesine atılmışlardı (düşmüşlerdi). Bunlar inkılapçılıktaki inhisarlarında o kadar ileri gitmişlerdi ki, nihayet bunu iddia ederken gülmüş mevkiye de düşmüş bulunuyorlar. 'Biz yirmi beş senedir inkılapçıyız, binaenaleyh inkılap hareketleri bizimle kaimdir' diyorlar. Ben inkılapçılığın sene ile tartışıldığını şimdiye kadar hiç görmedim ve duymadım."

Özdoğu'nun bu açıklamalarından ayrılığın "nazari" (teorik) yanlarına ilişkin herhangi bir fikir edinebilmek mümkün değilse de, TKP içinde yıllardır farklı gruplaşmalar ve bu gruplaşmalar ekseninde belirgin bir grupçu tavır oluşmuş olduğunu ve TSP'nin de mevcut TKP yönetimine soğuk duran, mevcut yönetimi "grupçu ve sekter" bulan bir grup tarafından oluşturulmuş bulunduğunu anlıyoruz. Özdoğu'nun anlattıklarından kalkıldığında, TSP-TSEKP ayrılığının, TKP içinde yıllardır süregelen

bir gruplaşmanın ilk uygun konjonktürde kendini ayrı yasal partiler şeklinde dışa vurmuş olduğu anlaşıyor.

TKP geleneği ile doğrudan bir bağı olmayan Esat Adil'in adı, Türkiye sosyalist siyasetinin bağımsız isimleri arasında sayılır ve aslı kaygısının da "Bize mahsus sosyalizm" olduğu vurgulanır.

Eldeki veriler henüz kesin bir yargıya varmayı engellese bile, TSP'nin kurucularının "yerli sosyalizm" olarak nitelendirdikleri farklı bir sosyalizm anlayışına sahip oldukları, bu bakımdan da genelde III. Enternasyonal, özelde de SSCB tipi sosyalizmi benimsemedikleri konusunda bir izlenim yaratmaktadır. Bazı kaynaklar TSP'nin Leninist sıkı disiplinli ve illegal parti anlayışı ile de arasına mesafe koymaya çalıştığını, sosyalist partilerin mutlak olarak illegal örgütlenmeden uzak durmaları gerektiğini savunduklarını belirtmektedirler. Onlara göre Ş. Hüsnü ise, aynı dönemde disiplinli illegal partinin varlığını korumasını ve kurulacak yasal partinin de bu ana partiye alternatif değil, O'nun bir parçası ve uzantısı olarak çalışmasını düşünmekteydi.

Bu iki yasal sosyalist parti deneyimi, kendini her zaman net programatik ifadelerle ortaya koymaktan belli bir çekince duysa da, TKP içinde kendisini III. Enternasyonal geleneğinin Bolşevik (ya da sovyetik) anlayışından ziyade II. Enternasyonalci Avrupa sosyalizmine, bu sosyalizmin yasalci, barışçı ve evrimci anlayışına daha yakın gören bir kesimin her zaman varlığını sürdürdüğünü ortaya koymuştur.

Sosyalist Hilmi ile başlayan TKP içinde varlığını daha gizli biçimler altında sürdüren, II. Dünya Savaşı'nın uygun konjonktüründe kendini "örtülü" davranarak, egemen sosyalizm anlayışıyla çatışma konusunda ihtiyatı elden bırakmayarak TSP biçiminde gösteren bu çizgi, 1960-68 dönemi TIP'ine de Mehmet Ali Aybar aracılığıyla ama bu kez daha açık biçimler altında damgasını vuracaktır."

"Tek ülkede sosyalizm" anlayışının Sovyetler Birliği içinde giderek statükocu eğilimleri güçlendirmesi nedeniyle, Bolşevizmin o eski coşkusun-

dan giderek uzaklaşması ve SSCB'de yaşanan bu statükoculaşmaya karşı Avrupa, Doğu Avrupa ve Üçüncü Dünya Sosyalizmi içinden farklı içerikte ama oldukça yaygın ve güçlü bir tepkinin yükselmesi nedeniyle, II. Enternasyonalci sosyalizm çizgisi Türkiye'de de zaman içinde kendini daha açık biçimler altında ifade etmeye başlamış ve güç kazanmıştır.

Dolayısıyla bu çizginin kendini çoğu zaman "yerli", "milli", "bize mahsus sosyalizm" vb. gibi sıfatlarla sunmasına karşın, "Türkiye'nin özgüllüğünü esas almaya çalışan yerli bir sosyalizm geliştirme iddiasına sahip bir akım" iddiasına katılmak olanaklı gözükmemektedir. Gerek TSF, gerekse Aybar çizgisinin "yerlilik" vurgusunun SSCB çizgisi dışında yer alma kaygısından öte bir anlamı bulunmadığı gibi, geliştirilen tezler açısından bu akımların gerek Ş. Hüsnü TKP'sinden, gerekse de Mihri Belli'nin 12 MDD'sinden daha fazla "Türkiye'nin özgüllüğü"nü gözettileri ve daha fazla "millici" oldukları söylenemez, ve hatta tersini iddia etmek için çok daha güçlü nedenlerin mevcut olduğu bile söylenebilir.

1946 yılının bu iki yasal parti deneyiminin Türkiye sosyalist hareketinin gelişimine bir katkısının olup olmadığı, olduysa bunların "bir deneyim kazanmış olmak" gibi genel ifadeler hariç tutulursa net katkılar olduğu oldukça belirsiz gözükmemektedir. Fakat bu iki yasal parti deneyiminin, başka bazı faktörlerle birlikte sosyalist hareketin bundan sonraki on yılda yaşadığı dağınıklık ve örgütsüzlük sürecinde önemli etkenlerden biri olduğu kesindir. Başlangıçta "Tek Parti Rejimi"nin gündeme getirdiği demokratik açılımlara güvenilemeyeceği değerlendirilmesiyle kurulacak yasal partinin illegal TKP'nin tasfiye edilmesi ve gizli çalışma içindeki kadroların deşifreyona uğraması anlamına gelmesi gerektiğini düşünen TKP yönetimi, kısa bir müddet sonra tam tersi bir uygulamaya girerek illegal partinin kadrolarının büyük bir bölümünü yasal parti örgütlenmesi içine çekmiş, gizli örgütlenme büyük ölçüde dağıtmıştır.

Bu durumun oluşmasında Esat Adil'in TSP'yi

kurarak TKP ile bu konuda önderlik rekabetine girmesinin, TKP üzerindeki tahrik edici etkisinin de bir rolü olmakla beraber, tek nedenin bu olduğunu söylemek de yeterince açıklayıcı olmayacaktır. Bizce bu tavrın arkasında TKP'nin kuruluşundan itibaren hep legalleşme özlemi çeken, yasal olarak kurulacağı günü özlemle bekleyen bir parti olmasının da önemli bir rolü vardır. II. Dünya Savaşı içindeki Saraçoğlu Hükümeti dönemi hariç, II. Dünya Savaşı bitimine ve daha doğru bir ifadeyle Soğuk Savaş Dönemi başlayana kadar Türkiye ile SSCB ilişkileri her zaman zorunlu bir "yakın dostluk" ilişkisi olarak seyretmiş, Türk Hükümetleri TKP'nin yasallaşmasına karşı müshahamakâr davranmalar ve komünistler üzerinde tevkifat kılıcını dönem dönem sallandırsalar bile, Türkiyeli komünistler, hükümetin SSCB ile ilişkilerinin ileri düzeyi nedeniyle kısa bir süre sonra salıverilecekleri ve bu geçici baskı dönemini illegal şartlarda olsa da nispeten rahat siyasi faaliyet yürütebilecekleri bir başka dönemin izleyeceği konusunda adeta hiçbir kuşkuya sahip değillerdi. Bu psikoloji nedeniyle onlar bir dönem sonra faaliyetlerini yasal olarak yürütebilme koşullarını elde etme konusunda da hep iyimser bir beklenti içinde olmuşlardı. 1946'da bu iki sosyalist parti kurulduğunda henüz Soğuk Savaş Dönemi'nin başlamamış olması bir yana, faşizmin kalelerinin yıkılmış olması nedeniyle bütün dünya da güçlü bir demokrasi havası esiyordu; SSCB faşizmi yenilgiye uğratan savaşta son derece etkin bir rol oynamıştı, bir kısım ülkeler bu süreçte sosyalist sisteme geçerek SSCB yalnızlıktan kurtulmuştu, sosyalizmin hâkim olmadığı ülkelerin aşağı yukarı tümünde de SSCB'nin ve bu ülke şahsında da sosyalizmin prestijinde büyük bir artış olmuştu ve henüz ABD; İngiltere gibi müttefik güçler içinde yer alan ülkelerle SSCB arasında soğuk savaşın düşmanlık havasından uzak son derece dostane gözüken bir ilişki mevcuttu.

"Tek Parti Rejimi"nin demokratiğine ne kadar az güvenseler de, bütün bu sayılanların TKP yöneticileri ve kadrolarında, önderindeki sürecin geride kalan süreçten çok daha rahat ve iyi olacağı izleni-

mi yaratmadığını düşünmek hiç de gerçekçi olmayacaktır. Fakat sosyalist hareket açısından iyimserlik yaratan bu tablo, soğuk savaşın düşmesine basılmasıyla, çok kısa süre sonra ve oldukça köklü bir biçimde değişecektir. İki yasal partinin de kapısına, sosyalizmin kitlelerle buluşması hedefi açısından hemen hiçbir ciddi katkı yapamadan, 1946 Aralık ayında hükümetçe kilit vurulacak. Bu partiler sonuçta amaçladıklarının aksine yılların birikimi kadro ve işçi ilişkilerinin deşifreyonuna yol açarak, hükümete sosyalist harekete çok ciddi bir darbe vurma koşullarını hazırlamış olacak, sosyalist hareket çeşitli girişimlerine karşın, bırakalım düzenli ve kitlesel faaliyet olanaklarını, bu tarihten 1960'lı yıllara kadar bir daha belini doğrultma şansına bile sahip olamayacaktı.

V. AYRIM: 1946-1960 ARASI SOSYALİST HAREKET

II. Dünya Savaşı'nı kazanan ittifakın çözülmesi ve Soğuk Savaş'ın başlamasıyla beraber Türkiye net bir yol ayrımı ile yüzüme kalmış, 1947 yılında yapılan ve üzerinde hayli şaibe bulunan genel seçimleri kazanan İnönü başkanlığındaki CHP Hükümeti, Cumhuriyet'in ilk yıllarından beri yakın dostluk temelinde süregelen Türk-Sovyet ilişkilerini köklü bir biçimde değiştirerek, dış politikadaki dümeni, Türk-Amerikan ilişkilerini geliştirmek hedefi doğrultusunda belirgin bir şekilde yönlendirmiştir. ABD ile yapılan ilk askeri anlaşma daha henüz 1947 yılında, CHP iktidarı döneminde imzalanacaktır.

Her ne kadar, bu tercihin Sovyetler Birliği'nin Türkiye'den Boğazlar ile Kars ve Ardahan konusunda bazı ciddi istemlerde bulunması nedeniyle zorunlu olarak ortaya çıktığı söylenegelmekteyse de, Sovyetler Birliği'nin dünya dengeleri açısından söz konusu nedenler yüzünden Türkiye ile ilişkilerini köklü olarak bozarak, Türkiye'nin ABD'nin önemli bir müttefiki hâline gelmesini istemeyeceği açıktır.

Dolayısıyla bu nedenlerden ziyade, Türkiye'nin doğrultusunu yeni oluşan güçler dengesi içinde ka-

pitalist dünya sistemi ile entegrasyon yönünde belirlenmesi bu tercihte daha belirleyici olmuştur. Türkiye'nin ABD ile ilişkilerini geliştirmesinin ve aynı sürecin bir parçası olarak Sovyetler Birliği ile ilişkilerini olumsuz yönde köklü biçimde değiştirmesinin, sosyalist hareketlerin bundan sonraki süreçteki kaderi üzerinde de kaçınılmaz etkileri olmuştur.

Bu etkilerin başlıcası TKP'nin yeniden yeralına çekilmesi olmuş ve daha da önemlisi TKP üzerindeki polis takip ve baskısı belirgin biçimde artmıştır.

Zaten parti 1944 Tevkifatı nedeniyle bir güç kaybı ve deşifreyon yaşamıştı; iki yasal sosyalist partinin kapatılmasını yoğun bir tutuklama kampanyasının izlemesi sonucunda TKP örgütlerinin hemen tümü tasfiye olmuş, kadroların büyük bir kısmı cezaevlerine doldurularak ya da sürgün yaşamına mahkûm edilerek iş göremez hâle getirilmişti.

Bu yoğun tutuklama kampanyasından deşifre olmadan ve tutuklanmadan kurtulan yalnızca Ankara örgütündeki Zeki Baştımar'a ve Muzaffer Şerif Başoğlu'na ait hücreler olmuştu (Belli, 1998:1935). Bu tarihten sonra TKP yönetimini fiilen Z. Baştımar üstlendi ve 1947'de Ankara örgütünü canlandıran Baştımar, 1949 yılında İstanbul'a geçerek bu ildeki parti örgütlerini yeniden oluşturmaya ve aktif hâle getirmeye çalıştı.

Ne var ki bütün bu çabalara karşın TKP siyasi faaliyet yeteneğini önemli ölçüde yitirmişti ve sürdürülen çalışmalar daha çok parti sempatisini aydın çevreler eliyle yürüten bir takım legal yayın ve dernek faaliyetinin dışına çok fazla taşamıyordu. Bu dönemde haftalık Söz Gazetesi ile bir gençlik yayın organı olan Ant Dergisinin dışında, Hür Gençlik, Hür, Gün, Gerçek, Başdan, Yeni Başdan, Medet, Marko Paşa, Öküz Paşa, Nuh'un Gemisi, Beraber, Yeryüzü, Nâzım Hikmet gibi biri kapatıldığında hemen diğeri devreye sokulan sanat, edebiyat ve mizah ağırlıklı dergiler yayınlandı. Partililerin çıkardığı bir yayın organı olmamasına karşın Yaprak isimli dergi de parti çizgisi doğrultusunda etkin biçimde kullanılabilirdi.

Partinin 1946-1950 yılları arasında izlediği taktik hat, bu dergiler ve Ankara ve İstanbul'da kurulabi-

len bazı yasal dernekler aracılığıyla bir "Demokrasi Cephesi" oluşturulabilmesi ve bu cephenin giderek genişletilmesi esasına dayanıyordu. TKP'nin bu yıllar içerisindeki en büyük ve en etkili faaliyetleri bu dergilerin de etkin katılımıyla yürütülen "Nâzım Hikmet'e Özgürlük" kampanyası, daha henüz 1946 ortalarında Ankara ve İstanbul'da kurulmuş bulunan iki gençlik derneği eliyle yürütülen bazı faaliyetler ile İstanbul merkezli "Barış Derneği'nin kurulması ve bu sonuncu dernek eliyle yürütülen "Kore Savaşı'na Hayır!" kampanyası oldu.

"Türkiye Gençler Derneği" 1946 yılında Ankara'da Behram Karaküçük, Nabi Dinçer, Mümtaz Göktürk, Şevki Akşit, Orhan Çutay, Melahat Türksal, Celal Araz tarafından kuruldu. Dernek Tüzüğü'ne göre derneğe "Turancılar dışında" herkes üye olabiliyordu. Derneğin parti ile doğrudan bir örgütsel ilişkisi olmamakla beraber, parti ile ideolojik bir bağlantısı vardı ve dernek yönetici ve üyelerinin bir kısmı, aynı zamanda TKP'nin de üyesiydiler. Nitekim dernek üyelerinden 43 kişi 1951 Tevkifatı sırasında parti üyesi olmakla itham edilip yargılandılar. Derneğin başlıca etkinlikleri arasında "İstanbul'da Yaya Yürüyüşü", "Fakir Köylünün Ekinini Biçme Kampanyası", Altındağ'da Poliklinik açarak hastaları "Bedava Muayene Kampanyası" bulunmaktaydı.

İlk olarak İstanbul Üniversite ve Yüksek Okullar Öğrenciler Birliği adıyla kurulan sonradan adı İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği (İYTGD) olarak değiştirilen İstanbul merkezli gençlik örgütlenmesi, yasal partinin kuruluşuna paralel olarak TKP'nin gizli gençlik örgütü "İleri Gençlik Birliği'nin bazı kadrolarının legal faaliyete çekilmesinin bir ürünü olarak, 2 Temmuz 1946 yılında kurulmuştu. Resmi kaynaklara göre derneğin kurucuları Adil Giray, Vahidettin Barut, Kazım İşkol, Cemal Gürer, Zekai Karakuş, Bahattin Uğurçok, İlhan Başaran'dı. Hür Gençlik Dergisi'ni bu dernek yayınlamaktaydı ve derneğin özellikle "Nâzım Hikmet'e Özgürlük Kampanyası"nda aktif bir rol üstlendiği söylenebilir.

1952'de Stokholm'de SSCB'nin de destek ve

katkılarıyla toplanan "Dünya Barış Kongresi"nin ardından dünyanın pek çok ülkesinde atom bombasının yasaklanmasını öncelikli bir hedef olarak benimseyen çeşitli "Barış Dernekleri" kuruldu. Türkiye'de de bu gelişmelere paralel olarak 12 Mayıs 1950'de İstanbul'da "Türk Barışseverler Cemiyeti" isminde bir dernek kuruldu. Derneğin kurucuları Behice Boran, Adnan Cemgil, Nevzat Özmeriç, Vahidettin Barut, Osman Fuat Topaloğlu, Turgut Pura, Aftan Kınımlı, Reşat Sevinçsoy, Muvaakkar Güran'dı. Derneğin Genel Başkanlığı'nı Behice Boran, Genel Sekreterliği'ni de Adnan Cemgil üstlenmişti. Kore Savaşı sırasında etkili bir kampanya yürüten derneğin pek çok üyesi 1951 Tevkifatları sırasında TKP davası ile bağlantılı olarak yargılanmıştı.

1950 seçimleriyle İnönü iktidarının düşmesi ve büyük bir oy farkıyla Demokrat Parti'nin (DP) iktidara gelmesiyle, pek çok çevre gibi sosyalist hareket içinde de demokratikleşmeye ilişkin bazı olumlu beklentilerin oluştuğunu gözlemlemekteyiz. Nitekim DP iktidarının hemen ilk günlerinde genel af çıkartılması, N. Hikmet, H. Kıvılcımlı, Ş. Hüsnü ve R. F. Baraner gibi eski ve önemli komünistlerin de içinde bulunduğu TKP üyesi pek çok kadronun cezaevinden salıverilmeleri bu beklentileri haklı çıkarır gibi oldu. Ne var ki, DP'nin bundan sonraki bütün icraatları bütün bu beklentileri besleyenler için bir hayal kırıklığı dalgası yaratacak nitelikteydi.

DP'nin affı izleyen ilk icraatları Kore'ye asker göndermek, Türk Ceza Kanunu'nda komünist örgütlenmeleri özellikle ilgilendiren 141 ve 142. maddelerdeki cezaları daha da ağırlaştırmak ve 1951 yılında, önceki dönemdeki bütün TKP operasyonlarının en etkilisi ve kapsamlısını düzenleyerek, afa dışarı çıkardığı komünistlerin pek çoğu da dahil olmak üzere, hemen hemen bütün Komünist Parti yönetici ve kadrolarını gerisin geri cezaevine yollamak oldu. 1951 operasyonları TKP içerisine yasal iki partinin kurulması döneminde, bu legalleşme döneminin yarattığı olanaklardan yararlanarak bazı polis ajanlarının sızdığını ve 1951 yılındaki operasyonun bu kadar kapsamlı olmasında bu sızmaların da belirleyici bir rolü olduğunu ortaya koydu.

TKP tarihinde partinin yediği en büyük darbe olmasıyla ve ardından TKP yönetimi içinde geleceğe de sirayet edecek olan düşmanlıklara ve kesin yol ayrımlarına vesile olması nedeniyle ayrı bir üne sahip olan 1951 operasyonları, 27 Ekim 1951 günü Sevim Tarrın'ın Marsilya'ya gitmek üzereyken tutuklanması ile başlatılan operasyona iki yıl sürecek ve Ş. Hüsnü ve Reşat Fuat gibi eski liderleri de kapsayacaktı. İki yıl süren bu tutuklama sırasında 184 kişi yargılanmıştı. Bu operasyonlar sonucunda 1927'den beri ilk kez TKP MK'sı tümüyle deşifre olmuş bulunmaktaydı ve 1951 tutuklamaları ve 1953 Davası TKP tarihi açısından bir dönemin sonunu simgelemekteydi.

1951 Operasyonları'nın ardından cezaevi içinde TKP-MK üyeleri arasında büyük bir iç çatışma ve hesaplaşmanın da yaşandığını görmekteyiz. 1947'den 1951 yılına kadar partinin yönetimini fiilen üstlenmiş bulunan Z. Baştumar'ın polis sorgusu sırasında çok kötü bir biçimde çözülüp verdiği ifadelerle operasyonun genişlemesine ve yakalananların ağır cezalar almasına sebebiyet vermiş bulunması, parti içindeki Baştumar yönetimine karşı var olan hoşnutsuzluk ve muhalefetin de kendini su yüzüne vurması için uygun bir ortam yaratmıştı.

Zeki Baştumar ve İzmir İl Sekreteri Mehmet Bozışık, Cezaevinde Dr. Şefik Hüsnü, Reşat Fuat Baraner, Mihri Belli, Halil Yalçinkaya, Ahmet Fırıncı ve Celal Benneci'nin yaptığı bir toplantının ardından "ihanet" gerekçesiyle partiden ihraç edildiler.

Parti içindeki asıl çatışmanın taraflarının ise M. Belli ile Z. Baştumar olduğu söylenebilir. Geçmişten bu yana TKP içinde farklı anlayış ve siyaset tarzlarının temsilcileri gibi görülen bu iki şahsiyet arasındaki farklılık, bu yıllar içinde geri dönülmez bir istikamet kazanmıştı. M. Belli 1944 Tevkifatında tutuklanana kadar İstanbul İktisat Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktaydı. Bu yıllar içinde Belli'nin TKP'nin gençlik örgütünün İstanbul kolunu yönettiği de bilinmektedir. M. Belli'nin gençlik önderliği devrinde Z. Baştumar'da Ankara örgütünde çalışmaktadı. İki siyasi profil arasındaki farklılık İstanbul'daki gençlik çalışmasının Ankara'ya gö-

re daha sert ve militan yöntemler benimsemesinde de kendini ortaya koymaktaydı. Z. Baştınar Ankara Örgütü içinde, Şevki Akşit önderliğindeki M. Belli taraftarlarıyla da sürekli bir mücadele içindeydi. Hatta bir ara, bu mücadeleyle bağlantılı olarak Ş. Akşit'i, Ankara Gençlik Dernek Sekreterliği'nden uzaklaştırmıştı. M. Belli cezaevinden çıktığı 1946 yılından 1950 yılına kadar yurtdışında kalmıştı.

Bu dönemde Belli'nin Moskova ve Pekin'e de ziyaretlere bulunduğu bilinmektedir. Belli'nin bu ziyaretlerinin O'nun daha sonraki dönemdeki siyasal çizgisinin oluşmasında etkili olduğu ve bu yıllardan sonra Belli'nin TKP'nin geleneksel politikalarından bazı önemli alanlarda ayrılmaya başladığı gözlenmektedir. M. Belli'nin ve aynı ekipten Ş. Akşit'in polis sorgusunda direnir konuşmaması, fakat Z. Baştınar'ın çözülmesi bu iç mücadelenin derinleşmesine yol açmıştı.

TKP 1960 kadar geçen yıllarını bir yandan cezaevindeki iç mücadelelerle geçirmiş, diğer yandan da bu kargaşa ortamının dışında kalan sınırlı kadrolara da yansımalarının da etkisiyle, siyaset ve örgütlenme alanında 1960 yılına kadar TKP saflarında adeta yaprak kıvılcıdamamıştır. İzmit, Adana, Samsun ve Bursa gibi illerde deşifre olmayan bazı parti hücrelerinin varlığına ve 1960'larda 13 TİF yönetiminde etkin olacak bazı aydın kadro ve sempatanların bir kısmının yakalanmamasına, B. Boran ve (Sadun Aren'den, 14 Nihat Sargın'a 15) bazı aydınların ise beraat etmesine karşın, faaliyet neredeyse aydın çevrelerin verdiği ve pek çoğu da umutsuzluk temalarını işleyen edebi eserlerin yazılması ve okunması sınırlarına kadar gerilemiştir...

Bu yıllar içerisinde sosyalist hareketle ilgili en - ve belki de tek - ciddi gelişme, Cemil Meriç'in, "Daha sonrası Marxçılardan hiçbirinin onun olduğu itirafı çıkamadılar. Düşünen adamdı Kıvılcımlı. Hızlı düşünen bir adamdı..." diye betimlediği Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın 16 Vatan Partisi girişimidir...

Ve nihayet başlangıçtan 60'lara kadar uzanan kesitten bugüne Sarkis Çerkezyan'ların, 17 Halet Çambel ve Nail Çakırhan'ların 18 vazgeçmeyen inancı kalır geriye...

Dipnot

11. Oral Çalışlar'a göre, "Mehmet Ali Aybar'ın 'Türkiye sosyalizmi' tezi bazı çevrelerin tepkisini çekse de önemli bir çıkıştı. Sovyet tipi bürokratik sosyalizme karşı çıkıyor, 'Türkiye'ye özgü sosyalizm' tezini savunuyordu. Bu teze birçoğumuz karşı çıkmıştık. Hayat onu haklı çıkarırdı." (Oral Çalışlar, "Aybar'ı Yitireli 10 Yıl Oldu", Cumhuriyet, 4 Temmuz 2005, s.4.) Ayrıca bkz: Sinan K. Bilgenoğlu, "Aybar Anıldı", Birgün, 11 Temmuz 2005, s.4; Oral Çalışlar, "Aybar'ı 11 Yıl Sonra Anarken", Cumhuriyet, 10 Temmuz 2006, s.6.

12. Celal Başlangıç'ın, "ABD'de işçileri örgütledi, Yunanistan iç savaşında gerillaydı. 10 yılı hapsede, 18 yılı sürgünde geçti. İki defa vuruldu. Tüm yaşamını sosyalizme adanmış Mihri Belli, 90 yıldır dimdik ayakta," (Celal Başlangıç, "... 'Gerilla' 90 Yaşına Bastı", Radikal, 6 Mart 2006, s.9.) diye betimlediği Mihri Belli hakkında Berat Günçikan da şunları ekler: "İnanmış bir Marksist, dürüst ve fedakâr bir insandır, bilinçli bir Türkiye yurtseveridir. İnanmışlığı Marksist olmanın tüm unsurlarını, bu arada hümanizmayı ve enternasyonalizmi içerir, elbette.

Mihri Belli yurt ve insan sevgisinden yola çıkarak büyük insanlığın emeğinin ürünlerini gasp eden dünya emperyalist kapitalizmine ve her türlü sömürüye duyduğu tepkiyle, Marksizme gelmiştir ve bunun bilinçli, dolayısıyla sağlam bir geliş olduğu inancındadır. Kişiliğindeki bu gelişme sürecini pek çoklarının gözlerini kamaştıran ABD topraklarında perçinledi, sömürülenlerin ve ezilenlerin safında yer alarak ilk örgütlü politik çalışmaya 1937 yılında Mississippi eyaletinin karaderili tarım emekçileri arasında başladı. Amerika'da yaşadığı o dönün içinde gençlik örgütleri ve San Francisco'nun liman işçilerinin safları eylem alanı oldu. İkinci Dünya Paylaşım Savaşı patlak verdiğinde de kendi ülkesinde bulunmayı görev bildi.

Yurda dönüşünde mücadelesini, tek parti CHP'ye karşı biricik muhalefet olan illegal Türkiye Komünist Partisi saflarında sürdürdü. Bu arada üniversiteli gençlerden oluşan İleri Gençler Birliği örgütünün yöneticiliğini yaptı; ki bu demokratik gençlik eylemi nedeniyle tek parti döneminde işkence, hapis ve ardından sürgün cezalarıyla cezalandırılacaktı. Belli, daha Amerika'da, Amerikalı arkadaşları ile birlikte Enternasyonal Tugaylar bünyesinde İspanyol iç savaşına katılmak istedi, Abraham Lincoln tugayı kısa bir süre sonra dağıldığından bu isteği gerçekleşmedi. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Yunan halkının faşizme karşı mücadelesine katıldı, iki kez ağır şekilde yaralandı, Bulgaristan ve Sovyetler Bir-

liğinde tedavi gördükten sonra tekrar savaş alanına döndü.

Bu savaşta kumandanlığı hak edecek yararlık göstermesi, hence, Mihri Belli'nin devrimci mücadelesini, enternasyonalizmini taçlandırarak en saygıdeğer bir edimdir, feragat örneğidir ve bütün ömründe bu tutum içinde olmuştur." (Berat Günçakan, "Birkaç Satırda 90 Yıl", Cumhuriyet Pazar, No:1040, 26 Şubat 2006, s.4.) Ayrıca bkz: Mehmet Özgen, "90'ında Devrimci Delikanlı", Kızılıcak, No:27, Mayıs-Haziran 2006, s.88-89.

13 Bkz: Masis Kürkçügil, "50'lerde Sosyalist Hareketin Oluşumu", Yeni Yol Dergisi, No:21, Bahar 2006, s.68-95.

14 "Sadun Aren anılarını yayımladı. Bu vesileyle günümüzün çok önemli iki konusuna ilişkin olarak görüşlerini netleştirdi. Küreselleşmeden ve özelleştirmeden yana olduğunu açıkça ilan etti... Aren, küreselleşmeyi 'olumlu bir aşama' olarak gördüğünü açıklarken de üzerinde taşıdığı sosyalistlik etiketini korumaya yönelik gerekçeler bulmaya özen göstermiş; bunun, kendince bir 'sosyalizmin ön gereği' olduğunu belirtmekten geri kalmamıştır." (Alpaslan Işık, "Sadun Aren Dönek Değildir", Cumhuriyet, 8 Temmuz 2006, s.16.)

15 "Nihat Sargın ilk kez 1950'de Tıp öğrencisiyken tutuklanmıştı... 1948'de üye olduğu gizli Türkiye Komünist Partisi'ne. İstanbul Tıp'ta öğrenciyken tutuklanmıştı ilk kez. 1950'de girdiği cezaevinden 1954'te çıkmıştı. Bu ikinci girişiydi cezaevine. Hatta kendisini Dernekler Masasından tanıyan polisler hâlen öğrenci olduğunu öğrenince hâlâ okulu bitirmediklerine çok şaşmışlardı. Bunun üzerine de Nihat Sargın 'Bırakmadınız ki okuyayım' karşılığını vermişti.

6-7 Eylül olaylarının suçlusu olarak yakalanmışlardı. Elbette kimse inanmıyordu.

Dört ay tutukluluktan sonra tahliye edilir Nihat Sargın. Bir süre sonra 27 Mayıs ihtilali olur. 1962'de kurulan Temel Hakları Yaşatma Derneği'nin yöneticilerinden. Aynı yıl, yeni kurulan Türkiye İşçi Partisi'ne girer. Partide genel sekreter olarak görev yapar. 12 Mart muhtırasından sonra parti kapatıldığında Genel Yönetim Kurulu üyesidir. Tutuklanır. Bir süre cezaevinde yatıktan sonra tahliye edilir.

1975'te Behice Boran'ın genel başkanlığında kurulan ikinci TİP'te Genel Sekreter olarak görev alır Sargın. 12 Eylül darbesinden sonra da Boran'la yurtdışına çıkar. 1987'de TİP ve TKP'nin birleşik legal partisi TBKP'yi kurmak ve Türk Ceza Kanunu'nun 141. maddesiyle hesaplaşmak üzere TKP Genel Sekreteri Nabi Yağcı ile Türkiye'ye dönerler. 2.5 yıl tınaklı kalır Sargın, Yağcı ile birlikte. 23 günlük açlık greviden sonra tahliye

edilirler." (Celal Başlangıç, "Siyasetin 80'lik Maraton Koşucusu", Radikal, 16 Ekim 2006, s.7.)

16 Bkz: Teori ve Politika Dergisi, No:40, Kış 2006; Metin Kayaoglu, "Kıvılcımlı Teorik-Politik Bir Marksizm İçin", s.5-60; Fikret Kızıltan, "Kıvılcımlı'nın Mirasının Güncel Anlamı Üzerine Değinmeler", s.61-78; Mehmet Güneş, "Kilit Halka: Hikmet Kıvılcımlı", s.79-114; Ali Osman Alayoglu, "İlk Kıvılcım", s.114-134.

17 "Tehcirde çölde doğdu. TKP'nin yayın organı Atılım'ı yıllarca marangozhanesinde bastı Sarkis Çerkezian...

1945'te döner askerden. O askerdeyken babası ölmüştür. İş güc yoktur. Aile açlıkla karşı karşıyadır. Marangozluk aletlerini satar, yol parası yapar ve gelir İstanbul'a. Bir süre sonra annesini ve kız kardeşini de alır yanına. Artık Kumkapı'da bir marangozdur Sarkis. Kapı takmak için gittiği Samatya'daki bir Ermeni'nin evinde karşılaşır Ağavni'yle ve 1953'te evlenir.

1955'te 6-7 Eylül olaylarını kazasız belasız atlattır. 1964'te Rumların sürgününe tanık olur. 'Sarkis Yoldaş' şunları der: 'Ben zaten ruhen komünistim. Kendimi bildim bileli öyle hissettim. Türkiye'de olduğum için TKP'li oldum. Ermenistan'da olsam, oradaki partiye girerdim. Ama Türkiye'de hem Ermeni hem komünist olmak... Ben çok mu akıllıydım, yoksa çok mu deliydim. 1965 seçimlerinden evvel TİP'e girdim. TİP, bizim için bir çalışma sahasıydı. Belki bizden başka TKP'li de vardı TİP içinde, ama biz birbirimizi tanıyıorduk...

'Zihni Anadol, 'Türk Solu' diye bir dergi çıkarıyordu. Bir miting sonrası Zihni, 'Bizim dergiye bir yazı yazsana' dedi. 'Ben o dergiye gıcığım' dedim. 'Niye?' diye sorunca da anlattım; 'Bu memlekete Migros geldi Türk Migros' dediniz. Bilmem ne geldi 'Türk' oldu. Bu halkın kışına yerleştirilen bütün kazıklar böylesi bir jelatine sarıldı, öyle yerleştirildi. Şimdi de siz 'Türk Solu' diyorsunuz.

Eğer solunuz sadece size aitse, bizim ne işimiz var içinde. Biz enternasyonal insanlarız. O zaman ben gideceğim, bir Ermeni solu bulacağım, orada çalışacağım.' Herhâlde aklına yattı Zihni'nin ki, bir süre sonra derginin adını değiştirdiler..." (Celal Başlangıç, "90'lık Sarkis Yoldaş...", Radikal, 9 Ağustos 2005, s.4.)

18 "Halet Çambel de Nail Çakırhan da dünyanın gidişatından umutsuz. Onlar 'güven'in esas olduğu dönemlerin tanığı. Kişisel tarihleri de bunu kanıtıyor. Belki de yarın yok, artık... Savaşlar, yoksulluk... Eğer bir kurtuluş varsa, bunun adı yine sosyalizm olacak. Onlar buna inanıyor..." (Berat Günçakan, "Asılları Arkadaşlık", Cumhuriyet Dergi, No:1008, 17 Temmuz 2005, s.1-4.)

Diyalektik

Nicelik ve Nitelik

Haşmet ZEYBEK

"VARLIĞIN TEMEL MANTIKSAL ÖZGÜLLÜKLERİ ÜZERİNE ÖNERMELER"

Birincisi ve en önemlisi "çelişkinin dışalanmasına ilişkindir." Çelişki, bir gerçekliğe değil, ama düşünceler bileşmesine ilişkin olabilecek bir kategoridir.

Şeylerde çelişki yoktur, ya da başka bir deyişle, gerçek (effective) olarak konmuş çelişki, anlamsızlığın doruğundan başka bir şey değildir.

-Ters yönde birbiriyle boy ölçüşen güçlerin uzlaşmadığı karşılığı, "dünyanın ve onu meydana getiren" varlıkların varoluşundaki bütün eylemlerin temel biçimidir. Ama güçlerin, öğelerin, ve bireylerin, yönleri arasındaki bu çatışma, saçma çelişkiler fikri ile hiç mi hiç karışmaz...

Burada gerçek (effective) çelişkinin gerçek (reel) saçmalığının açık bir imgesi aracıyla, mantığın sözde gizemlerinin çoğu kez yaydığı sisleri dağıtmıştır.

Ve çelişki diyalektiği, yani uzlaşmaz karşıt evren şeması altında varsayılan bu çok kaba yontul kukla için şurada burada saçılıp savrulan övgülerin yatarsızlığını ortaya koymuş olduğumuz için kendimizi hoşnut sayabiliriz.

Hegel -Mantık'ta ya da daha doğrusu logos öğretisine göre çelişki gerçekte, diyelim özü gereği ancak öznel ve bilinçli bir şey olarak, tasarlanabilen düşüncede değil, ama nesnel olarak var olan ve deyim yerindeyse ete kemiğe bürünmüş bir biçimde şeylerin ve süreçlerin içinde bulunur.

Öyle ki anlamsızlık; olanaksız bir düşünce bileşmesi olarak kalmaz, gerçek bir güç durumuna gelir.

-Saçmanın gerçekliği, Hegelci mantık ve mantıksızlık birliğinin birinci iman maddesidir.

-Bir şey ne denli çelişik ise o denli gerçektir, ya da başka bir deyişle bir şey ne denli saçma ise o denli inanmaya değer.

TANRI

-Yeni bir türettim bile olmayan açınılama teolojisi ile mistikten alınmış bulunan bu özdeyiş, diyalektik dedikleri ilkenin çırılçıplak dışavurumudur.

Bu iki parça içinde bulunan düşünce; "çelişki-anlamsızlıktır."

Öyleyse gerçek dünyada bulunma önerisinde özetlenir. Yeterince sağduyu sahibi insanlar bakımından bu önerme: "Doğru eğri ve eğri doğru olmaz" apaçık değerini taşıyabilir.

Ama diferansiyel hesap, sağduyunun karşı çıkmalarına takılıp kalmayarak, kimi koşullarda doğru ile eğriyi gene de eşdeğer olarak koyar. Ve doğru-eğri özdeşliğinin saçma niteliği üzerinde katılmış sağduyunun hiçbir zaman elde edemeyeceği sonuçlar elde eder. Ve çelişki diyalektiği denilen şeyin felsefede ilk yunanlılardan günümüze değin "oynamış bulunduğu rolden sonra" hatta bay Dühring'den daha güçlü düşmanın bile ona bir tek sav ve birçok sövgüden daha başka kanıtlarla yaklaşması gerekirdi.

Pir Sultan -İster yağmur yağsın, isterse dolu...

Niden ben umana daldıktan sonra.

Nesnelerin dinginlik durumunda ve cansız "her biri kendi başına", "biri ötekini yanında ve biri ötekinden sonra olarak düşündüğümüz sürece, kuşkusuz onlarda hiçbir çelişki ile karşılaşamayız."

Burada kısmen ortak, kısmen farklı hatta birbiriyle çelişik ama bu takdirde farklı şeylere dağıtılmış ve bunun sonucu kendinde çelişki içermeyen bazı özgüllükler buluruz. Bu gözlem alanı sınırları içinde, işimizi almış metafizik düşünce biçimi ile yürütebiliriz.

Ama nesneleri hareketleri, değişimleri, yaşamları, "birbirleri üzerindeki karşılıklı etkileri" içinde düşünmeye başladığımız andan başlayarak durum iyiden değişir.

"Burada birdenbire çelişkiler içinde düşeriz"; "hareketin kendisi bir çelişkidir".

Daha yalın mekanik yer değiştirmenin kendisi bile, ancak bir cisim bir ve aynı anda hem bir yerde hem de başka bir yerde, hem bir ve aynı yerde olduğu ve hem orada olmadığı için gerçekleşebilir.

Ve hareket, işte bu çelişkinin sürekli olarak ortaya çıkma ve aynı zamanda çözülme biçimi içinde bulunur.

Öyleyse burada "şeylerde ve süreçlerde nesnel olarak var olan", ve deyim yerindeyse ete kemiğe bürünmüş bir biçimde bulunan, "bir çelişki ile karşı karşıyayız."

Bu konuda bay Dühring ne der?

Dühring -Kısaca, şimdiye değin, "ussal mekanikte kesin statik ile dinamik arasında hiçbir köprü" olmadığıdır.

Okur, Bay Dühring'in bu yüzde tümcesinin arkasında en sonu şundan başka bir şeyin şekli olmadığını görür. Metafizik olarak düşünen anlık (Müdrrike) dinginlik fikrinden hareket fikrine keskinleşemez; çünkü, buradaki çelişki onun yolunu keser. Ona göre hareket, bir çelişki olmasından ötürü düpedüz kavranılmaz bir şeydir. Ve bir yandan hareketin kavranılmaz niteliğini ileri sürerken, bir yandan da istemeye istemeye bu çelişkinin varlığını kabul eder. Yani şeylerin ve süreçlerin kendine nesnel olarak var olan, üstüne üstlük gerçek bir de güç olan bir çelişkinin bulunduğunu kabul eder.

Eğer daha yalın mekanik yer değiştirme kendinde bir çelişki içeriyorsa, maddenin daha yüksek hareket biçimleri ile organik yaşam ve organik yaşamın gelişmesini haydi haydi içerir.

Yukarıda yaşamın; en başta bir varlığın her an hem kendisi hem de bir başkası olmasına dayandığını görmüştük. Öyleyse yaşam da şeylerin ve süreçlerin kendinde varolan, ara vermeden ortaya çıkan ve çözülen çelişkidir. Ve çelişki biter bitmez, yaşamda biter. Ölüm baş gösterir.

-Yaşam iki nefes arası, sana da gelir sırası.

YAŞAM-ÖLÜM ÜZERİNE

Aynı biçimde, düşünce alanında da çelişkiden kurtulamayacağımızı ve örneğin içinden sınırsız insansal bilme yeteneği ile bu yeteneğin dışardan

hepsi de sınırlı ve bilgileri de sınırlı olan insanlardaki gerçek varlığı arasındaki çelişkinin, bizim için pratik bakımdan "hiç olmazsa sonsuz gelişme içinde" sonu olmayan kuşaklar dizisi içinde çözüleceğini görmüştük.

Yüksek matematiğin başlıca temellerinden birini kimi koşullarda doğru ile eğrinin aynı şey olacakları olgusu olduğu gerçeğe daha önce değinmiştik.

Yüksek matematik ayrıca, gözlerimizin önünde kesişen çizgilerin, kesişme noktalarından yalnızca beş altı santimetre ötede koşut (Papaler) olarak yani sonsuza değin uzatılsalar bile birbirleriyle kesişmeyecekleri çizgiler olarak görünecekleri çelişkilini de gerçekleştirir.

Ve gene de bu ve çok keskin başka çelişkiler ile birlikte yalnızca doğru olmakla kalmayan ama bayağı matematiğin hiçbir zaman elde edemeyeceğini sonuçları elde eder.

"Ama bayağı matematik de çelişkilerle doludur."

Örneğin: A'nın bir kökünün A'nın bir üssü olması gerektiği bir çelişkidir, ama gene de $A=A^A$ dır.

Eski bir büyüklüğün bir şeyin karesi olması bir çelişkidir. Çünkü kendi kendisiyle çarpılmış her eski büyüklük artı bir kare verir.

Öyleyse, -1'in karekökü yalnızca bir çelişki değil ama hatta saçma bir çelişki gerçek bir anlamsızlıktır.

Gene de birçok durumda -1 doğru matematik işlemlerin zorunlu sonucudur; dahası var, eğer -1 ile işlem yapmak yasaklansaydı, yüksek matematik olsun, bayağı matematik olsun, nerede olurdu?...

Matematik bile, değişken büyüklüklerle uğraşarak, "diyalektik alanına yansır."

Descartes -Ve ona bu gelişmeyi kazandıranın diyalektik bir filozof, olmasa da dikkate değer.

-Değişken olmayan büyüklükler matematiğine göre değişken büyüklük matematiği ne ise, metafizik düşünceye göre, diyalektik düşüncüde odur. Ama bu durum, büyük matematikçiler yığınının diyalektiği yalnızca matematik alanda kabul edilmemesini ve aralarında çoğunun, diyalektik yoldan elde edilmiş yöntemleri tamamen eski, sınırlı matematik, yöntemeye göre, iş görmeye devam etmek için kullanmasını hiç mi hiç engellemez.

Dühring -Güçlerin karşıtlığı ve karşıt evren şeması...

Engels -Üzerine daha ayrıntıya girmek ancak bize bu konu üzerine yalnızca boş sözden başka bir şey vermiş bulunsaydı, olanaklı olurdu.

-Sözü edildikten sonra bu uzlaşmaz karşıtlık bize eylem durumunda ne evren şemasında, ne de doğa felsefesinde bir kez gösterilmez ve bu Bay Duhring...

Duhring -"Dünyanın ve onu oluşturan varlıkların var oluşlarındaki bütün eylemlerin temel biçimi."

Engels -Olumlu olarak ne yapacağını hiç mi hiç bilmediğinin en iyi itirafıdır. Gerçekten Hegel'in.

Hegel -Varlık öğretisi.

Engels -O çelişkiler durumunda değil, ama karşıt yönlerde devinen en iyi şey kuşkusuz bu beylik düşüncenin her uygulanışını bir yana bırakmaktır.

-Bay Dühring'in anti diyalektik öfkesinin boğaltmasını sağlayan ikinci nokta, Marx'ın ona diyalektiği sunan Kapital'dir.

Marx -Diyalektik karşıtlığın zorlama ve fikir bezeklerinin kendilerini gösterdikleri doğal ve anlaşılır mantık yokluğu.

-..... Şimdiye değin yalanlanmış bulunan kısma, belirli bir görüş açısından ve genel bir biçimde! Ünlü bir felsefi ön yargıya göre "her şeyi herhangi bir şey" ve "herhangi bir şey her şey içinde aramak gerektiği" ve bu fikir karışım ve karikatürünün sonucu olarak her şeyin bir şey olduğu ilkesine uygulamak zorundayız.

Gazelhan Marks amca kutlu doğum, sanayici kapitalistin doğuşu.

Marks -"Eğer para", augire'nin dediği gibi, dünyaya bir yanardağında doğuştan kan lekesiyle geliyor, sermaye tepeden tırnağa kan ve pislikle geliyor, Sermaye; kar -olmadığı zaman ya da az kar ettiği zaman, hiç hoşnut olmaz. Tıpkı eskiden doğanın boşluktan hoşlanmadığının söylenmesi gibi yeterli kar olunca, sermayeye cesaret gelir.

OYUN

Güvenli bir yüzde 10 karla, her yerde çalışmaya razıdır. Kesin yüzde 20 iştahını kabartır. Yüzde 50 küstahlaşır.

OYUN

Yüzde yüz kar, bütün insani değerleri ayaklar altına aldırır.

OYUN

Yüzde 300 kar, sahibini astırma olasılığı olsa bile... işlemeyeceği cinayet! /Atılamayacağı tehlike yoktur./Eğer kargaşalık ile kavga/Kar getirecek olsa./Bunları rahatça dürtükler./Kaçakçılık ile...

OYUN

Kole ticareti bütün burada söylenenleri doğrular. En son nispi artı-nüfus ya da yedek sermaye ordusunun birikim büyüklüğü. Ve hızı ile her zaman dengeli durumda tutan yasa. Emekçiyi...

Sermayeye...

Vulcan'ın Prometheus'u kayalara,

Mihlamasından, daha sağlam olarak perçemler.

OYUN...

Sermaye birikimine tekabül eden, bir sefalet birikimi yaratır.

Matbaalar./Kameralar./Bilgisayarlar./İnternetler./Kasetler./Disketler./C.D. V.D.

Çağın mucizeleri./Kültürel soykırım.

İnsanların kıyma makinelerinden geçmeleri.

Neden okumalı./Neden yazıyla uğraşmalı./Hayatı yazmalı./Hiçbir metin beni yazamaz./Çünkü; her metinden fazlayım./Kendimi metin sandıkça, metinleşirim./Ruh buhranlarının, maddedeki buğusudur o./Onunla uğraşım.

Kelam sonradır./Eylemde/Sözün ve eylemin ötesinde./Matematiğin ve sevdanın berisinde...

-Çimin uçan halısındaayım.../Önce içim yandı.

Yalısındaaydım.

Bu yüzden bir kutupta, servet birikim./Diğer kutupta, yani kendi emeğinin ürünü./Sermaye şeklinde üreten sınıf tarafından, /Sefaletin./Yorgunluğun./Bezginliğin./Köleliğin, /Belirsizliğin./Zalimliğin./Ussal yozlaşmanın birikimi ile./Aynı anda olur.

Kant -"Aklını kullanma cesaretini göster."

Hegel -"Sanat: Bütün hayat pratiğini kapsamalıdır."

Aristo -"Erdem söz konusu olunca, onu bilmek yetmez. Erdemli olmak, erdemli davranmak gerekir.

Marks -Paranın; sermaye olarak dolaşımı tersine kendi başına amaçtır. Çünkü; değer büyümeye, ancak bu hareketin sürekli yenilenmesiyle olur. Bu yüzden sermayenin hareketinin sınırı yoktur. Bu hareketin bilinçli temsilcisi olan; para sahibi kapitalist olur.

Kişiliğini; daha doğrusu cüzdanını, /paranın yola çıktığı/ve dönüp dolaşıp geldiği noktadır./o bir kapitalist olarak;/yeni bir kişiliğe bürünmüştür.

Bilinçli iradeye sahip olarak işlev yapar./Onun biricik amacı kar etmenin, durup dinlenmeyen, bitip, tükenmeyen sürecidir. İnsan kendi nesnel dünyasında, sadece düşünce edinimlerinde değil, ama bütün duyumları ile olumlar, insanın müzik duygusunu uyandıran şey ilki müziktir Müzikçi olmayan kulak için en güzel müzik hiçbir anlam taşımaz.

Bir yazar düşünce ürettiği sürece değil, ancak yapıtlarını yayınlayan, yayıncıyı, zengin ettiği sürece, ya da bir kapitalist için, ücretli emekçi ise, üretken bir emekçidir.

Dühring -"Gene de sağlam mantığın kendi karikatürünü yeneceği önceden görülebilir bir şeydir.

-Diyalektik bilgilikler ve gizleme merakları, biraz sağduyusu kalmış hiç kimseye...

-Bu düşünce ve üslup biçimsizliğine kapılma isteğini vermeyecektir. Diyalektik budalalıkların son kalıntılarının ortadan kalkması ile birlikte bu yutturmaca aracı... Aldatıcı etkisini yitirecek.. Ve bu karmakarışık şeyler çekirdeğinin, bir kez aratıldıktan sonra, en iyi durumda ortaya, beylik düşünceler olmadığı zaman beylik teori öğeleri de başka bir şey çıkarmadığı yerde bir bilgelik izi bulmak için üzüntü çekmek gerektiğine artık kimse inanmayacaktır. Sağlam mantığı değerden düşürmeden (Marks'ın) zorlamaları(nı) Logos öğretisine göre çevirmek tamamen olanaksızdır.

Marks'ın yöntemi: "Kendisine inananlar için diyalektik mucizeler düzenlemek"imiş v.b.

Dühring -"Benim parlak üsluplu tarih yazma biçimim."

Hume -Bilginler ayaktakımı...

Dediği mikrolojik ayrıntıda bir yanlışlık bildirimini onurlandırma alçak gönüllülüğünü göstermeksiniz cins ve tipini gören yöntem: "Bu daha yüksek ve daha soylu üslup yöntemi, eksiksiz doğruluğun çıkarları ve meslekten olmayan okura karşı olan ödevler ile bağdaşan tek yöntemdir" dediği şeyin karşısında bulunuyoruz.

-Parlak üsluplu tarihsel betimleme ve cinsle tipin hesabını görme, Bay Dühring için gerçekten çok elverişlidir.

-Çünkü bu onun bütün belirli olayları mikrolojik olarak savsaklama, onları sıfıra eşit sayma ve bir tanıtlama yapmak yerine, Genel formüllerle yetinme ve yalnızca yıldırımlarıyla doğrulama ya da ezme yolunu tutmasını sağlar.

- Düşmana hiçbir dayanak noktası üslupla ve kısa savlar içine atmak, genel formüller içinde dağılmak ve sonunda, bu kez bay Dühring'i yıldırımla vurulmuşa döndürmekten, kısacası söylendiği gibi topu ona geri göndermekten, herkesin hoşuna gitmeyen bu işten başka hiçbir yanıt olanağı bırakmamak da ek bir üstünlüktür.

-İşte bu yüzden bize; Marks'ın cehennemlik logos öğretisinden hiç olmazsa iki örnek vermek üzere, ayrıksın olarak yüksek ve soylu üslubu bırakmasından ötürü bay Dühring'e gönül borcu duymamız gerekiyor.

-Bir yatırımın belli bir sınıra ulaştığı zaman, ancak bu basit bir nicelik artışıyla sermaye durumuna dönüştüğü sonucunu çıkarmak için; örneğin:

Hegel -Niceliğin niteliğe dönüştüğü...

Engels -...Yolundaki bulanık ve kaşık düşüncesini anımsatmaktan başka bir şey bulamamak, son derece gülünç olmuyor mu?

-Kabul etmek gerekir ki, Bay Dühring...

Dühring -"Artılmış" sunuş...

Engels -Sorun oldukça hafif bir görünüş alıyor. Öyleyse bu sorunun aslında Marksta nasıl bir görünüşe sahip bulunduğuna bakalım.

Marks -"Değişmeyen sermaye, değişen sermayeye ve artı-değer üzerindeki irdelemeye ön gelen irdelemede: "Eldeki her para ya da değer, keyfi olarak sermayeye dönüştürülemez. Bu dönüşümün gerçekleşebilmesi için, para ya da meta sahibi bireyin elinde belli asgari miktarda bir para ya da değişim-değerinin bulunması gerekir.

Engels -O zaman örnek olarak, sanayiinin herhangi bir kolunda kendisi için, yani ücretinin değerini üretmek için sekiz saat ve kapitalist için, onun cebine giren artı-değer üretmek için de dört saat çalışan işçinin durumunu alır.

-Ondan sonra birinin, eğer işçilerden biri kadar yaşayabilmek için yeterli artı-değeri her gün cebine indiriyorsa, iki işçiyl hammadde, iş araçları ve ücretle donatılmasını sağlayan bir değer niceliğine sahip olması gerekir.

-Ve kapitalist üretim, amaç, olarak yalnızca yaşamın sağlanmasını değil, ama zenginlik artışını gözettiği için, bizim adamımız iki işçiyle birlikte hiçbir zaman bir kapitalist olamaz.

Bayağı bir işçiden iki kat daha iyi yaşamak ve üretilen artı-değerin yarısını yeni baştan sermaye durumuna dönüştürmek için adamımızın sekiz işçi çalıştırması, öyleyse daha şimdiden yukarıda kabul edilen değer niceliğinin dört katına sahip olması gerekirdi.

Ancak bundan sonra ve herhangi bir küçük değer niceliğinin sermaye durumuna dönüşmek için yeterli olmadığı ama bu dönüşüm için her her gelişme dönemi ve her sanayi kolunun belirli en düşük sınırlara sahip bulunduğu gerçeğini aydınlatma ve temellendirmeye yönelik başka açıklamalar arasında Marks şöyle yazar:

"Hegel'in Mantık'ında saptadığı yasanın doğruluğu, doğa bilimlerinde olduğu gibi burada da görüldü. Sırf nicel farklılıklar, bir noktadan sonra, nitel değişikliklere dönüşürler."

Marks -"Bir değer niceliğinin, ancak koşullara göre farklı, ama her özel durumda belirli en düşük bir büyüklüğe vardıktan sonra, sermaye durumuna dönüşebilmesi olgusu"...

Hegel -Yaşamın bir doğruluk kanıtıdır.

Dühring -Ona şöyle dedirttik: Hegel yasasına göre: nicelik niteliğe dönüştüğü için, "bunun sonucu", bir yatırım belirli bir sınıra vardıgı zaman... Sermaye olur."

-Orada ünlü örneklerden birini, normal hava basınca altında 0°'de sıvı durumundan katı duruma ve 100°'de sıvı durumundan gaz durumuna geçen suyun, o iki dönüm noktasında, yalnızca ısıdaki nicel değişikliğin bir durum meydana getirmesi biçiminde, topaklanma durumundaki dönüşüm örneğini vermiştik.

Bu yasayı tanıtmak için doğadan ya da insan toplumundan daha böyle yüzlerce benzer olgu çıkartabilirdik.

Böylece Marks'ın Kapital'in bütün dördüncü kısmı; el birliği, iş bölümü ve manifaktür makinalı üretim ve büyük sanayi alanında nispi artı-değer üretimi. Nicel bir dönüşümün şeylerin niteliğini ve aynı biçimde nitel bir dönüşümün de niceliği de-

ğiştirdiği, yani Bay Dühring'in o hiç sevmediği de-yimi kullanmak gerekirse, "niceliğin niteliğe, niteliğinde de niceliğe dönüştüğü sayısız durumları inceler."

Marks -Örneğin; birçok bireyin elbirliğinin, birçok gücün birleşmiş güç durumunda kaynaşmasının, kendini oluşturan güçler toplamından özsel olarak farklı "yeni bir gizilleşmiş güç" oluşturmaya olgusunu alalım; "modern kimyada ilk kez Lavrent ve Gerhard tarafından geliştirilmiş olan molekül teorisi" de temel olarak bu yasaya dayanır.

-Gerçekte burada daha şimdiden birçoğu bilinen ve her birinin kendi öz cebirsel bileşim formülü bulunan türdeş (homologues) karbon bileşimleri dizileri söz konusudur.

-Eğer örneğin kimyada olduğu gibi, bir karbon atomu C ile bir hidrojen atomu H ile, bir oksijen atomu O ile ve her bileşme içinde bulunan karbon atomlarının sayısını da N ile gösterirsek bu dizilerden bir kaç için molekül formüllerini şöyle yazabiliriz.

$C_nH_{(2n+2)}$ Normal parafinler dizisi...
 $C_nH_{(2n+2)O}$ Primer alkoller dizisi...
 $C_nH_{2n}O_2$ Tek bazlı yağlı asitler dizisi. Örnek olarak bu dizilerin sonuncusunu alalım ve sırasıyla $n=1$, $n=2$, $n=3$, vb. koyalım. (İzomerileri hesaba katmazsak) şu sonuçları elde ederiz.

CH_2O_2 formik asit kaynama noktası 100° erime noktası -

$C_2H_4O_2$ formik asit kaynama noktası 118° erime noktası 170°

$C_3H_6O_2$ formik asit kaynama noktası 140° erime noktası -

$C_4H_8O_2$ formik asit kaynama noktası 162° erime noktası -

$C_5H_{10}O_2$ formik asit kaynama noktası 175° erime noktası -

V.b. Ancak 800° de eriyen ve kaynama noktası olmayan, çünkü ayrışmaksızın gaz durumuna geçemeyen $C_{30}H_{60}O_2$ melissik asite değin.

Ama bu diziler son derece somut bir örnekten başka bir şey değildir. Kimyada hemen her yerde, daha çeşitli azot oksitleri ya da çeşitli fosfor veya kültür asit oksitleriyle birlikte; "niceliğin niteliğe dönüştüğüdür."

Ve Hegel'in o sözde bulanık ve karışık düşüncesinin. Bay Dühring dışında kimseye karışık ve bulanık kalmaksızın şeyler ve süreçler içinde, deyim yerindeyse ete kemiğe bürünmüş olarak nasıl bulunduğu görülebilir.

Engels -Ve eğer Marks bu nokta üzerine dikkati çeken ilk kişi ise; ve eğer Bay Dühring bu saptamayı anlamadan okumuşsa...

-Bu kadarı hatta Dühring'in övüngele doğa felsefi üzerine geriye doğru bir göz bile atmaksızın, "bilimsel düşünce biçiminin son derece modern kültür öğelerinin."

-Kimde?... Marks'ta mı? Yoksa Bay Dühring'de mi eksik olduğunu ve "kimya tarafından... saptanmış başlıca olgular" bilgisinin kimde bulunmadığını ortaya koymaya yeter.

-Bitirmek için; "niceliğin niteliğe dönüşümü" yarına bir tanığa daha baş vuracağız. Napoleon'a

-O, atları kötü ama disiplinli Fransız süvarisinin, tek tek savaş bakımından o çağın söz götürmez bir biçimde en iyisi ama disiplinsiz Memlûk'lere karşı savaşı şöyle anlatır.

- "İki Memlûk üç Fransız'dan kesenkes üstündü; 100 Memlûk ile 100 Fransız birbirine denkti; 300 Fransız 300 Memlûk'ten çoğu kez üstündü. 1.000 Fransız 1.500 Memlûk'ü her zaman yeniyordu.

-Tıpkı Marks'ta, sermaye durumuna dönüşmesinin olanaklı olması için değişim-değeri tutarının, değişken de olsa, belirli büyüklüğün zorunlu olması gibi, Napoleon'da da kapalı düzen ve yöntemli kullanıma dayanan disiplin gücünün kendisini gösterebilmesi ve hatta daha iyi atlara sahip, binicilik ve savaşta usta ve en azından kendisi denli yürekli daha büyük bir düzensiz süvariler yığınına yenecek denli büyüyebilmesi için, belirli bir büyüklükteki bir süvari birliği zorunluydu.

- Ama Bay Dühring'e karşı neyi kanıtlar?

-Napoleon, Avrupa'ya karşı savaşımında kötü bir biçimde yenilmedi mi? Bozgun üstüne bozguna uğramadı mı? Hem de neden? Suf Hegel'in bulanık ve karışık düşüncesinin süvari taktiğine sokmuş olduğu için!

İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Şehir Tiyatroları
Basın Bülteni 16.05.2007

THEODORA KÜLLERİNDEN YENİDEN DOĞUYOR

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları Tiyatro Araştırmaları Laboratuvarı (TAL) 23. Gençlik Günleri Kapsamında Haşmet Zeybek'in yazıp yönettiği Theodora (Mimus Oyunları) adlı gösteriyi gençlerle buluşturacak. Oyunun dramaturgisi Hatice Yurtduru'ya, dekor ve kostüm tasarımı Onur Oğurlu'ya, Koreografisi Eftal Gülbudak'a, müzikleri Evrim Karagöze ve ışık tasarımı Murat Selçuk ve Setahatın Gündoğdu'ya ait. Theodora, Haşmet Zeybek'in 23. Gençlik Günleri için oluşturduğu özel bir çalışması olmasının yanı sıra, birbirini izleyerek devam edecek olan 15 bölümlük nehir oyununun da ilk oyunu olma özelliğini taşıyor.

Theodora'da İbrahim Gündoğan (Thisamen), Müge Çiçek (Haritiane), Sanem Özcan (Theodora), Ceylan Çete (Gomita), Nurseli Tınışkan (Antonia), Derya Çetinel (Anastasia), Zafer Kırşan (Filip), Emre Narıcı (Khaysostomos-Pavlosyen-Filozof), Mert Turak (Begu-min), İbrahim Şirin (Efendi), Enes Mazak (Delikanlı) rol alıyor.

Haşmet Zeybek, yazıp yönettiği oyunu şöyle anlatıyor: "Theodora küllerinden yeniden doğuyor. Ve ekliyor, Her oyunda yeniden doğarım, kim usandı benden? Oyun, nedir dünyanın yükü? sorusuna şöyle bir diyalogla cevap veriyor: 'Babil, Sümer, Mısır...'

Thisamen- Babil, Sümer, Mısır, Anadolu da yağrular fısır fısır, Olympos'a gelirdi, olurlar oniki

Ölmezler. Yani bizim Bursalılar Yüz kilometre aşağıda da bizim Erdemililer, yani yirmi altı ölümsüz kahraman. Böylece sarsılmaz Zeus düzeni de çözülür. Çanakkale'ye gelinceye kadar, tanrı da kalmaz, tanrıların maskeleri de. İzmir'de ise artık herkes insan, burada herkesin mücadelesi doğayla. Doğa filozofları dönemi, Tales'le başlayan bu dönem üç kuşak, on beş filozof, Aristoteles'le biter. İstanbul'da tanrılar teklesir, gökyüzüne yerleşir. Onun için Marmara sadece jeolojik açıdan deprem bölgesi değil aynı zamanda kültürel açıdan da deprem bölgesidir. Onun için hıyar gibi dolayma dışlarlar, uyanmazsan şişerler.

“Geçmişin Geleceği”: Atıf Yılmaz

Temel DEMİRER

*“Her insan
meyvesiyle tanınır.”*

Milan Kundera'nın, “Hayat bir kere yaşandığı için yargılanmaz,” deyişindeki umursamaz hafifliğe inat: ya da “Yaşlanmak olabildiğince azalmasıdır,” diyen Valery'i tekiş edercesine Atıf Yılmaz; Melih C. Anday'ın deyişindeki üzere, “Geçmişin Geleceği”ydi...

Sinemanın unutulmaz ismi ve ustası olan ve “Hayat karşısında yanıtı netti: “İnsanı en çok dindiren şey sevdiği işi yapabilmesi. Sinema çok güzel bir sanat ve benim varlık nedenim. Sevdığım işi yaptığım için kendimi hiç yorgun hissetmiyorum. Sonuna kadar devam edeceğim,” diyen O; sanki, Casey Stengel'in, “İyi oyuncular bulmak kolaydır. Zor olan onları birlikte oynatabilmektir,” sözlerinin kanıtıydı...

50'lerden bu yana tüm Türk sinemasının özeti gibi olan Atıf Yılmaz, Türk sinemasının en iyi filmi ‘Selvi Boylum Al Yazmalım’ı çeken yönetmen olarak hafızalarımıza kazandı...

Kadın Severse (1954); Alageyik (1959); Keşanlı Ali Destanı (1964); Toprağın Kanı (1966); Ah

Güzel İstanbul (1966); Yedi Kocalı Hürmüz (1971); Selvi Boylum Al Yazmalım (1977); Adak (1979); Mine (1982); Bir Yudum Sevgi (1984); Dağınık Yatak (1985); Adı Vasfiye (1986); Aahh Belinda (1986); Asiye Nasıl Kurtulur? (1987); Hayallerim Aşkım ve Sen (1987); Kadının Adı Yok (1987); Dul Bir Kadın (1988); Arkadaşım Şeytan (1989); Ölü Bir Deniz (1989); Bekle Dedim Gölgeye (1990); Berdel (1990); Düş Gezginleri (1992); Gece (1994); Melek (1994); Bizim Çocuklar (1994); Eylül Fırtınası (1999); Eğretli Gelin (2004) gibi unutulmaz yapıtlarıyla toplam 115 filme imza atan Atıf Yılmaz Batıbeki; 1951 yılında ilk konulu filmi “Kanlı Feryat”la yönetmenliğe başladı. Batıbeki'nin filmleri birçok ulusal ve uluslararası festivale katıldı ve pek çok ödül kazandı. Zeki Ökten, Yılmaz Güney, Şerif Gören, Ali Özgentürk, Halit Refiğ gibi ünlü yönetmenlerin yetişmesinde payı olan Atıf Yılmaz'a, 1991 yılında Hacettepe Üniversitesi tarafından “Sanatta Onursal Doktora” payesi verildi...

Kolay mı? O bir ustaydı... Evet Atıf Yılmaz, başta Yılmaz Güney, bir çok sinemacının da ustasıydı... Atıf Yılmaz, 92 yıllık sinema tarihine sahip Türkiye’de, aralık-

sız 56 yıldır ürettiği filmler ve yetiştirdiği sinemacılarla Türk sinemasının kilometre taşlarından biri oldu. Yılmaz Güney, Ertem Görec, Nejat Saydam, Şerif Gören, Zeki Ökten, Ali Özgentürk, Ömer Kavur gibi yönetmenlerin ustası olan, kendisi de “ustasız usta” olarak anılan Atıf Yılmaz, ‘dünyanın en güzel mesleğini’ yaptığını düşündüğü için, en zor koşullarda bile sinemadan hiçbir zaman kopmadı ve 80 yıllık yaşamına yüzü aşkın film sığdırdı...

Ağabeydi... Yalnızca bir sinema yönetmeni değil, kültür dünyasının önemli bir ismiydi. Doğru yerde duran, özgürlük ve demokrasi konusunda tutarlı bir aydındı...

Kadınların sevgilisiydi... Atıf Yılmaz için Emek Sineması’nda yapılan törende Nur Sürer bütün kadın oyuncuların, aslında izleyicilerin de kederini dile getirdi... “Sinemanın kadınlarının en büyük sevgilisini kaybettiğini düşü-

nüyorum...' Yılmaz'ın yönettiği 191 film içinde sinema tarihine geçen pek çok film var elbette, ama 80 sonrası yaptığı kadın filmleri, hep ayrı bir yerde değerlendirilecek... Çünkü, 80 sonrasında kendilerine yeni bir dil arayan kadınlarla birlikte yol alan o oldu..."

1926 yılında Mersin'de doğan Atuf Yılmaz'a, ortaokuldayken bir arkadaşı ona "rejisör" lakabını takmıştı. Babasının memurluğu ve maddi durumları nedeniyle İstanbul'da başladığı liseyi Adana, yine İstanbul Kabataş ve Bursa'dan sonra Mersin Lisesi'nde ancak tamamlayabildi. Edebiyat hocasının verdiği kompozisyon ödevini senaryolaştırıp hem onu pazarlamak, hem de üniversiteye girmek için İstanbul'a geldi. Güzel Sanatlar Akademisi'nin Mimarlık Bölümü'ne giremeyince Hukuk Fakültesi'ne kaydoldu, ama bütün arkadaşlarını ve aklı akademide olduğu için öğrencisi olmadığı halde Resim Bölümü'ne devam etmeye başladı. Bir süre sonra öğrenci olmadığı anlaşılınca okula girmesi yasaklandı.

Nuri İyem'den resim dersleri alarak "Tavanarası Ressamları" sergisine katıldı. Aynı dönemde Orhan Hançerlioğlu ve arkadaşlarının çıkardığı Beş Sanat dergisine sinema ve tiyatro yazıları yazdı, film afişleri yaptı. Senaryosunu pazarlayamamıştı ama ressam ve edebiyatçı dostların yanında sinemacı dostlar da edinmeye başladı. Bunlardan birinin önerisiyle iki filmde yönetmen yardımcılığı yaptıktan sonra, senaryo yazarlığı ve yönetmenlik teklifi aldı.

Hukuk Fakültesi'ni bitirip yargıç, hâkim olmaya niyeti yoktu. İyi bir ressam olamayacağını da fark edince sinemaya yöneldi. İlk yönetmenlik denemesi "Kanlı Feryat"tan (1951) sonra, kısa sürede ticari başarı kazanan popüler romanların sinema uyarlamalarıyla piyasanın güvendiği bir yönetmen oldu. İlk önemli ve piyasaya dışı filmi "Gelinin Muradı"nın (1957) ticari başarısı ve eleştirmenlerce beğenilmesi ona çeşitli türleri deneme cesareti verdi.

Kasaba gerçeğini ve kadının dünyasını en iyi yansıtan yönetmen olarak anılmasının yanı sıra, fantastik sinemanın sınırlarını zorlamış, epik sinemanın ürünlerini vermiş, töre komedisinden durum komedisine kadar her çeşit güldürüyü denemişti. Belki onun kadar türler arasında dolaşan bir yönetmen yoktu Türk sinemasında. Onun için Yılmaz'ın sinemasını belli bir kalıba sığdırmak zor. Ama illa bir kalıba, bir tanıma sokmak gerekirse, sinema yazarı Burçak Evren'in deyişiyle "En uygun yaklaşım, onun her devrin sinemacısı olarak benimsenip türlerin dışında, akımların, eğilimlerin, yeniliklerin, modaların, kısaca 'güncel'in sinemacısı olduğu gerçeğidir."

80 sonrasındaki filmlerinde kadın karakterler öne çıkmaya başladı. Öyle ki 'kadın filmlerinin yönetmeni' olarak anılır oldu. Fakat bunun asıl sebebi Atuf Yılmaz'ın kadınlar üzerinden Türkiye'yi anlatmayı daha uygun görmesiydi...

Özede Atuf Yılmaz, kadının modern Türk toplumundaki yerini tarif etmeye çalışan filmler çekti. 'Adı Vasfiye,' 'Ahh Belinda,'

'Kadının Adı Yok,' 'Hayallerim, Aşkım ve Sen' bu eğilimin halkalarıydı...

"Türk sinemasını uzun yıllar arabesk diye eleştirip küçümseydik, meğer arabesk olan bizim hayatımızın ta kendisiymiş," diyen Atuf Yılmaz'ın ölümüyle Türk sinemasında bir dönem kapandı...

Yedinci sanatın önde gelen isimlerinden olan Atuf Yılmaz, iyi ve kalıcı yapıtlarda imzası olması yanında bir döneme damgasını vurmuş bir kilometre taşıdır...

O'nun sanat gündelik hayatın tahribatlarına karşı direnme kararlılığıyla yoğunlaşmış olarak gösterir kendisini...

Gündelik hayatın tahribatına karşı direnir. Aynı zamanda izleyiciyi de direnmeye çağırır. Bu direnme, izleyicinin kendisine, alışkanlıklarına, sıradanlığına karşı direnmesidir aynı zamanda...

Yani her defasında izleyicinin kendisini yıkıp yeniden kurmasına çağırır çıkarır O'nun yapıtları...

İşte tam da bunu için bize, "ars longa, vita brevis"2 dediğin O; yapıtları ve yaşadıklarıyla: Goethe'nin, "Sanat kendi yasalarını koyar ve zamana hükmeder"; Andre Malraux'un, "Her sanat insanın kaderine karşı bir isyandır"; Oscar Wilde'in, "Ölümün ulaşamadığı tek şey sanattır"; Jean-Paul Sartre'in, "Sanat yapıtı bir çağın olduğu için değerlidir," sözlerindeki gerçeği anımsatır hepimiz/ herkese...

Dipnotlar

1) Martine Luther.

2) "Sanat uzun, yaşam kısadır".

Homojen Konumlandırma Teorisi ve Marksizm'in Parçalara Ayrılması: Batı Dünyasında Marksizm Üzerine Araştırmalardaki Yeni bir Eğilim(*)

Prof. Zhao Mao Li (Çev. Cemal Kızıler)

Özet: Şüphesiz Batıdaki akademisyenlerin Marksizm araştırmalarındaki önemli bedeli Marksist teoriyi inceleyerek yeniden yapılandırmaktadır. Bu araştırmalarda uzun süre iki teori geçerli olmuştur; iki -leştirme (dichotomy) ve karşıt-konumlandırma teorileri. Birincisinde genç Marks olgun Markstan ayrılmakta; ikincisinde: Marks ve Engels karşı karşıya getirilmekteydi.

Ancak 1980'ler ve 90'lı yıllarda Marksizm'in parçalara ayrılmasında yeni bir eğilim ortaya çıktı. Bu "homojen konumlandırma" teorisi olarak adlandırılmaktadır. Alvin W. Gouldner, J. D. Hunley ve S. H. Rigby bu yeni eğilimin önde gelen temsilcileri olarak yaptıkları araştırma ve çalışmalarında "karşıt-konumlandırma teorisi"nin eksikleri ve yetersizliklerine işaret ederek Marks ve Engels'in düşünce ve bakış açılarındaki "homojenliği" savunmakta ve bu doğrultuda yeni önermeler getirmektedirler. Marksizm'in bakış açısının güçlendirilmesi ve geliştirilmesi açısından onun eleştirel bir biçimde ele alınıp açıklanması büyük değer taşımaktadır.

BÖLÜM I.

MARKS VE ENGELS'İN KARŞITLIĞI TEZLERİ ÜZERİNE

Günümüzde güncelliğini koruyan bu yeni "homojen konumlandırma teorisi"nin önde gelen isim-

leri Gouldner, Hunley ve Rigby çıkış noktası olarak, Marks ve Engels'in karşıt konumlandırılması teorilerinin eleştirilmesini almışlar ve bu teorileri yeniden gözden geçirmeyi hedeflemişlerdi. Çünkü daha önce uzun yıllar Marks araştırmalarında Batıdaki akademik çevrelerde ana akım olarak "karşıt konumlandırma teorisi" hakim konumdaydı. Bununla birlikte o dönemde dahi bu teoriyi benimsemeyen ve kuşkuyla yaklaşan akademisyenler de bulunmaktaydı.

2006 da yayınlanan "Ayrışan Yollar: Marksizm'in içindeki Hegel ve Engelsizm" eserinin yazarı Norman Levine "karşıtçıları" eleştirerek ve onların açık zaaflarından yararlanıncasına yerine "tam uygunluk ve homojenlik tezini" ortaya attığında David W. Lovell onu keskin bir dille eleştirerek şöyle yazıyordu, "Marks ve Engels arasındaki ilişkiyi değerlendiren basitçe bir uçtan diğer bir uca savrulmamalıyız."

Amerikalı düşünür A.W. Gouldner, 1980'de yayımlanan "İki Marksizm: Teorinin Gelişmesinde Çelişmeler ve Anomaliler" adlı eserinde ağırlıklı olarak Marks ve Engels'in "karşıtlığı" teorisini eleştirmişti. Gouldner şöyle yazıyordu: "Marks ve Engels'in düşüncelerinde büyük farklılıklar bulunmasına rağmen birçok yönden aynı bakış açısını paylaşmaktadırlar; teknolojiye hakışlan, sosyal gelişmenin gelecekteki izleyeceği yol, pozitivizm ve bilimsellik ilkesi, praxis-pratiğe vurgu yapan bakış açıları vb. diğerlerinde gerçek budur."

İngiliz akademisyen John O'Neill ise hem Althusser'e ait olan "Hümanist genç Marks ve bilim-

sellik ilkesini savunan olgun Marks" ayrımına karşı çıkmış hem de döneminin akademisyenlerinin çoğunluğunun eğilimi olan "açık, parlak ve demokratik Marksizm'in" temsilcisi olan Marks'ın karşısında "dışa kapalı doktriner, kaba, demokratik olmayan Marksizm'in" temsilcisi bir Engels yaratılmasına karşı durmuştu. O Neill şöyle diyordu: "Bu bakışlardan her ikisi de Marksizm'in gelişmesine ilişkin gerçeklerin kökenine inemiyor, öte yandan açık bir biçimde Marksizm'in güçlü ve zayıf yanlarını ortaya koyamıyorlar."

Marks ve Engels karşıtlık teorisini en kapsamlı ve sistemli eleştiren düşünür Rigby olmuştur. O, "Engels'in Yaşamı ve Düşüncesi-Bir değerlendirme" adlı eserinde "karşıtlık teorisi" savunucularının düşüncelerini derinlemesine inceleyerek Marks ve Engels'in düşüncelerinin teorileri ve karakteristikleri itibarıyla homojen olduğunu kanıtlamaya çalışmıştı.

Rigby'e göre her ikisinin teorileri ve bakışları özellikle "yansıma teorisi, hümanist bakış açısı, pozitivizm ve determinizm" konularında homojendir. 1992'de yayımladığı daha sonraki eseri "Engels ve Marksizm'in oluşumu: Tarih, Diyalektik ve Devrim" ve "Markstan sonra Engels: Tarih" adlı eserlerinde Rigby empatik bir yaklaşımla Marks ve Engels'in uyumlu ve homojen bir bakışa sahip olduklarını ve aynı zamanda onların her ikisinin ortak düşüncelerinde önemli "içsel çelişmeler" bulunduğunu açıklamaktaydı.

Rigby'e göre "genel materyalist bakış, diyalektik teori, epistemolojik yaklaşım-bilgi teorisi, tarihsel materyalizm, komünizm teorisi ve Hegel ile bağlanılan" bakımından bu içsel çelişmeler her ikisinde de ortak. Rigby eserlerinde "karşıtçı" teorisinin hatalarını güçlü bir şekilde ortaya koymaktaydı. Rigby'nin görüşleri çok güçlü olduğu için büyük bir etki yaptı. Son dönemlerin tanınmış İngiliz akademisyenlerinden olan ve "karşıtçı" kamptan olan Cavill dahi bu gerçeği kabul ederek, 1990'lı yılların araştırmacıları "homojen-uyguncu" düşünceye doğru kaydı demektedir.

Gouldner, Rigby ve Hunley'in "karşıtçı teorisi" değerlendirmeleri ve eleştirilerindeki temel fikirler şöyle tanımlanabilir: "Karşıtçıların, Engels üzerine görüşlerini bir ön veri olarak kabul ettikten sonra, Marks'ı 'yıpranmış Engels'e' benzetmek suretiyle onu-Marks'ı- aynı noktalardan eleştirmek." Bu te-

melde onlar, aslında "karşıtçı" okulun epistemolojisini ve yöntemini sürdürmektedirler.

"Karşıtçı" düşüncenin eleştini; **birincisi:** Karşıtçı akademisyenlerin önemli görüşlerinden biri, Marks ve Engels arasındaki karşıtlıktır. Ancak onlar, öte yandan Marks'ın düşüncelerinin uyumlu birleşik bir bütün olduğunu savunmakta ve Marks'ın fikirlerinde içsel çelişmeler ve uyumsuzluk olduğunu reddetmektedirler. Bundan dolayı bu teorisi savunanlar Marksizm'in "sıfırlanmasına ve arındırılmasına" yönelmektedirler. Bir yandan bunu ya Marks'ın kitap ve eserlerinden kendi fikirlerine uyanları "seçme(cı) alıntılar" yaparak öne çıkarmakta ve kendi eğilimlerine uymayanlara gözlerini kapayarak yapmaktalar. Öte yandan Marksizm'in içeriğinde kendi eğilimlerine uymayan görüşleri Engels'in getirdiği sapma veya kayma olarak değerlendirmektedirler.

Rigby'e göre Marks ve Engels "dichotomy-ikilikçi" teorisi savunanların düşündüklerinden çok daha derinlikli ve karmaşık bir düşünce sistemine sahiptir. Rigby'e göre Marks ve Engels'in görüşleri birlikte- iç uyumdan yoksundur; aynı tarihsel dönemde dahi aynı meseleler hakkında birbiri ile çelişen düşünceler ileri sürmüşlerdir. "Marks ve Engels'in eserlerindeki kuruluş-çelişkili yapı göz önünde bulundurulduğunda onları birbirinin karşısına koymak anlamsız olacaktır."

İkincisi: "İyi Marks Kötü Engels" mutlak karşıtlığı değer içerikli bir yaklaşımdır. "Karşıtçı teorisi" savunanların sadece Marks'ın düşüncelerinin tutarlı, süreklilik gösteren ve bütünlüklü yapısını onaylamaları yetmiyor, aynı zamanda Marksizm'i "arındırıp-sıfırlamaları" gerekiyor. Fakat onlar, bir yandan Marksizm'i "modernleştirme" adına onun kaynaşamayacağı her türden günün yeni felsefi ve sosyolojik teorileri ile kaynaştırma çabasına giriyorlar ve Marksizm'in günümüzün düzenine uyumunu vazediyorlar; öte yandan da Engels'i küçültürüp, onu Stalinizmin kaynağı olarak değerlendirerek, onun düşünsel değerini aşağılara doğru iterken, Marks'ın statüsünü göklere çıkıyorlar. Sonuçta bu yaklaşımla "diyalektikçe çok iyi gözle bakan bir yazar, Marksist diyalektikğin dahiyane karakterini överken, öte yanda diyalektikten hoşnut olmayan diğer bir yazara göre ise Marksizm'in bu yönünü Engels'in metafiziği olarak tanımlayabilmektedir."

Üçüncüsü: "Karşıtçı teoriyi" savunanlar "kendi aralarında anlaşamamaktadırlar, bazen aynı yazar kendi içinde çelişkili görüşler savunmaktadır." Karşıtçı teoriyi savunan farklı yazarlar, Marksizm ve Marks hakkında çok farklı görüşler ileri sürmektedirler. Marks varoluşçuydu, hümanist idi veya yapısalcıydı ve karşı-hümanist idi veya Hegel'in getirdiği prensipleri savunuyordu, Hegel'in prensiplerine karşıydı gibi. Veya olgun döneminde Marks pozitivist idi veya değildi gibi. Daha da kötü olan aynı yazar kendi içinde çelişkiler taşıyabilmektedir. Örneğin, J. Dann, "Diyalektik Materyalizm ve Evrimcilik" adlı eserinde Marks'ın "Engels gibi Metafizikçi bir düşünür" olmadığını belirtirken aynı eserde, "Marks'ın tarihsel neden-sonuç teorisinin açık bir metafizik" karakter taşıdığını ileri sürmektedir.

Dördüncüsü: "Gerçek Marks" veya "asıl Marks"ı arama kompleksi. Karşıtçı teorisinin önemli bir karmaşık görevi "asıl Marks" arayışıdır. Karşıtlık teorisinin savunucularının gözünde Stalinci Sosyalizm karakteri taşıyan Sovyetler Birliği Marksizm'inin çizgileri Marks'ın Marksizm'i değildir; fakat aksine Sovyet Marksizm'i kökleri Engels'de olan daha sonra Lenin ve Stalin tarafından sapırmaya uğramış olan Marksizm'dir. Dolayısıyla Marksizm'i düzeltmek ve onun anınmasını sağlamak için Marks'ın düşüncelerinin Engelsinkilerinden arındırılıp ayrıştırılması ve "asıl Marks'a" geri dönülmesi gerekir. Böylesi bir "asıl Marks" arayışında bir yandan eleştiri üstü kahraman bir idol yaratılırken bir de "günah keçisi" yaratılması gerekli olmaktadır. Genç Marks veya yerine göre olgun Marks, ideal statüye çıkarılırken -çünkü karşıtçılar Sovyet Marksizm'ine aşırı bir "nefret" beslemekteler- Engels, Sovyet Marksizm'i ile özdeşleştirilen "günah keçisi" konumuna indirgenmektedir.

BÖLÜM II.

MARKS VE ENGELS'IN "HOMOJENLİĞİ" TEORİSİ VE BU TEORİNİN KARAKTERİSTİKLERİ

Karşıtçı teorisinin savunucuları Marks ve Engels'in düşüncelerinin karşıt karakterine işaret etmektedirler. Fakat Gouldner, Rigby ve diğer birçokları böyle düşünmüyorlar. Aksine bunlara göre

her ikisinin görüşleri temelde uyumlu ve homojendir; diğer bir deyişle onların her ikisinin görüşlerinde de "kuruluştan içsel gerilimler" veya "içsel çelişkiler" bulunmaktadır.

"Karşıtçıların hatası, Marks ve Engels arasındaki muazzam farkı görmeleri ve kabul etmeleri değildir." Onların hatası, Marks ve Engels'in "içsel çelişkilerini" ikisi arasında bir "dışsal karşıtlık" gibi göstererek -genç ve olgun Marks dışsal karşıtlığı veya Marks ve Engels arasındaki "dışsal karşıtlık" gibi- arayışlarla asıl paradigma problemlerinin buharlaşmasına sebep olmaktadır.

Rigby bunu şöyle ifade etmekte; "karşıtçılar tezlerindeki teorik tehlikeden kurtulabilmek için Marks ve Engels'in eserleri üzerine yaptıkları açıklayıcı çabaları radikal bir şekilde değiştirmelidirler. Onların her birinden iç tutarlılığı olan bir Marks ve iç tutarlılığı olan bir Engels arayışı yerine her birinin "kuruluştan-içsel çelişkili" görüşlerinin olduğunu açıklama çabasına girmelidirler. İnsanların Marks ve Engels'in görüşleri hakkında bu denli farklı kavrayışlar geliştirmelerini sadece bu temelde anlamlandırabilir ve açıklayabiliriz. Ve sadece "bu temelde" farklı yorumlar getiren çeşitli yorumcuların yorumlarına haklılık payı verebiliriz. Onların görüşlerinde sözünü ettiğimiz bu "kuruluştan-içsel çelişkili" yapı olmasaydı bu kadar farklı yorum yapılması mümkün olamazdı. Ancak bu temelde "gerçekte" onların eserlerinde olmayan bu "asıl Marks" arayışından kurtulabilir ve Marks-Engels araştırmalarını ve onlar hakkındaki gerçeği doğru bir yönde geliştirebiliriz.

Açık ki "homojenlik teorisini" savunanlara göre, Marks'ın düşünceleri de Engels'in düşünceleri de "içsel karakteristikleri" itibarıyla çelişmelidir; diğer bir deyişle aralarında gerçekte fark yoktur. Bu yönelimi ile Gouldner, Hunley ve Rigby'nin teorileri karşıtlığa karşı "homojenliğin" kanıtlanmasından daha çok esas olarak "Kuruluştan-içsel çelişkili" olanın kanıtlanması yönüne doğru bir "derinleşmeyi" ifade etmektedir.

"Homojen" cilerin Görüşleri ve Tezleri:

Birincisi: Bilimsellik ile eleştirelilik arasındaki çelişme üzerine görüşleri;

Gouldner, 20. yy Batı Marksizm'i içindeki farklı teorik eğilimleri ve isimleri inceleyerek bunları iki

kategoriye ayırmaktadır, "bilimsel Marksizm" ve "eleştirel Marksizm" okulları ve Batı Marksizm'indeki bu iki tip eğilim arasında "Marksist bilimsellik" ile değerler arasında olan bir gerilime işaret etmektedir. Ve bu gerilimi tartışırken bu tip bir gerilimin Marks-Engels'in şu görüşünden kaynaklandığını ileri sürmektedir: Marksizm sadece bir bilim değil, aynı zamanda bir ideolojidir. Marksizm sadece akılcı kavrayış değil, fakat aynı zamanda politik pratiktir. Marksizm sadece kapsamlı bir dünya görüşü değil, aynı zamanda bir dünyayı değiştirme "düzenegidir". Gouldner bu görüşlerine uygun olarak Marks ve Engels'in materyalizmini "kendisi ile çelişen idealist bir materyalizm" olarak nitelendirmektedir.

Hunley de ve "Marksizm'deki pozitivizm etkeni ile hümanizm etkeni" olarak adlandırılan sorun alanını analiz etmektedir ve araştırmaktadır. Bu alanda Hunley ve Rigby'nin görüşlerini birlikte incelediğimizde belirgin bir bulanma göze çarpmaktadır. Bu onların yetiştirdiği öğrencilerin de dikkatini çekmiş ve bu görüşler "kendi içinde çelişmeli" şeklinde itirazlar yükselmiştir.

Çünkü Rigby'e göre, Marksizm ya "ahlaka insaniyetçi bir müracaat"tır, veya "Marksizm tamamen akademik bilimsel sosyal teorilerden biri haline gelmiştir." "Eğer Marks ve Engels'in görüşleri bilimsellik ve eleştireliliğin birleştirilmesi çabası olarak düşünülür ve kavranırsa böylece sadece Marksizm'in bilimselliğinin geçerliliği sarsılmış olmayacak aynı zamanda Marksizm'in kapitalizmi eleştirme yönü aşağılara itilmiş olacaktır."

İkincisi: Ampirizm ve Akılcılık faktörleri arasındaki çelişme üzerine görüşleri;

Rigby'e göre, Marks'ın Alman İdeolojisi adlı eserindeki materyalist yansıma teorisi ve bununla birlikte aynı eserdeki doğruların deneyden çıkacağı üzerine görüşü, Marks'ın Kapital'de ve Doğanın Diyalektiği eserinde ve diğer birçok eserinde savunduğu doğru bilgiyi kavrama süreci hakkındaki görüşleri ile çelişmelidir. Eserlerde birbiri ile çelişen iki farklı görüş getirilmektedir. Hunley de Marks ve Engels'in Bilgi teorisinde -epistemoloji- görülen kaba ampirizm ile derinlemesine soyutlama yönteminin karşılıklı olarak birbiri ile çeliştiğini iddia etmektedir.

Üçüncüsü: Üç Kutuplu Bir Çelişmedir; İnsan-merkezli Tarih Kavramı, Pragmatik Tarih Kavramı

ve Kendi Kurallarını Okuyan Tarih Kavramı

Rigby, Marks ve Engels'te böylesi birbiri ile çelişen üç tarihsel bakış açısı bulunduğu kanısındadır. İnsan merkezli tarih kavramında insanlar kendi doğasal özelelerine dönme süreci içinde kendi yabancılaşmalarını aşmaktadırlar.

Pragmatik tarih kavramında ise, tarih insanların kendi çizdikleri hedefleri elde etmeye dönük eylemleri ile şekillenmektedir.

Kendi kurallarını okuyan -principle school- da ise tarih kendi kuruluştan sahip olduğu içsel yasalara göre işleyen kendi doğal akışı olan bir süreçtir.

Dördüncüsü: Ekonomik alt yapı ale üst yapı arasındaki ilişkilerin ele alınışı üzerinedir. alt yapının belirleyiciliği teorisi ile alt ve üst yapı arasında geçişlilik ve karşılıklı etkileşim teorisi;

Rigby, Marks ve Engels'in ısrarla altyapının üst yapıyı belirlediği görüşünü savunduklarını, bununla kalmayıp her iki yapının arasında geçişlilik ve karşılıklı etkileşim olacağını ileri sürdüklerini anlatmaktadır. Rigby'e göre buradan bir problem çıkmaktadır. "Marks ve Engels içinde yaşadıkları çağın -erken dönem kapitalizmini- inceleyerek burada kapitalist ekonomik temel ile üst yapı arasında karşılıklı etkileşim olduğunu ileri sürmüşlerdir." Oysa gerçekte toplumsal pratikte "saf ekonomik faaliyet" diye bir şey olamaz. "Ekonomiyi" toplumsal pratiğin bütünlüğünden soyutlayarak sonra da onun "gerçek temel" olduğunu ilan etmek "İşte tipik Marksist idealizm -tam ve doğrudan kendini ele vermiş oluyor-". "Materyalist analizden -tamamen idealizme- karşına geçiyor, -gerçek bir diyalektik ironi-".

Beşincisi: Devrim ve çelişmelerin olgunlaştırılması bakış açısı (çn: devrimcilik-reformculuk) arasındaki çelişme üzerine;

Gouldner, bu "iç çelişmeyi" daha önce ele aldığımız Marksizm'in bilimselliği ile eleştireliliğinin çelişmesi ile ilgili görüşünden türeterek teorileştirmektedir. Rigby'e göre Marks-Engels'in devrimci stratejilerinde de "devrimci yol" ile "olgunlaştırma" gerilimi bulunmaktadır. Marks'ın eserlerinde değişim konusunda iki bakış açısı vardır: Birisi, tedrici adım adım olan evrimci ve kesintili değişim bakış açısı; diğeri fazla kesintili olmayan, katastrofal ve ani patlamalar şeklinde oluşan değişim. Birincisi, Darwin'in evrimciliği ile uyumludur; diğerrinin da-

yandığı temel ise, Hegel'in tarih anlayışından alınmıştır. Birincisi legalizme, "seremoni ilkesine" veya revizyonizme yol açar; diğeri ise "maceracılığa" veya "devrimci kurtarıcılık" ilkesine yol açar. Bir yandan Rigby, Marks-Engels'in daima sosyalist devrim ilkesini savunduğunu ve reformizme karşı çıktığını onaylamaktadır. Öte yandan ise "Marksist ekonomi politiginin bizzat kendisinin" bir tür "materyalist" açıklama getirerek işçi sınıfı içinde "sürekli" reformizmin mazeretinin "düşünsel temelini oluşturduğunu" ileri sürmektedir.

"Karşıtçı Teori" Ve "Homojenlik

Teorisinin" Tezlerinin Karşılaştırılması:

Bazı okuyucular Karşıtçı teori yanlılarının da Marksizm'in kuruluşan-ışsel çelişmeler taşıdığına inandığını ileri süreceklerdir. Fakat onlara göre bunun nedeni Engelstir; onlara göre Engels genç Marks'ı, "bütüncü" veya "birleşik" hale getirmiş ve Marksizm'e yeni bir açıklama üretmiştir. Marks ve Engels'in karşıt olduğunu ileri süren teori ile "homojen" olduğunu ileri süren teori karşılaştırılırsa şu farklılıklar göze çarpmaktadır.

Birincisi: Karşıtçılar "Marks'a dönüş" önermesi ve iğdiş edilmiş-bozulmuş Marksizm teziyle asıl oku onu yolundan çıkaran Engels'e yöneltirken; diğ-erleri "nötür ve tarfsızlık," bayrağı altında "homojenlik" teziyle "Engels'i iğdiş ederken asıl vuruşu" ve yoğunlaşmasını Marks'a itiraz şeklinde yapmaktadır.

İkincisi: "Karşıtçı teori" Marks'ın düşünceleri içinde beğenmediklerini Engels'in sapmasına yakıştırarak, Marks ile Engels arasındaki karşıtlığı öne çıkarırken; "homojenlik teorisi" Engels'in eksik ve hatalarının benzer şekilde Marksta da var olduğunu kanıtlamaya çalışarak böylece homojenliklerde "dış çelişme" olarak adlandırdıkları Marks ile Engels arasındaki çelişme ile her ikisinin birlikte "kuruluşan-ışsel çelişmeler" teziyle yer değiştirmiştir.

Üçüncüsü: "Karşıtçı teori" Marks'ın düşüncelerinin iç tutarlılığı ve iç birliği konusunda ısrarlı iken ve onun bu iç tutarlılığı ve birliğini tabii üstünlüğü veya karakteristiği olarak nitelendirirken; homojenlik teorisi Marks'ın teorisindeki iç tutarlılık ve iç birlik olduğu şeklindeki önerme ve iddiayı kazıyıp silmeye çabalayıp sadece Marks'ın çeşitli farklı tarihsel dönemlerde ve ömrünün değişik kesitlerinde

değil ve aynı dönem ve tarihsel koşullar içinde de birbiri ile çok farklı ve birbirini tutarsız görüşler ileri sürdüğünü öne sürmektedir.

Dördüncüsü: "Karşıtçı teori" Marksizm'i parçalara ayırır, fakat hala Marksizm'in "arındırılıp-saflaştırılması" ve "modernleşmesini" savunur. Böylece Sosyalizmin teorik konumu ile Pratik bir araç olarak konumu arasındaki karşıtlığa yoğunlaşmıştır.

Homojenlik Teorisi, Marks ve Engels'i, her ikisini de birlikte yere yıkmaya ve Marksizm'i tamamen silme ve bitirme çabasıdır.

Beşincisi: Tarihsel bağlam ve tarihsel dönemsellik boyutu içinden bakıldığında "karşıtlık teorisi" esas olarak kapitalist kampın sosyalist kampa karşı soğuk savaş döneminin ikliminin yansıdığı bir teoridir. Homojenlik teorisi ise esas olarak Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'nın değiştiği 1980'li ve 1990'lı yılların teorik yansımasıdır.

BÖLÜM III.

MARKSİZM'İN YAPISI VE HOMOJENLİK AKADEMİSYENLERİN YAPIBOZUM ÇABASININ ELEŞTİRİSİ

Batı Dünyasının akademik çevrelerinin temsilcileri olarak Hunley, Rigby ve diğerlerinin Marks ile Engels'in "karşıtlığı teorisini" eleştirerek, Marks-Engels'in "homojenliği teorisini" kanıtlamaları, uluslararası Marks ve Engels araştırmaları açısından yeni ve değerli bir aşama oluşturmaktadır.

Çünkü, Marks ve Engels'in düşünceleri arasındaki ilişkiler ve karşılıklı alışveriş uluslararası Marks Engels araştırmalarının önemli bir konusunu oluşturmaktadır.

Uluslararası Marksist akademik araştırmalarda bu konuda üç farklı bakış açısı bulunmaktadır.

Birincisi: "Partner teorisi" veya "tutarlılık teorisi"dir.

Marks ve Engels'in eserleri ve düşünceleri üzerine ön tarihsel dönemlerde araştırma ve yorumlar yapan düşünürler, genellikle bu görüşü savunmaktadır. Hatta "Batı Marksizm'i" akımının erken döneminin savunucusu ve kurucuları arasında sayılan temsilcileri olan Lukacs ve Korsch dahi Marks ile

Engels arasında doğanın diyalektiği konusunda farklı bakış açıları olduğunu ileri sürmelerine karşın onlar da Marks ve Engels'in düşünceleri arasında bütünsel bir iç birlik bulunduğunu kabul etmişlerdir.

İkincisi: "Dichotomy teorisi" veya "Karşıtlık Teorisi"dir. 1961'de Lich Heym'in yazdığı ve yayımladığı eser, "Marksizm: Bir Tarihsel ve Eleştirel İnceleme" karşıtlık teorisinin ilk tipik örneğini oluşturmaktadır. Bu eser, Batı dünyasında bu teorisinin kuruluşu ve geliştirilmesi çabasına önderlik yapmış olan bir eserdir.

Üçüncüsü: Homojenlik teorisi. 1980'li ve 90'lı yıllarda temsilciliğini Gouldner, Hunley ve Rigby'nin yaptığı tezdır. Bu teoriyi geliştiren akademisyenlerin katkısı, "Marks ile Engels karşıtlığı" teorisinin davul seslerinin gürültüsünün arkasında teorilerini yaymış olmasıdır. Onlar zamanın akış yönünün tersine doğru yürümeye "cesaret" ettiler ve açıkça "dichotomy teorisinin" tek yanlı bilimsel olmayan bakış açısını eleştirerek, Marks ve Engels'in ideolojik içerik, teorilerinin karakteri, çizgileri ve doğa teorisi olarak tutarlılığını kesin bir biçimde ortaya koydular ve Batıdaki Marks ve Engels araştırmalarına taze bir soluk getirdiler ve böylece bu konudaki araştırmaların genişlemesine ve derinleşmesine katkıda bulundular.

Bununla birlikte şuna işaret etmeliyiz ki, bazı Batılı akademisyenlerin "karşıtlık teorisini" eleştirmelerindeki temel amaç erken dönem Marks ve Engels yorumcularının yaptığı gibi Marksizm'in meşru temelini savunmak değil, fakat temelde onun yapısal parçalanmasını (bozulmasını) hedeflemektedir. Bunların bakış açılarına göre, 1980'li ve 90'lı yıllarda Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'nın çöküşü ve buralarda yaşanan radikal değişimler, temelde pratik olarak Marksizm'in dağılması ve parçalanmasıdır. Fakat teorik planda ise yapı parçalanması görevi henüz tamamlanmamıştır. Gerçekte "Marks Araştırmaları" yürüten akademisyenlerin misyonu Marksizm'in teorisinin yapıbozumunu gerçekleştirmektir. Fakat farklı akademisyenler farklı dönemlerde farklı yapıbozum yöntemleri kullanmışlardır. Önce genç Marks ile olgun Marks karşıtlığı, onu izleyen dönemde genç Marks'ın ağızından olgun Marks (çn. biçiminde) bir yorum ge-

tililmesi arkasından Marks ve Engels'in kopartılıp birbirine karşıt konuma sokulması ve onun da ardından Marks-Engels ile Marksizm'in ayrılması. Genellikle Marksist akademisyenlerin yolculuğu bu aşamaları izlemiştir.

Ancak Rigby'e göre daha önceki dönemin "Marksizm" akademisyenlerinin izlediği yapı bozum yöntemleri sadece "dışsal eleştiri"dir. İleri sürülen çeşitli tipte Marks ile Engels'in "karşıtlığı teorileri" ise tipik bir dışsal eleştiri yöntemidir. Bununla birlikte "Hristiyanların buna tutunmasında fayda vardır ve Hristiyanların Hindulardan gelen teorik eleştiriden etkilenmemeleri gerekir." Çünkü, Marksistlerin "diğerlerinden" gelecek eleştiriye kabullenmeme olasılığı vardır.

Rigby'e göre Marksizm'in tam bir yapıbozumu sadece ve sadece Marksizm'in içinden sağlanabilir. O kendisine böyle bir misyon biçmiştir, diğer bir deyişle Marks ve Engels'in düşüncelerinin derinliğine inerek onların içsel gelişmelerini bulmak ve Marksizm'in bilim dışı karakterini açığa çıkararak onu tamamen yıkmaya görevini üzerine almıştır.

Hayal gücü ve Burjuva Önyargılar.

Rigby ve diğerleri "karşıtlık teorisinin" eleştirisi üzerinden "homojenlik teorisine" giderken belirli bir ilerleme sağlayarak oradan da "içsel gelişmelere" sıçrarken "Marksizm'in yapıbozumunu" ve onun içine öznelci hayal güçlerini ve burjuvazinin önyargılarını katırlar.

Birincisi: Büründükleri "nötr" konum nötr bir konum değildir.

Rigby ve diğerleri kendilerini Anti-Marksist olarak sunmalarına karşın öte yandan kitaplarını yazarken kendilerini profesyonel Marksist yazarlar olarak da sunmuyorlar; kendilerini tarafsız ve nesnel tarih araştırmacıları olarak gösteriyorlar. Ancak anti-Marksist, anti-sosyalist duruşları aslında kendisini ele vermektedir. Onlar "karşıtlık teorisini" bu teorisinin anti-Marksist olması yönünden eleştirmektedirler veya "karşıtlık teorisinin" politik konunun sosyalizm karşıtı olmasının "adil" bir tutum olmadığını da söylemiyorlar.

Rigby ve diğerleri "karşıtlıcları" eleştirirken söyledikleri şey bunların kullandığı yönteminin anti-Marksist olduğu ve bu yöntemle yapılacak sosya-

lizm karşıtlığının yetersiz ve doğru olmadığıdır.

Onlara göre Marksizm'den tam ve tamamen kopmadan erken dönem Marks'ı olgun Marks'ın karşısına, olgun dönem Marks'ı da erken dönem Marks'ın karşısına koymayı da başaramazsınız. Aynı şekilde Marks'ı da Engels'e karşı çıkmak yönünde kullanamazsınız. Tek doğru yöntem, Engels'e karşıtlığınızda olduğunuz gibi Marks'ı da tamamen yere sermektir.

Kanımızca bu tür bir burjuvaziye özgü politik konumdan "adil" ve "nesnel" bir Marksizm araştırmasının yapılması olanaksızdır ve gerçek bir bilimsel eleştiri değeri taşıması da olanaksızdır.

İkincisi: "İçsel çelişmeler teorisinin" nesnellik dışı olması.

Gouldner, Hunley ve Rigby ve diğerlerinin Marks ve Engels'in görüşlerini sözde "kurulustan-içsel çelişmeli" olarak adlandırmalarına karşın sözünü ettikleri "içsel çelişmeler" katıksız bir biçimde öznelci ve yeterli dayanaktan yoksundur. Marksizm insan toplumunun genel gelişme yasasını açığa çıkarmıştır ve Marksizm proletaryanın kurtuluş teorisidir. Proletaryanın temel çıkarları ile sosyal gelişmenin nesnel yasalarının karşılıklı uygunluğu, Marksist bilimsellik ile Marksist Eleştirinin birliğini ve Praksis sürecinde Doğru ile Değerlerin birliğini belirler.

Marksizm, dinamik-etken olarak "dünyayı değiştirebilir" ve değiştirmelidir; çünkü, Marks ve Engels "dünyayı yorumlamada" bilimsel olmak gerektiğini savunmuşlardır. Onların bu düşünüş tarzı bilimselliklerine veya eleştirilerine herhangi bir hâl getirmiş olmamaktadır, fakat bu bilimsellik ve eleştireliliğin birlikte sınanması ve kanıtlanması içindir. Marksizm'de Gouldner ve diğerlerinin sözünü ettiği "kurulustan-içsel çelişmeler" bulunmamaktadır.

Tarihsel Materyalizm insan toplumunun tarihinin diyalektiğini açığa çıkarır. Tarihsel Materyalizm insan toplumunun gelişmesini insan iradesinin dönüşümüne bağlı olarak değil "doğal tarihsel süreç" olarak ele alır ve aynı zamanda Tarihsel Materyalizm bu "doğal sürecin" bilinçli, amaçlı ve dinamik-etken faaliyetlerde varolup hedef haline geleceğini ileri sürer. Marksizm'in bu bakış açısı nesnellığın sosyal tarihi ile öznelliğin sosyal tarihinin birliğini yansıtır. Rigby tarihin diyalektiğini görmekten kaçınmakta ve suni bir biçimde nesnellığın tarih-

selliliği ile öznenin tarihselliğinin karşıtlığına başvurmakta ve bu yoldan kendine dayanak yaratmaya girişerek Marks ve Engels'in toplumsal tarihin ilerlemesi ile ilgili görüşlerinde "tarihte pratiğin rolü ile tarihin yasa ve ilkeleri arasında" bir çelişki yaratmaya çalışmaktadır.

Tarihsel Materyalizm sosyal ilerleme gücünü ve momentini açığa çıkarır.

Tarihsel Materyalizm toplumun bütünsel organik sistemi içinde ekonomik temelini belirleyici olduğunu ve bu sistem içinde ekonomik temel ile üst yapının karşılıklı birbirini etkilediklerini ve koşullandırdıklarını savunur. Bu teoriye göre sosyal ilerleme gerçeği, birçok karşılıklı etkileşiminin ve karşılıklı olarak birbirlerini belirleyen etkenlerin ve kuvvetlerin hareketinin bir bileşimi olarak ortaya çıkan karmaşık bir süreçtir. Fakat bu onun toplumsal gerçekliğin gelişme sürecinin bilimsel soyutlama yöntemiyle mantıki analizine girişmemesi anlamına gelmez.

Marks ve Engels içinde bilinçlikle donatılmış aktörlerin roller üstlendiği o muazzam karmaşık yapı gösteren toplum gerçeğinin içinden ekonomiyi, politikayı ve ideolojiyi (kitlelerin zengin pratik deneyimine ve büyük emekle topladıkları zengin bilimsel verilerin incelemesine dayanarak) soyutladılar ve ekonomik alt yapı alanının tarihsel süreçte son çözümlemede belirleyici olduğunu ve bunun yanında toplumsal tarih sürecinin birçok faktörün ürünü olduğunu ileri sürdüler.

Bu görüşler onların materyalizmden vazgeçerek "katıksız idealizmi" seçmediklerini ve aynı zamanda Rigby'nin öne sürdüğü sözde "ampirizm ile akılcılık faktörünün çatışması" içine boğulmaksızın görüşlerini geliştirdiklerini göstermektedir. Aksine bu görüşleri ile onlar toplumsal tarihin incelenmesi için diyalektik materyalist felsefi teoriyi kurmuş oluyordular.

Devrimci Pratik ve Devrimin Pratiği Üzerine

Marks ve Engels'te onların yakıştırdıkları gibi "devrimcilik ve çelişmelerin olgunlaştırılması karşıtlığı" görülmemektedir. Marks ve Engels devrimciydiler ve yaşamları boyunca daima devrimci inançlarına bağlı kaldılar ve oportünizmin hiç bir türüne taviz vermediler. Bunun yanı sıra tarihsel-dönemsel koşullarda meydana gelen değişimlere

bağlı olarak daima uygun, güç biriktirme-iyileştirme stratejileri geliştirdiler. Devrimin güçlerinin biriktirilmesi ve hazırlanması süreci olarak propagandanın geliştirilmesi kitlelerin canlandırılmasını ve eğitilmesini tasarladılar. Bu onların kararlı ilerleme çizgisi ile esneklik prensibini stratejinin bütünlüğü içinde birleştirme yaklaşımını göstermektedir. Hem devrim hem iyileştirme proletaryanın kurtuluş hedefine ulaşabilmesi içindir. Ve bu taktik çizgiler sosyal tarihin yasalarının incelenmesi ve devrimin gelişmesinin özgün koşullarının temeli üzerinde yükselmelidir.

Gouldner ve diğerleri yakıştırdıkları "devrimcilik ile çelişmelerin olgunlaştırılması karşılığını" yine yakıştırdıkları "Marksizm'in bilimselliği ile Marksizm'in eleştirelliği arasındaki karşıtlıktan" türetmektedirler. Bu yargılar onların ya Marksizm'in devrimci teorisine yabancı olduklarını veya anti-Marksist önyargılar içinde olduklarını göstermektedir.

Toparlarsak, "homojenlik teorisi" bir yandan anti Marksist politik gereksinimlerden yola çıktığı ve diyalektik materyalist teoriyi anlayamadığı için Marks ve Engelste "kilit nokta teorisi" ile "bütünlük teorisinin" birliğini karşılıklı çatışma halinde değerlendirmektedir, bu konumlanmalarının sonucu olarak bilimselliğe vurgu yapmanın eleştirelilikte ısrarı dışta bırakacağını, yansıma teorisine vurgu yapmanın ana gövdenin bilinçli faaliyetini onaylamayacağını, ekonominin belirleyiciliğinde ısrarın, ekonomi, politika ve kültürel alanlardan karşılıklı etkileme ve belirlemeyi olanaksızlaştıracağı, devrim ilkesinde ısrar etmenin reformlar çizgisini seçmeye engel olacağını ve buna benzer kabullere varmalarına yol açmaktadır. Böyle olduğu için de "kuruluştan-içsel karşıtlıklar" yönüne kayıp yuvarlanmaktadır. Onların bu katıksız öznelci eleştirileri Marksizm'i parçalara ayırmayı değil ancak kendi köprüleri -ilerleme aşamaları- olan "homojenlik teorilerinin" yapı bozumuna yol açmaktadır.

Üçüncüsü: Ayağı gerçeklerden kopuk Marksizm'i "parçalara ayırma" çabasının asıl hedefi "pratik materyalizm'dir. Oysa pratik materyalizmin proletarya önderliğinde sosyalist devrim, sosyalist inşaa ve reform süreçlerinde derin kökleri bulunmaktadır ve pratik materyalizm pratiğin gelişmesi ile ol-

gunlaşmakta ve gelişmektedir.

Daha temelli bir ifade ile Sosyalizm pratiğinin canlılığı, Marksizm'in canlılığını belirlemektedir. Pratik, sadece Marksizm'in doğruluğunu kanıtlamakla kalmaz aynı zamanda yeni Marksist teorilerin görünümündeki değişimlerin oluşumunu teşvik eder.

Gouldner, Hunley, Rigby ve diğerlerinin Marksizm'i yapı bozumuna uğratma çabası içindeki getirdiği önermeler sadece bilimsellikten değil, gerçeklerden de kopuktur. Marksizm'de Onların eleştirilerindeki kadenci yönelim bulunmamaktadır. Marksizm araştırması sosyalizm pratiğinden kopuk katıksız akademik çalışma yöntemi olamaz. Bundan dolayı bu "yeni eğilim" bir yandan Marks veya Engels'in şu veya bu görüşleri ile bilimsel bir teori olan Marksizm'i eş ve aynı şey gibi göstermeye çalışırken, Marks'i eleştirerek Marksizm'i alt edeceğini hesaplamaktadır. Öte yandan Marksizm'i katıksız bir biçimde dışa ve gelişmeye kapalı göstermeye çalışırken Pratiksel Marksizm'i ve Marksizm'in bugün son ulaşmış bulunduğu teorik aşamasını eleştirisinin ufkı dışında tutmaktadır. Bu katıksız pratik-dışı teorik eleştiri Marksizm incelemelerine bir miktar katkıda bulunmuş olmasına karşın sözde hedeflediği "Marksizm'in yapıbozumu"nu sağlayabilmesi olanaksızdır.

(*) (Makale tarihi: Kasım 2003, ÇHC'tinde 'Marksizm'de Teorik Cephe' adlı teorik dergiden alınmıştır.

İngilizce Kaynakça

- Lovell, David W. "Markstan Lenin'e Sovyet otoriterizminde Marks'ın Sorumluluğu Üzerine bir Değerlendirme" (1984 Cambridge Ünl. Press)
- Christopher, Arthur. "Bugün Engels; Bir yüzüncü yıldönümü Değerlendirmesi" (London Mc Millan Press Yayınevi. 996)
- Manfred, B Steger ve Carter, Terrell. "Markstan Sonra Engels" (ABD Pensilvanya Üniv. Press, 1999)
- Rigby, S. H. "Engels ve Marksizmin Oluşumu: Tarih, Diyalektik ve Devrim" (Manchester Ünl. Press, 1992)
- Hunley, J. D. "Engels'in Yaşamı ve Düşünceleri: Bir Yeniden Yorumlama" (Yale Ünl. Press)
- Gouldner, Alwin W. "İki Marksizm: Teorinin Gelişmesinde Çelişmeler ve Anomoliler" (NewYork, Seabury Press, 1980)

Bu Öyküde Senin Sözü Ediliyor

KAPİTAL III

Kar Oranın Düşme Eğilimi Yasası Yasanın Niteliği

Bayram KAYA

Ücret ile işgünü veri kabul edildiğinde, 100 d, 100 işçiyeye denk gelsin ve onların bir haftalık ücreti olsun. Bunların eşit miktarda gerekli emek ve artı-emek harcadıkları, günde, ücretlerinin yeniden üretimi için çalıştıkları kadar kapitalist için artı değer ürettikleri varsayalım. Toplam ürünün değeri $=100d+100a=200$ olur. $a'=a/d=100$ olur. Kâr oranı ($k'=a/S$) ise değişmeyen sermaye (s) ve toplam sermaye (S)nin farklı büyüklüklerine bağlı olarak, çok farklı kâr oranları ile ifade edilir. $a'=100$ olursa-

- 1) $s=50$ ve $d=100$ ise $k'=100:150=66\%$
- 2) $s=300$ ve $d=100$ ise $k'=100:400=25\%$
- 3) $s=400$ ve $d=100$ ise $k'=100:500=20\%$ olur.

Görüldüğü gibi birinci örnekte kâr %66, daha yüksek bir sermaye bileşimi olan üçüncü örnekte kâr %20'dir. Bu veriler, emeğin sömürü derecesi aynı olduğu halde, düşen bir kâr oranını ifade eder. Burada değişmeyen sermaye maddi olarak büyüdüğü halde, kâr oranında düşme eğilimi vardır. Yani, bir toplumun toplam sermayesinin ortalama organik bileşimindeki değişimler sonucu, artı-değer oranı (sömürülme yoğunluğu) aynı kaldığı sürece, değişmeyen sermayenin değişen sermayeye göre tedrici büyümesi, zorunlu olarak, genel kâr oranında tedrici bir düşmeye yol açar. Çünkü, kapitalist üretimin gelişmesiyle, değişen sermayede, değiş-

meyen sermayeye ve dolayısıyla, harekete geçirilen sermayeye oranla nispi bir azalma olması kapitalist üretimin bir yasasıdır. Bu yasa, belli değerde bir değişen sermaye tarafından harekete geçirilen aynı sayıda işçinin, yani aynı miktarda emek gücünün, aynı sürede, gittikçe artan miktarlarda emek aracını makineye, her türden sabit sermayeyi, hammaddeyi ve dolayısıyla, değeri durmadan artan değişmeyen sermayeyi işlettiği, işlediği ve üretken biçimle tükettiğini ifade eder. Sermayenin organik bileşimi daha yüksek bir toplama ulaştığı halde, değişen sermaye yani işçilerin aldığı ücretlerde, değişmeyen yani makine, hammadde ve her türlü sabit sermayeye göre sürekli bir azalma söz konusudur. Bu durum kapitalizmin doğasında vardır. Bu aynı zamanda, aynı sayıda işçinin, daha fazla makine ve sabit sermayeyi kullanması ve aynı sürede, daha az emekle, gitgide artan miktarda ham ve yardımcı maddeleri ürüne çevirmesi yani emeğin toplumsal üretkenliğindeki sürekli gelişmenin bir başka söyleniş biçimidir. Değişmeyen sermayedeki bu sürekli değer artışı ise ürünlerde sürekli bir ucuzlamaya tekabül eder. Her tek tek ürün, ücretlere yatırılan sermayenin, üretim araçlarına yatırılan sermayeye kıyasla daha büyük bir yer tuttuğu, daha düşük üretim düzeyine göre, daha az miktarda emek içerir. Kapitalist üretim tarzı, değişmeyen sermayeye kıyasla, değişen sermayede gitgide nispi bir azalma ve dolayısıyla toplam sermayenin orga-

nik bileşiminde sürekli bir yükselme yaratır. Bunun doğrudan sonucu, aynı ya da artan bir emek sömürü derecesinde, artı-değer oranının sürekli düşme gösteren bir kâr oranı ile temsil edilmesidir. Bu düşme kendisini mutlak değil, artan bir düşme eğilimi şeklinde gösterir. Bu nedenle, genel kâr oranındaki bu sürekli düşme eğilim, tam da emeğin toplumsal üretkenliğindeki sürekli gelişmenin, kapitalist üretim tarzına özgü bir ifadesidir. Buradan sözü edilen kâr, yalnız, doğmuş bulunduğu değişen sermayeden çok, toplam sermaye ile bağıntısı içerisinde, artı-değer verilen bir başka addan başka bir şey değildir. Kâr oranındaki düşme, artı-değerin yatırılmış toplam sermayeye oranında bir düşmeyi ifade etmektedir. Bunun için artı-değerin (kârın) çeşitli kategoriler (rant, faiz, sanayi kâr, ticari kâr, vs) arasındaki her türlü bölünmeden bağımsızdır. İktisatçılar bu görüngünün farkına varmıştır, ama Adam Smith'ten beri çeşitli okullar arasındaki farkın, bu çözüme yaklaşmadaki farktan ibaret bulunan bir sır olduğu söylenebilir. Marx'a kadar ekonomi politik, değişmeyen ve değişen sermayeler arasındaki ayrım etrafında dönüp durduğu halde, bunu doğru biçimde tanımlayamadı. Artı-değer kârdan bir türlü ayrılmadığı gibi, kâr, sanayi kâr, ticari kâr, faiz, toprak rantı gibi farklı ve bağımsız kısımlarından ayırdederek kendi saf şekli içerisinde hiçbir zaman incelemeli, sermayenin organik bileşimindeki farkları hiç bir zaman doğru dürüst çözümlemeli, bu nedenle genel kâr oranının oluşumunu çözümlemeyi aklından bile geçirmeli.

Daha az gelişmiş ülkelerde emek daha az üretken olduğundan değişim değeri ve kullanım değeri farklı olurdu. Örneğin Hindistan'da tefeci, yalnız bütün artı-değeri faiz yoluyla saymakla kalmayıp, kapitalistçe bir deyimle, ücretinin bir kısmını bile sızdırdığı halde, Hintli çiftçi, çiftliğini bağımsız bir üretici olarak yönetir ve üretim, bu netliği ile henüz sermayenin egemenliği altına girmemiştir. Buradan söz konusu olan Hindistan'da emekçinin kapitalist tarafından sömürülüyor olması, ama, emeğin henüz resmen gelişmiş kapitalist üretime sahip ülkeler de olduğu gibi sermayenin boyunduruğu altına girme-

diğidir. Dolayısıyla farklı gelişme aşamalarındaki ülkeleri karşılaştırırken, ulusal kâr oranı düzeyini, diyalim ulusal faiz oranı düzeyi ile ölçmek hata olur. Bu faiz, gelişmiş kapitalist üretime sahip ülkelerdeki gibi, surf, üretilen artı-değerin ya da kârın bir kısmını ifade etmek yerine, bütün kâr ve hatta bu kârdan daha da fazlasını kapsar. Tefeciler, toprak rantı olan büyük toprak sahiplerine borç verir, borcun faiz oranı, kâr ile ilişkisi bulunmayan ve daha çok, tefeciliğin toprak rantını ne derecede ele geçirdiklerini belirten ilişkiler ile belirlenir.

Aynı şekilde kapitalist üretimin farklı aşamalarına ve farklı sermaye bileşimlerine sahip ülkelerde, normal işgünü değerlerinden daha kısa olan bir ülke, daha yüksek bir artı-değer oranına sahip olabilir. Yani birinci olarak İngiltere'de on saatlik işgünü, yoğunluğundaki yükseklik nedeniyle Avusturya'daki 14 saatlik bir işgününe eşit olabilir, yani 5 saatlik İngiliz artı-emeği, dünya piyasasında 7 saatlik bir Avusturya artı-emeğini temsil edebilir. İkinci olarak İngiliz, Avusturya işgününden daha büyük bir kısma, artı-emeği temsil edebilir.

Düşen kâr oranı yasası, sermayenin gittikçe büyüyen bir kısmına emek araçlarını ve gittikçe azalan bir kısmını canlı emeği kapsadığını ortaya çıkarır.

Sözelimi,

Çalışan nüfus iki milyon olsun ve toplam emeğin, harekete geçirdiği değişmeyen (sabit ve döner) sermaye kitlesinin büyümesiyle birlikte, üretilen artı değer miktarı bu sermayenin, aynı oranda olması bile, kitlesiyle birlikte büyüyen değerine oranla düşer. Bu oran ve kâr oranı, kullanılan canlı emek kitlesi eskinin aynı olduğu ve sermayenin kendinden sızdırdığı artı-emek miktarı eskisi gibi kaldığı halde düşer. Bu oran, canlı emek kitlesi azaldığı için değil, canlı emek tarafından harekete geçirilen maddeleşmiş emek kitlesi arttığı için değişir. Bu mutlak değil nispi bir artıştır ve gerçekte, harekete geçirilen emeğin ve artı-emeğin mutlak büyüklüğü ile bir ilişkisi yoktur. Kâr oranındaki düşme, toplam sermayenin değişen kısmındaki mutlak azalmadan değil, bundaki nispi azalmadan, bunun değişmeyen sermayeye göre azalmasından ileri gelir. Nispi aza-

ış, artı-emeğin mutlak kitlesinin büyüme olasılığını ortadan kaldırmadığı gibi bireysel kapitalistlerin gitgide büyüyen bir bir artı-emek miktarına el koymaları olasılığını da ortadan kaldırmaz.

Burada söz konusu olan çalışan nüfusun iki milyondan üç milyona çıkması, ücretlere yatırılan değişen sermayenin de üç milyona yükselmesi, oysa, değişmeyen sermayenin dört milyondan on beş milyona çıkması halinde, yukandaki varsayımı gereği, işgünü ve artı-değere oranı değişmediğine göre, artı-emek ve artı-değer kitlesi yarı yarıya, %50 artar, ikiden üç milyona yükselir. Artı-değer kitlesindeki bu mutlak artışa karşın, değişen sermayenin değişmeyen sermayeye oranı, 2/4'ten 3/15'e düşer. Diğer değişle, artı-değer kitlesi yarı yarıya yükseldiği halde, kâr oranı, yarı yarıya düşmüştür. Kârın toplam miktarı %100 artarken, oranı düşmüştür.

1. $4s+2d+2a - S-6k'-k'=\%33$
2. $15s+3d+3a - S=18 - k'=\%16$

Sermayenin harekete geçirdiği emeğin mutlak kitlesi ve emmiş olduğu artı-emeğin mutlak kitlesi ürettiği artı-değerin kitlesi ve ürettiği kârın mutlak kitlesi sonuçta artabilir ve kâr oranındaki gitgide artan düşmeye karşın gitgide artabilir. Bu böyle olabilir değil, kapitalist üretim esasına göre, geçici dalgalanmalar dışında, böyle olmak zorundadır.

Üretim ve birikim süreci geliştikçe, çalışan nüfusta bir büyümeyi, artı-sermayeye tekabül eden hatta onun gereksinmelerini aşan çalışan nüfusun yaratılmasına kapsar ve aşırı bir işçi nüfusunun oluşmasına yol açar. Artı-sermayenin çalışan nüfus üzerindeki geçici fazlalığın iki yönlü bir etkisi olabilir. Bir yandan ücretleri yükselterek, emekçilerin çocukluğunu kısıp geçiren elverişsiz koşulları yumuşatır ve aralarında evliliği kolaylaştırarak nüfusu yavaş yavaş artırır, öte yandan nispi artı-değer sağlayan yöntemler (makinalaşma) uygulayarak, çok daha hızlı, yapay, nispi bir aşırı-nüfus yaratır ve bu da kapitalist üretimde, sefalet, nüfus ürettiği için, gerçekten hızlı bir nüfus çoğalmasının üretme alanı olabilir. Kapitalist birikim süreci niteliği gereği, kârşısında, artmış ve hatta gereğinden fazla ço-

ğalmış sömürülebilir bir işçi nüfusu bulur. Bu yüzden, artı-emek kitlesi ve mutlak kâr kitlesi büyümek zorundadır. Bu durum, canlı emeğe yatırılan sermayeyi düşürür değişmeyen sermayeye yatırılan sermayeyi yükseltir, dolayısıyla artı-emek kitlesi ve mutlak kâr kitlesi de büyür.

Kâr oranındaki düşme eğilim yasasını Marx'a değin açıklayamayan ekonomi politik, kendisini teselli edercesine, kâr kitlesine, yani kârın mutlak büyüklüğündeki artışa dikkati çekerek, ama bu da gene, surf laf ebeliğine ve spekülasyona dayanırdı. Kâr kitlesinin iki etmen, biri kâr oranı, diğeri bu oranla yatırılan sermaye kitlesi tarafından belirlendiğini söylemek, düpedüz totolojidir. Kâr oranı düştüğü halde kâr kitlesinde bir büyüme olasılığı bulunduğunu söylemek, bu totolojinin doğal sonucudur. Çünkü, sermayenin kâr kitlesinde bir büyüme olmadan ve hatta bu kâr kitlesinde düşme olurken bile, büyüebilmesi olasılığı gene vardır. 100, %35 ile 25 artarken, 400, %5 ile ancak 20 sağlar. Ricardo, bunu açıklarken, sermayenin kâr oranları azalışını, sermayenin toprakta birikim ve ücretlerin artışına bağlardı, ama gene de toplam kâr miktarının artacağını beklerdi. 100.000 sterlin, kâr oranı %10'a düşse de, toplam kâr miktarının artacağını belirtirdi. Sermaye 300.000 sterlin olduğu zaman, azalan bir oranda olmasına karşın artacağını beklerdi. Ancak, bu artışı zamanla sınırlardı. Sermaye, 1.000.000 sterlin olduğu ve kârın %7 olduğu varsayıldığında, toplam kâr miktarı 70.000 sterlin olacaktır. Ancak bir milyona 100.000 sterlin daha ekler ve kâr da %6'ya düşerse, sermaye sahiplerinin alacağı miktar 66.000 sterlin ya da 4.000 sterlinlik daha az olurdu. Oysa buradaki olgu, sermaye %10 arttığı halde kâr oranı 7'den 6'ya düştüğü zaman, kâr oranının %14 ten fazla bir düşüş göstermesidir. Ricardo, kâr oranında bir düşme ile birlikte, kâr kitlesinde bir artma olabileceğini olasılığını, el çabukluğu ile yok etmek için hesaplarında kasıtlı hilelere başvurulara epey malzeme bırakıyor. "Bu gözyaşları nereden" der Marx.

Rekabette ve dolayısıyla rekabete katılan unsurların bilinçlerinde nasıl ki her şey tepe taklak görü-

nüyorsa, bu yasa da bu görünüşteki iki çelişki arasındaki iç ve zorunlu ilişki de gene öyle görünür. Kâr oranı düşerken miktar büyür. Daha büyük kapitalist, görünüşte yüksek kârlar sağlayan küçük bir kapitalistten daha büyük bir kâr kitlesi elde eder. Rekabetin tarihi bile, büyük kapitalistlerin piyasada kendilerine yer açmak ve bunalım anlarında olduğu gibi, daha küçük kapitalistleri ortadan silmek istediklerinde, bu yasadaki yararlanırlar, yani küçük kapitalistleri sıkıştırmak için, kâr oranlarını kasten düşürürler.

Tüccar sermayesi de kârdaki azalmayı, iş hayatındaki genişlemenin bir sonucuymuş gibi gösteren görüngüler ortaya koyar. Bireysel işkollarındaki kâr oranlarının karşılaştırılmasından, buna benzer yüzeysel gözlemler ortaya çıkâr. Bu sonuç, kâr oranında bir indirimin "daha akıllıca ve insanca" olabileceği gibi sağ anlayışları güçlendirir. Kâr oranındaki bu düşme, burada, sermayedeki bir artışın ve bununla kapitalistin daha küçük bir kâr oranı ile daha büyük bir kârı cebe indirebileceği hesabının bir sonucu gibi görünür. Bu anlayış, genel kâr oranının ne olduğu konusundaki tamamen yanlış bir anlayışa, fiyatların gerçekte, metallerin asıl değerlerine az çok keyfi bir kâr payı eklenerek belirlendiği şeklindeki kaba düşünceye dayanır. Bu kaba düşünceler, kapitalist üretimin özünde yatan yasaların rekabet içerisinde aldıkları ters biçimden zorunlu olarak çıkarılır.

Emek üretkenliğindeki gelişme nedeniyle kâr oranında bir düşüşün, kâr kitlesinde bir artışla birlikte olacağı yasası, kendisini ayrıca, bir sermaye tarafından üretilen metallerin fiyatında bir düşmenin, ve satışları ile gerçekleşen kâr kitlelerinde nispi bir artışla birlikte görüleceği olgusuyla ifade eder. Emegin üretkenliğinin, kapitalist üretkenliği arttırması ve kendisinin üretimden aldığı payı azaltması ise bir paradokstur ama anlaşılabilir değildir. Kapital, bir sekliyle emegin bu etkinliğinin bir tarihidir. Sermayenin yüksek bileşiminin, gitgide artan üretim aracı kitlesini gitgide, azalan bir emek miktarı ile harekete geçirmesinin tarihidir. Böylece her özel meta topluluğu, daha az canlı emek emer ve hem kullanılan sabit sermayedeki aşınıp eskime ve

hem de tüketilen ham ve yardımcı madde biçiminde daha az maddeleşmiş emek içerir. Her tek meta, üretim araçlarında maddeleşen emek ile üretim sırasında yeni eklenen emegin toplamından daha az emek içerir. Bu her tek metanın fiyatını düşürür. Ama, tek tek metaların içerdikleri kâr kitleleri, mutlak ya da nispi artı-değer oranının büyümesi halinde gene de artabilir. Meta daha az yeni eklenen emek içerir, ama bunun karşılığı ödenmeyen kısmı, karşılığı ödenen kısma oranla büyür. Bu gene de, ancak belli sınırlar içerisinde söz konusudur. Çünkü, metalara yeni katılan canlı emegin mutlak miktarı, üretim geliştikçe azalırken, karşılığı ödenmemiş emegin mutlak miktarı da, karşılığı ödenen kısma oranla ne kadar büyümüş olursa olsun, aynı şekilde azalır. Tek tek metalara düşen kâr kitlesi, artı-değer oranındaki büyümeye karşın önemli ölçüde küçülür. Ama bu sermaye öğelerindeki ucuzlama ve artı-değeri yükselten diğer koşullar tarafından geciktirilir.

Kâr oranı, bir yılda üretilen ve gerçekleştirilen artı-değer ya da kârın, yüzde olarak hesaplanan toplam sermayeye oranıdır. Bu nedenle kâr oranı, bir yıla göre değil de, yatırılan sermayenin devir dönemine göre hesaplanan kâr oranına zorunlu olarak eşit değildir. Bu ikisi, ancak sermayenin tam bir yılda devretmesi halinde çakışır. Bu kâr, bir yıl boyunca üretilen ve satılan metallerden elde edilen kârların toplamıdır: k/m , burada k , yıl boyunca gerçekleştirilen kâr, m ise aynı dönemde üretilen ve satılan metallerin maliyet fiyatlarının toplamını ifade eder. Bu kâr oranı, fiili olarak k/s ile, kâr kitlesi bölü toplam sermaye ile ancak, $m=s$, yani sermayenin tam bir yıl içerisinde devretmesi halinde eşit olur. Sermaye, tam bir devri, gerçekleşen metallerin maliyet fiyatlarının toplamı, toplam sermaye tutarına eşit olduğu zaman tamamlayabilir. Gelişmiş ama henüz genellikle benimsenmiş üretim yöntemleri ile çalışan bir kapitalist, piyasa fiyatının altında ama kendi bireysel üretim fiyatının üzerinde satış yapar, sağladığı kâr oranı, rekabet bunu eş bir düzeye indirene kadar yükselir. Bu eşitleme dönemi boyunca yatırılan sermaye genişler, daha büyük bir kâr kitlesi üretilir.

DÜNYA

獲得的將是整個世界 MHP BENİMPATİS

NEPAL'DEKİ DEVRİMİN SORUNLARI VE OLASILIKLAR

Yoldaş Prachanda ve Diğer NKP (Maoist)
Önderlerinin Makalelerinin
Bir Derlemesi

كازانيلآاآاك

UN MUNDO QUE GANAR जीतनेके लिए सारा विश्व UN MONDE A GAGNER

جهانی برآی فتح

EINE WELT ZU GEWINNEN विश्व विजय

Söylenilme sadece devletin bir başka aracı olarak politik işlevinin sona ermesi anlamına gelir, ve bu söylenilme tam da devrimin gerçekleştiği günde başlar, fakat ancak eski sınıf kalıntıları ve yeni ortaya çıkan sınıflar üzerinde sürekli devrim yoluyla tüm zaferin kazanılması ve kitleler denizinde devletin nihai banı ile birlikte tamamlanır...

Önerginin temel anlayışına göre; önderliğin esas lideri ve çekirdek grubu, kendilerini günlük idari işlerden uzak tutma yoluyla ideolojik işlere odaklanmalı ve yeni devrimci jenerasyonu halefler olarak eğitmeleri için fiziki ortamı yaratmalıdır. Partinin inancına göre; halefler yaratma süreci, esas önderin ölümünü takiben meydana gelmesi mahremel olan karşı-devrim tehlikesini önlemek yoluyla sürekli devrimi garantiye alır...

21. Yüzyılda Demokrasinin Gelişimi Teorisi: Bu teori, parti, ordu ve halk iktidarı içerisinde demokrasinin geliştirilmesi sorunu temeline dayanmaktadır. Bu teori, parti, ordu ve iktidarın halkın kontrolünde ve denetiminde tutulmasını, halkın hizmetinde kullanılmasını, sürekli olarak demokratikleşmesini ve devrimcileşmesini garanti eden ve bu üç alanın tümünde isyan hakkını güvence altına alan bir anlayış sunmuştur. Burada besapların şeyler; komünist partinin sürekli olarak proletaryasını devam ettirmek, diğer yarılar yöne kayarsa başka bir komünist partisinin kurulması halkı güvenceye almak, partinin bir kesimini iktidara karmak ve diğer kesimi halkın hizmetine vermek, içi-çizi mücadelelerinde kuvvet kullanılmasını engellemek, orduyu kışlalara kapatmak yerine halka ulaştırmak ve kitleleri silahlandırmak, tüm sınıfların iktidara rekabetçi bir tarzda katılımını, ve sadece eşgüdüm rolü ile sınırlanmalarını sağlamak vs. Bunu kurumsallaştırmak için belli teorileri, yöntemleri ve anlayışları oluşturmaya ve geliştirmeye özel vurgu yapılmıştır ...

İsteme Adresi:

Kazanılacak Dünya Yayınları

Kuloğlu Mah. Sadri Alişık Sok.

No: 30/5 Beyoğlu-İSTANBUL

Tel: 0212 249 93 86

